

Consumentenprijsindex

In de [persmededeling van 5 augustus 2003](#) heeft het CBS gemeld dat de uitkomsten over de periode juni 2002 tot en met juni 2003 niet correct zijn. Dientengevolge zijn de CPI-cijfers in deze publicatie niet correct.

Het [persbericht van 9 september 2003](#) bevat de gecorrigeerde cijfers voor de reeks voor alle huishoudens en voor de geharmoniseerde consumentenprijsindex.

Sociaal- economische Maandstatistiek

Jaargang 20 – april 2003

Verklaring der tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
—	= nihil
—	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2002–2003	= 2002 tot en met 2003
2002/2003	= het gemiddelde over de jaren 2002 tot en met 2003
2002/'03	= oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2002 en eindigend in 2003
1992/'93–2002/'03	= boekjaar enzovoort, 1992/'93 tot en met 2002/'03

In geval van afronding kan het voorkomen dat de som van de aantallen afwijkt van het totaal. Verbeterde cijfers in de staten en tabellen zijn niet als zodanig gekenmerkt.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Prinses Beatrixlaan 428
2273 XZ Voorburg

Druk

Centraal Bureau voor de Statistiek
Facilitair Bedrijf

Omslagontwerp

WAT ontwerpers, Utrecht

Inlichtingen

Tel.: (045) 570 70 70
Fax: (045) 570 62 68
E-mail: infoservice@cbs.nl

Bestellingen

E-mail: verkoop@cbs.nl

Internet

www.cbs.nl

© Centraal Bureau voor de Statistiek
Voorburg/Heerlen, 2003.
Bronvermelding is verplicht.
Verveelvoudiging voor eigen gebruik
of intern gebruik is toegestaan.

Prijzen excl. administratie- en
verzendkosten.
Abonnementsprijs: € 112,25
Prijs per los nummer: € 12,80
Kengetal: V-4
ISSN 0168-549X
Productnummer: 0375703040

Centraal Bureau voor de Statistiek

Inhoud

1. Persberichten en artikelen

Persberichten	7
Webmagazine	9
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2003/1	11
Lichte toename vacatures in vierde kwartaal	13
Relatie tussen banen, werkzame personen en werkzame beroepsbevolking	15
Arbeidsgehandicapten in Nederland, 2001	20
Banen, lonen en arbeidsduur van werknemers, 2000–2001	23
Cao-lonen 2002, de definitieve gegevens	36
Geconstateerde bijstandsfraude completer in beeld	43
Steeds meer niet-westerse allochtonen in het voltijd hoger onderwijs	45

2. Tabellen

Sociaal-economische statistieken in StatLine	59
2.0 Kerncijfers	61
2.1 Werkgelegenheid	63
2.2 Vacatures	66
2.3 Werkloosheid	69
2.4 Cao-lonen	72
2.5 Verdiende lonen en loonkosten	74
2.6 Consumentenprijzen	75
2.7 Consumentenvertrouwen	76
2.8 Sociale zekerheid	77
2.9 Vakverenigingen	82

3. Technische toelichtingen

85

Nu en eerder verschenen

91

Enkele afzonderlijke publicaties

94

1. *Persberichten en artikelen*

Persberichten

Stijgende werkloosheid

In de periode december 2002–februari 2003 telde de werkloze beroepsbevolking gemiddeld 343 duizend personen. Dit aantal ligt 73 duizend hoger dan een jaar geleden. De werkloosheid is daarmee in een jaar opgelopen van 3,7 tot 4,6 procent van de beroepsbevolking.

Seizoensgecorrigeerde werkloosheid stijgt

In de maanden december 2002–februari 2003 waren er gemiddeld 343 duizend werklozen. Na verwijdering van de seizoeneffecten komt het werkloosheidscijfer uit op 338 duizend. De seizoensgecorrigeerde werkloosheid stijgt al sinds het derde kwartaal van 2001. Rond de zomer van 2002 versnelde de gemiddelde stijging van de werkloosheid tot een piek van 8 duizend per maand over een periode van zes maanden. Daarna is deze groei enigszins afgevlakt.

Vooraf stijging werkloosheid bij mannen onder de 45 jaar

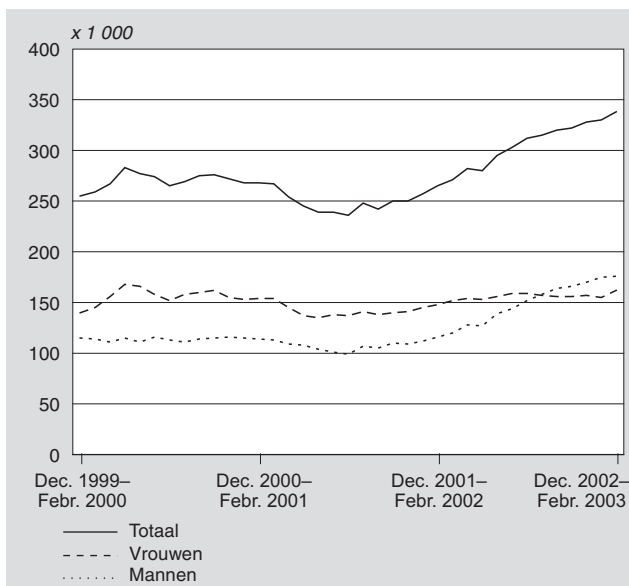
De werkloosheid is in een jaar tijd opgelopen van 3,7 tot 4,6 procent van de beroepsbevolking. De werkloosheid onder mannen steeg van 2,8 naar 4,1 procent. Vooral onder mannen jonger dan 45 jaar is de werkloosheid toegenomen. De werkloosheid onder vrouwen is daarentegen nauwelijks gestegen: in een jaar tijd van 5,0 naar 5,3 procent.

De stijgende werkloosheid past in het beeld van een vanaf begin 2001 nauwelijks groeiende economie.

Verder afnemende groei werkgelegenheid

In de periode december 2002–februari 2003 bedroeg het aantal werkenden met een baan van twaalf uur of meer per week 7 087 duizend. Ten opzichte van dezelfde periode een jaar eerder is dit een stijging met 34 duizend (0,5 procent). De trend van afnemende groei van de werkgelegenheid houdt daarmee aan. In de voorafgaande vijf jaar nam het aantal werkenden gemiddeld nog met ruim twee procent per jaar toe.

1. Werkloze beroepsbevolking seizoensgecorrigeerd

Inflatie in februari iets hoger

De inflatie in Nederland is in februari 2003 uitgekomen op 2,7 procent. Dit is iets hoger dan de 2,5 procent in januari. De stijging is vooral veroorzaakt door de prijsontwikkeling van voedingsmiddelen en autobrandstoffen.

De Nederlandse inflatie volgens de Europees geharmoniseerde index is eveneens gestegen, en wel van 2,9 naar 3,2 procent.

Inflatie in februari 2,7 procent

De inflatie is in februari licht gestegen tot 2,7 procent. Vorige maand was de inflatie 2,5 procent. De uitkomst ligt nog wel duidelijk beneden het niveau van 2002. Toen bedroeg de inflatie gemiddeld 3,3 procent.

Een deel van de toename van de inflatie is veroorzaakt door hogere prijzen voor autobrandstoffen. Deze zijn in februari 9,7 procent duurder dan een jaar geleden. Vorige maand was dat nog 7,1 procent.

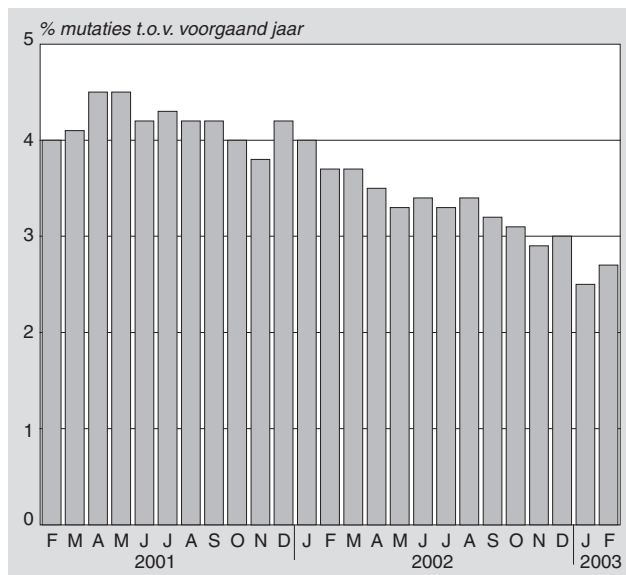
Ook de prijsontwikkeling van voedingsmiddelen zorgt voor een hoger inflatiecijfer. In januari waren voedingsmiddelen slechts 0,4 procent duurder dan een jaar eerder. In februari is dat opgelopen naar 1,2 procent. Het verschil is het grootst bij verse groenten. Deze zijn in februari weliswaar 7,0 procent goedkoper dan een jaar eerder, maar in januari was dat nog 18,3 procent. Verder is de bijdrage van bloemen en planten aan de inflatie iets toegenomen.

In januari waren deze iets goedkoper dan een jaar eerder, in februari zijn ze 3,8 procent duurder. Hier staat tegenover dat voor kleding en schoeisel duidelijk lagere prijzen zijn gemeten dan een jaar geleden. De prijsdaling is op jaarbasis 4,9 procent. In januari was dat nog 4,2 procent.

Prijzen in februari 0,6 procent hoger dan in januari

Van januari op februari zijn de prijzen gemiddeld 0,6 procent gestegen. Een deel van deze stijging is toe te schrijven aan het seizoenspatroon. Dat geldt voor prijsstijgingen van kleding en schoeisel en van vakantieaccommodaties. Van kleding en schoeisel is de prijsstijging wel lager dan in dezelfde maand van vorig jaar. Verder werden prijsstijgingen gemeten bij bloemen en planten, vlees en vis, verse groenten en autobrandstoffen.

2. Consumentenprijzen, reeks alle huishoudens (2000=100)

Consumentenvertrouwen blijft laag

Gecorrigeerd voor seizoeninvloeden is het consumentenvertrouwen in maart ongeveer op hetzelfde niveau gebleven als in februari. De vertrouwensindex is uitgekomen op -38, het laagste niveau sinds eind 1983. Zowel het oordeel over het economisch klimaat als de koopbereidheid is in maart vrijwel gelijk gebleven.

Consument negatiever over grote aankopen

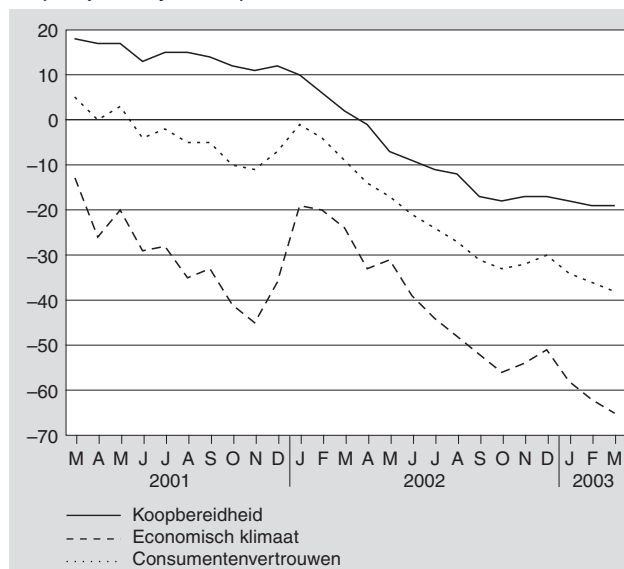
De koopbereidheid is in maart per saldo nauwelijks veranderd ten opzichte van februari. De koopbereidheid is gebaseerd op het oordeel over de financiële situatie van het eigen huishouden en het doen van grote aankopen.

De consumenten zijn iets positiever geworden over hun financiële situatie. Dat geldt zowel voor het oordeel over de afgelopen twaalf maanden als over de komende twaalf maanden. Daarentegen zijn ze een stuk negatiever over het doen van grote aankopen. Ook in eerdere periodes van onzekerheid was dat het geval. Het onderzoek is overigens gehouden in de eerste twee weken van maart, dus voor het uitbreken van de oorlog in Irak.

Pessimisme over economie houdt aan

Ook de mening over het economisch klimaat is nauwelijks veranderd ten opzichte van februari. Zowel over de afgelopen twaalf maanden als over de komende twaalf maanden is het oordeel, voor seizoeninvloeden gecorrigeerd, met 1 punt gezakt. De consumenten zijn sinds mei 1983 niet meer zo pessimistisch geweest over het economisch klimaat.

3. Consumentenvertrouwen, economisch klimaat en koopbereidheid (oorspronkelijke reeks)

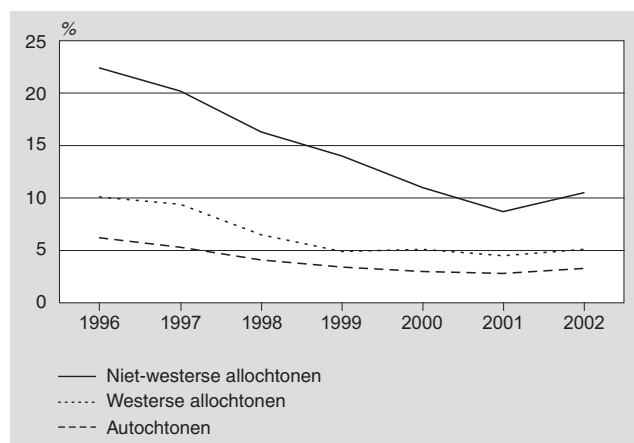
De in deze rubriek opgenomen artikelen zijn eerder gepubliceerd in edities van het Webmagazine. Het Webmagazine verschijnt wekelijks (iedere maandagochtend) op de CBS-site (www.cbs.nl).

Een op de tien niet-westerse allochtonen werkloos

Ingrid Beckers

In 2002 is de werkloosheid zowel onder autochtonen als onder allochtonen gestegen. Een op de tien niet-westerse allochtonen is werkloos. Net als in 2001 zijn niet-westerse allochtonen drie maal zo vaak werkloos dan autochtonen.

1. Werkloosheid 15-64-jarigen naar herkomst

Werkloosheid stijgt bij autochtonen en allochtonen

Zowel onder autochtonen als allochtonen was de werkloosheid in 2002 hoger dan in 2001. Onder niet-westerse allochtonen groeide de werkloosheid van 9 naar 10 procent. Onder autochtonen steeg zij met een half procentpunt tot ruim 3 procent. Dit betekent dat net als in 2001 niet-westerse allochtonen in 2002 ruim drie maal zo vaak werkloos zijn.

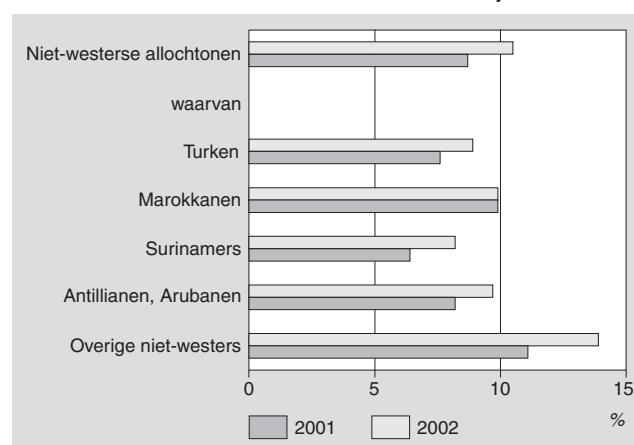
Daling werkloosheid niet-westerse allochtonen voorbij

Vanaf midden jaren negentig daalde de werkloosheid. Vooral onder niet-westerse allochtonen is de werkloosheid vrij fors gedaald. Was in 1996 nog ruim 20 procent werkloos, in 2001 was dit slechts 9 procent. In 2002 zitten zij weer op het niveau van 2000. Daarmee is een eind gekomen aan de dalende trend van de werkloosheid onder allochtonen.

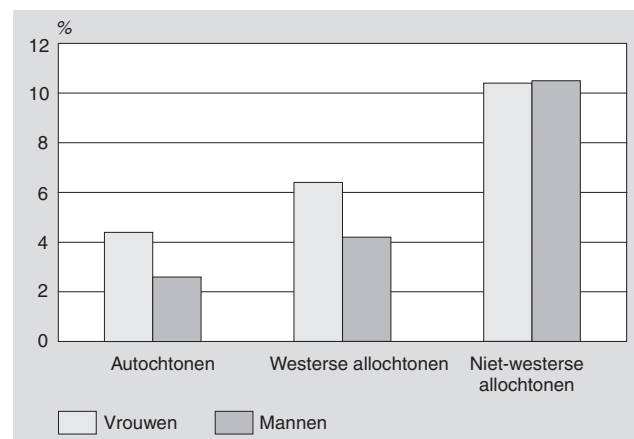
Verschillen in werkloosheid minder groot

De werkloosheid onder de verschillende groepen niet-westerse allochtonen ligt in 2002 dicht bij elkaar dan in 2001. De werkloosheid onder Marokkanen, de groep met voorheen de meeste werklozen, is niet gestegen. De werkloosheid onder Surinamers, de groep met voorheen de minste werklozen, is wel gestegen.

2. Werkloosheid niet-westerse allochtonen van 15-64-jaar

3. Werkloosheid 15-64-jarigen naar herkomst en geslacht, 2002

Niet-westerse mannen en vrouwen even vaak werkloos

De werkloosheid is onder mannen lager dan onder vrouwen. Voor autochtonen geldt dat vrouwen anderhalf keer zo vaak werkloos zijn als mannen. Bij niet-westerse allochtonen daarentegen is de werkloosheid onder mannen en vrouwen gelijk. Zowel onder niet-westerse mannen als onder niet-westerse vrouwen was in 2002 een op de tien werkloos.

Bron: StatLine.

Arbeidsongeschiktheid verschilt per provincie

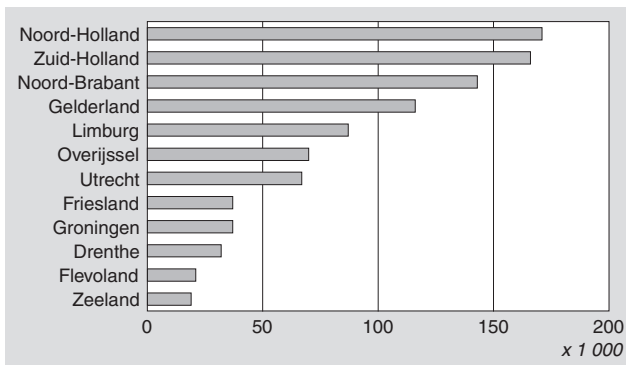
Harrie Hartman

Het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen is in de periode december 2000 tot en met november 2002 met bijna 40 duizend toegenomen tot 992 duizend. De toename was het sterkst in de provincie Flevoland. Ten opzichte van de beroepsbevolking is de arbeidsongeschiktheid het hoogst in Limburg en het laagst in Zuid-Holland.

Noord- en Zuid-Holland meeste uitkeringen

In Noord-Holland werden eind november 2002 de meeste arbeidsongeschiktheidsuitkeringen verstrekt: 171 duizend. Op de tweede plaats kwam Zuid-Holland met 166 duizend uitkeringen. In de provincies Zeeland en Flevoland was het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen met respectievelijk 19 en 21 duizend het kleinst.

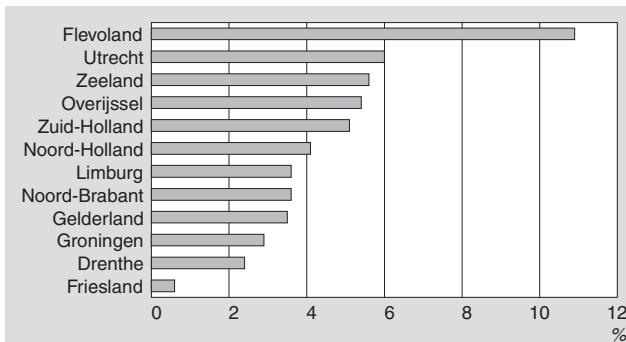
1. Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen per provincie, november 2002

Sterkste toename in Flevoland

Het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen in Flevoland nam in de twee jaar tot november 2002 met bijna 11 procent toe. De op één na sterkste stijging deed zich voor in Utrecht, waar het aantal uitkeringen met 6 procent groeide. In Friesland was de toename met maar 200 uitkeringen (0,6 procent) het kleinst. Ook in Groningen en Drenthe was de toename klein.

2. Toename aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen, december 2000–november 2002

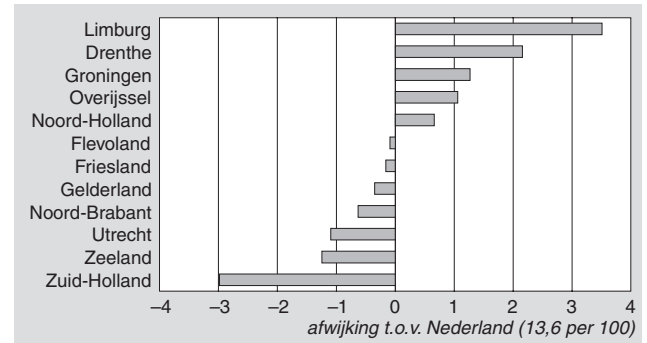

Arbeidsongeschiktheid en beroepsbevolking

Als het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen in verband wordt gebracht met de omvang van de blijkt dat er voor heel Nederland per honderd mensen in de beroepsbevolking 13,6 uitkeringen we-

gens arbeidsongeschiktheid werden verstrekt. In Limburg lag dit met 17,1 uitkeringen een stuk hoger, terwijl het er in Drenthe 15,7 waren. In Zuid-Holland lag de arbeidsongeschiktheid het laagst met 10,6 uitkeringen per honderd mensen in de beroepsbevolking.

3. Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen november 2002 per 100 mensen beroepsbevolking

Steeds meer vrouwen arbeidsongeschikt

De stijging van het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen komt grotendeels voor rekening van vrouwen. Eind november 2000 werd 42 procent van de uitkeringen verstrekt aan vrouwen. Eind november 2002 was dat 44 procent. Met name onder vrouwen van 35 jaar en ouder nam de arbeidsongeschiktheid toe.

Toelichting

Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen

Een arbeidsongeschiktheidsuitkering kan verstrekt worden in het kader van een van de volgende drie wetten:

- Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO)
- Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen (WAZ)
- Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong).

Deze regelingen zijn van kracht sinds op 1 januari 1998 de Wet premiedifferentiatie en marktwerking bij arbeidsongeschiktheid (PEMBA) is ingevoerd.

Beroepsbevolking

Tot de beroepsbevolking worden gerekend:

- personen die ten minste twaalf uur per week werken;
- personen die werk hebben aanvaard waardoor ze ten minste twaalf uur per week gaan werken;
- personen die verklaren ten minste twaalf uur per week te willen werken, daarvoor beschikbaar zijn en activiteiten ontplooiën om zulk werk te vinden.

Van de beroepsbevolking worden degenen die ten minste twaalf uur per week werken tot de *werkzame beroepsbevolking* gerekend en degenen die niet of minder dan twaalf uur per week werken tot de *werkloze beroepsbevolking*.

Bron: StatLine.

Artikelen

Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2003/1

Hans Langenberg

De economische groei is nog altijd gering. Volgens een raming is zij in het vierde kwartaal van 2002 uitgekomen op 0,3 procent. De arbeidsmarkt kende mede als gevolg hiervan een verdere verslechtering. De werkloze beroepsbevolking is verder gestegen en kwam gemiddeld over de maanden december–februari uit op 4,6 procent van de beroepsbevolking. Het aantal banen in het bedrijfsleven is in 2002 met 60 duizend gedaald ten opzichte van een jaar eerder. Het totale aantal vacatures is in diezelfde periode afgenomen met 43 duizend. Wel zijn er aanwijzingen dat de arbeidsmarkt in het vierde kwartaal van 2002 iets minder snel is verslechterd dan in de periode ervoor.

1. Conjunctuur

De economische ontwikkeling is sinds begin 2001 sterk vertraagd. De volumegroei kwam in 2001 uit op 1,3 procent en in 2002 op 0,3 procent (raming). Dit terwijl de groei zowel in 1999 als in 2000 boven de 3 procent uitkwam. De cijfers over de meest recente periodes laten nog geen stijgende lijn zien. Volgens een raming is de economie in het vierde kwartaal met 0,3 procent gegroeid ten opzichte van diezelfde periode een jaar eerder. Ten opzichte van het derde kwartaal, en gecorrigeerd voor kalendereffecten, bedroeg de groei 0,1 procent. Dit betekent voortzetting van een lange reeks van kwartalen waarin de economie niet of nauwelijks groeit. Volgens voorspellingen van het Centraal Planbureau (CPB) zal de groei in 2003 uitkomen op 0,75 en in 2004 op 1,75 procent.

2. Banen van werknemers

De banengroei is mede als gevolg van de conjuncturele situatie sterk afgenomen. Kende het aantal banen van werknemers in 2000 en begin 2001 nog jaarommutaties van tegen de 200 duizend, in het vierde kwartaal bleef de groei beperkt tot 43 duizend. Daar komt bij dat de resterende banengroei het gevolg is van personeelsuitbreidingen in de zorg en bij de overheid. Het aantal banen bij particuliere bedrijven daalde in het vierde kwartaal met 60 duizend. De daling van het aantal banen bij particuliere bedrijven is ingezet in tweede kwartaal van 2002.

Een indicatie van de verslechterende arbeidsmarkt biedt ook de ontwikkeling van het aantal faillissementen. In 2002 zijn bijna 6 800 faillissementen uitgesproken. Dit is 16 procent meer dan een jaar eerder. Hiermee zet de stijging zich door die in 2000 begon.

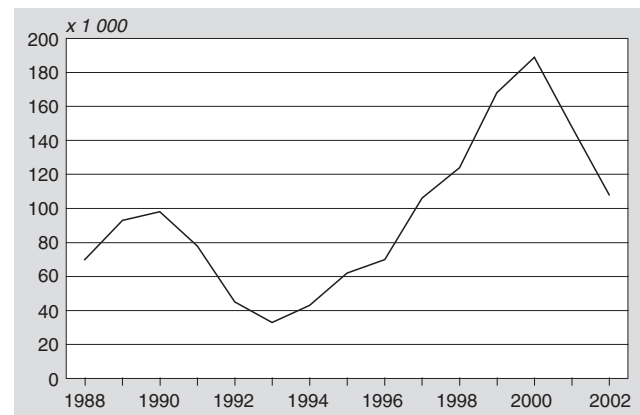
3. Vacatures

Het aantal vacatures daalt vanaf het derde kwartaal van 2001. De hoogste daling, op jaarbasis, vond plaats in het tweede en het derde kwartaal van 2002. Toen daalde het aantal vacatures met 56 duizend. In het vierde kwartaal pakte de daling met 43 duizend iets lager uit. Dit kan betekenen dat de daling in het vierde kwartaal enigszins is afgeremd: de jaarommutatie van –43 duizend kan voor een belangrijk deel gebaseerd zijn op dalingen in de eerste drie kwartalen van 2002. (Zie Jerry Weidum, Daling aantal vacatures vlak af.) Het aantal ontstane en vervulde vacatures laat een

overeenkomstige ontwikkeling zien. Beide aantallen daalden, maar de daling pakte geringer uit dan in voorgaande kwartalen.

Bekijken we de ontwikkeling van het aantal openstaande vacatures over een lagere periode, dan blijkt dat het huidige niveau nog altijd als vrij hoog moet worden beschouwd. Tijdens de recessie in de jaren 1993–1994 bereikte het aantal vacatures voor particuliere bedrijven een dieptepunt van 33 duizend (vierde kwartaal). Hierna begon het aantal vacatures te stijgen, totdat in 2000 een hoogtepunt werd bereikt van 189 duizend. Het huidige niveau van 108 duizend is vergelijkbaar met het niveau van 1997.

1. Aantal openstaande vacatures bij particuliere bedrijven¹⁾ (stand 31 december)

¹⁾ De vacature-enquête is in haar huidige vorm tot stand gekomen in 1988. In de beginjaren werden vacatures bij de overheid echter buiten beschouwing gelaten. De volledige overheid is pas meegenomen met de enquête vanaf 1997. Langere tijdreeksen zijn daarom alleen beschikbaar voor de vacatures bij particuliere bedrijven.

Bron: CBS, Vacature-enquête.

4. Werkloosheid

Het verloop van de werkloosheid hangt sterk samen met de ontwikkeling van het aantal vacatures. Na jarenlange krimp van de werkloosheid werd in de zomer van 2001 een 'dieptepunt' bereikt van 236 duizend (seizoensgecorrigeerd). Hierna begon de werkloosheid te stijgen. Na anderhalf jaar is de werkloze beroepsbevolking met zo'n 100 duizend personen gegroeid. Het tempo waarmee de werkloosheid stijgt, is in de tweede helft van 2002 wel iets gedaald. Rond de zomer van 2002 versnelde de (over zes maanden) gemiddelde stijging van de werkloosheid tot een piek van 8 duizend per maand. Hierna is de groei enigszins afgevlakt. Volgens de meest recente cijfers (t/m februari 2002) is de groei gedaald tot 4 duizend per maand. De werkloosheid over de periode december–februari besloeg 4,6 procent van de beroepsbevolking.

Voor het CBS staat sinds begin dit jaar het begrip 'werkloze beroepsbevolking' centraal als kengetal voor de werkloosheid. Dit begrip komt in de plaats van de 'geregistreerde werkloosheid', die

overigens nog steeds wordt gemeten. Het voornaamste verschil tussen de twee begrippen draait om de vraag of iemand ingeschreven moet zijn bij het Centrum voor Werk en Inkomen (CWI) om mee te tellen als werkloze. Voor de afbakening van de 'werklo-

ze beroepsbevolking' is dit *niet* maatgevend (zie CBS-Persbericht 'Werkloosheid stijgt verder'. PB03-033, 19 februari 2003, met bijbehorende toelichting 'Maandelijkse cijfers over de werkloze en werkzame beroepsbevolking').

Lichte toename vacatures in vierde kwartaal

Jerry Weidum

Het aantal vacatures is in het vierde kwartaal van 2002 iets gestegen ten opzichte van het derde kwartaal. Vergeleken met een jaar eerder is er nog sprake van een daling. De snelheid waarmee het aantal vacatures in een jaar daalt, is duidelijk verminderd. De daling is het grootst in de zakelijke dienstverlening. De dynamiek op de arbeidsmarkt neemt op jaarbasis verder af. Dit blijkt uit de daling van zowel het aantal ontstane als vervulde vacatures. De spanning op de arbeidsmarkt is eveneens verminderd.

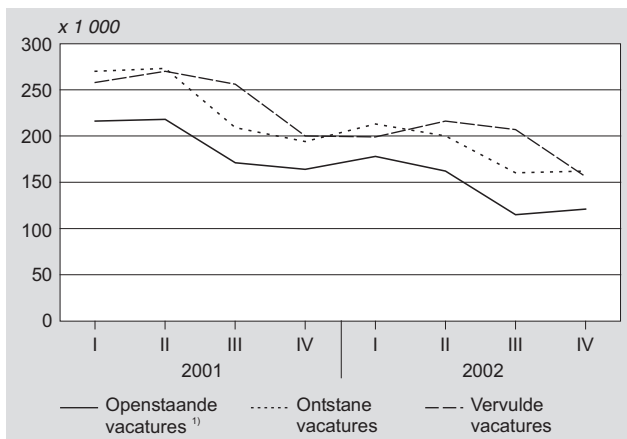
1. Stijging van aantal vacatures ten opzichte van het derde kwartaal

Ten opzichte van het derde kwartaal van 2002 is het aantal vacatures iets gestegen. Dit is een gebruikelijke ontwikkeling aangezien het derde kwartaal, ten opzichte van het jaargemiddelde, doorgaans weinig vacatures kent. Aangezien seizoenscorrectie niet heeft plaatsgevonden, mag uit deze stijging niet worden geconcludeerd dat een omslagpunt in het verloop van het aantal vacatures is bereikt.

2. Jaar op jaar daling vacatures minder snel

Eind december 2002 telde ons land 121 duizend openstaande vacatures. Dit betekent dat het aantal vacatures ten opzichte van een jaar eerder met 43 duizend is afgenomen. Aan het eind van het vierde kwartaal 2001 werden nog 164 duizend vacatures geteld. De daling in het vierde kwartaal is kleiner dan die in het tweede en derde kwartaal. Beide kwartalen zaten 56 duizend vacatures onder het niveau van een jaar eerder. De daling van het aantal vacatures, die begonnen is in het tweede kwartaal van 2001, lijkt nu dus minder snel te gaan.

1. Vacatures, 2001-2002

¹⁾ Aan het eind van het kwartaal.

3. Weer grootste daling in zakelijke dienstverlening

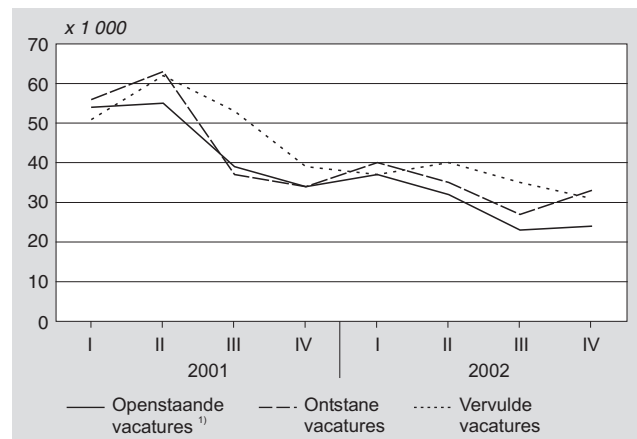
De daling van het aantal opstaande vacatures heeft zich in vrijwel alle bedrijfstakken voorgedaan. Net als in de voorgaande vier kwartalen vond in de zakelijke dienstverlening de grootste daling plaats. In deze bedrijfstak stonden aan het eind van het vierde kwartaal 24 duizend vacatures open. Dit zijn er 10 duizend minder dan een jaar eerder. Andere bedrijfstakken met een opvallende

daling waren de industrie en de bouwnijverheid. Deze bedrijfstakken kwamen respectievelijk 6 en 8 duizend vacatures lager uit dan een jaar eerder.

4. Dynamiek arbeidsmarkt vermindert nog steeds

In het vierde kwartaal van 2002 zijn 162 duizend vacatures ontstaan en 156 duizend vervuld. Dit betekent dat er ten opzichte van een jaar eerder zowel minder ontstane als vervulde vacatures waren, respectievelijk 32 en 45 duizend minder. De dynamiek op de arbeidsmarkt is dus verder gedaald. De daling, waarvan nu al anderhalf jaar duidelijk sprake is, lijkt nu wel langzamer te gaan. Dit is gebaseerd op het feit dat zowel bij de ontstane als vervulde vacatures de jaarmutatatie kleiner was dan die in het derde kwartaal. In dat kwartaal zijn er 49 duizend minder vacatures ontstaan dan een jaar eerder. Het aantal vervulde vacatures in het derde kwartaal was 50 duizend lager.

2. Vacatures zakelijke dienstverlening, 2001

¹⁾ Aan het eind van het kwartaal.

5. Daling dynamiek zakelijke dienstverlening opvallend minder snel

Het aantal ontstane vacatures is in de zakelijke dienstverlening weinig gedaald. In het vierde kwartaal zijn slechts 2 duizend vacatures minder ontstaan dan een jaar eerder. In het derde en tweede was er nog sprake van dalingen van respectievelijk 11 en 28 duizend. De daling van het aantal ontstane vacatures is dus sterk afgevlakt.

Ook de daling van het aantal vervulde vacatures in de zakelijke dienstverlening is duidelijk minder snel gegaan. Waren er in het tweede en derde kwartaal achtereenvolgens nog 22 en 18 duizend minder vervulde vacatures dan een jaar eerder, in het vierde was dat nog maar 8 duizend. Het tempo waarmee de dynamiek bij de zakelijke dienstverlening is gedaald, is dus sterk afgenomen.

6. Daling spanning arbeidsmarkt houdt aan

Eind december 2002 waren er 16 openstaande vacatures op de duizend banen. Het vierde kwartaal van 2001 gaf een verhouding te zien van 22 op de duizend. De dalende spanning op de arbeidsmarkt, die al sinds het vierde kwartaal van 2001 flink lager is

Tabel 1
Vacaturegraden naar economische activiteit ¹⁾

	2001				2002			
	31 maart	30 juni	30 sept.	31 dec.	31 maart	30 juni	30 sept.	31 dec.
Totaal	29	29	23	22	24	22	15	16
Bedrijfssector ²⁾								
01–05 Landbouw en visserij	38	27	21	21	41	32	10	15
10–45 Industrie en bouwnijverheid	30	30	23	22	23	21	12	13
50–74 Commerciële dienstverlening	33	33	25	23	25	23	17	18
75–93 Niet-commerciële dienstverlening	22	23	20	20	21	19	15	16
Bedrijfstak ²⁾								
10–14 Delfstoffenwinning	17	20	16	16	37	25	31	31
15–37 Industrie	23	23	19	18	18	16	11	12
40–41 Energie- en waterleidingbedrijven	20	13	12	16	14	11	10	8
45 Bouwnijverheid	47	46	33	33	37	32	15	15
50–52 Handel	28	28	21	20	23	22	16	19
55 Horeca	34	34	29	26	31	34	23	20
60–64 Vervoer en communicatie	25	24	18	15	18	17	12	10
65–67 Financiële instellingen	28	25	19	25	21	17	10	12
70–74 Zakelijke dienstverlening	44	44	31	28	30	26	19	20
75 Openbaar bestuur	20	19	18	20	19	17	14	15
80 Onderwijs	13	15	14	13	9	13	8	7
85 Gezondheids- en welzijnszorg	24	24	23	22	24	20	18	18
90–93 Cultuur en overige dienstverlening	31	35	25	25	32	27	18	20

¹⁾ Het aantal vacatures per duizend banen.

²⁾ Indeling naar economische activiteit volgens de Standaard bedrijfsindeling (SBI 1993).

Bron: CBS, Vacature-enquête en Arbeidsrekeningen.

dan een jaar eerder, houdt dus aan. De vacaturegraad is in alle bedrijfstakken afgenomen met uitzondering van de delfstoffenwinning. Omdat het bij de delfstoffenwinning om kleine aantallen banen en vacatures gaat, heeft deze bedrijfstak echter weinig invloed op de vacaturegraad over het totaal.

7. Werkloosheid opgelopen

De ontwikkeling van het aantal vacatures ten opzichte van het vierde kwartaal van 2001 komt overeen met die van andere indicatoren van de arbeidsmarkt. De economische groei is sinds begin 2001 sterk vertraagd. Als gevolg hiervan begon in de tweede helft van 2001 het aantal vacatures te dalen en het aantal werklozen te stijgen. De werkloze beroepsbevolking is in nog geen anderhalf jaar tijd met bijna 100 duizend toegenomen. Het aantal banen groeit nog wel, maar deze groei komt volledig voor rekening van de overheid en de zorgsector. Het aantal banen in het bedrijfsleven is het afgelopen jaar met 60 duizend gedaald.

Toelichting

Vacatures kennen een sterk seizoenpatroon waarvoor niet op bevredigende wijze kan worden gecorrigeerd. De ontwikkeling kan daarom het beste worden afgelezen uit een reeks opeenvolgende jaarmuaties.

Literatuur

Hans Langenberg, 2003, Constante afname aantal vacatures. In: Sociaal-economische maandstatistiek januari 2003, blz. 18–19.

Relatie tussen banen, werkzame personen en werkzame beroepsbevolking

Sylvia de Vries

Het CBS hanteert vier centrale begrippen voor de werkgelegenheid: banen, werkzame personen, werkzame beroepsbevolking en arbeidsvolume. De relatie tussen deze begrippen wordt inhoudelijk en cijfermatig beschreven. Daarbij komt in samenhang ook het onderscheid tussen werknemers en zelfstandigen aan bod.

1. Inleiding

Met het terrein van de arbeidsmarkt houden beleidsmedewerkers, onderzoekers en statistici vanuit verschillende achtergronden zich bezig. Zowel de onderwerpen als de invalshoeken kunnen voor deze gebruikers verschillend zijn. Vanuit het economische perspectief, bijvoorbeeld, is arbeid een van de productiefactoren. Vanuit het sociale perspectief speelt arbeid weer een rol bij de arbeidspositie van een persoon en de participatie van verschillende groepen mensen op de arbeidsmarkt zoals bijvoorbeeld vrouwen en allochtonen. Om een compleet beeld te kunnen geven van de arbeidsmarkt publiceert het CBS zowel gegevens over de ontwikkeling en structuur van de werkgelegenheid en de werkloosheid als over de lonen, vacatures, cao-gegevens en arbeidsomstandigheden. Dit betreft zowel kortlopende maandelijkse cijfers als kwartaal- en gedetailleerde jaarcijfers. Een veelheid aan informatie dus, waarvoor een goede structuur onmisbaar is.

Een belangrijk aspect van de arbeidsmarkt is de werkgelegenheid. Het CBS publiceert over de werkgelegenheid het aantal banen, de werkzame personen, de werkzame beroepsbevolking en het arbeidsvolume. Deze begrippen kunnen allemaal dienen als werkgelegenheidsindicator. Duidelijkheid voor gebruikers over de betekenis van deze begrippen en het verschil daartussen is daarom van belang. Dit artikel probeert deze duidelijkheid te geven door de relatie tussen banen, werkzame personen en werkzame beroepsbevolking inhoudelijk en cijfermatig te beschrijven. Daarnaast wordt ingegaan op het onderscheid tussen werknemers en zelfstandigen in relatie tot bovengenoemde begrippen en worden de beschikbare data en de bronnen ervoor nader beschreven.

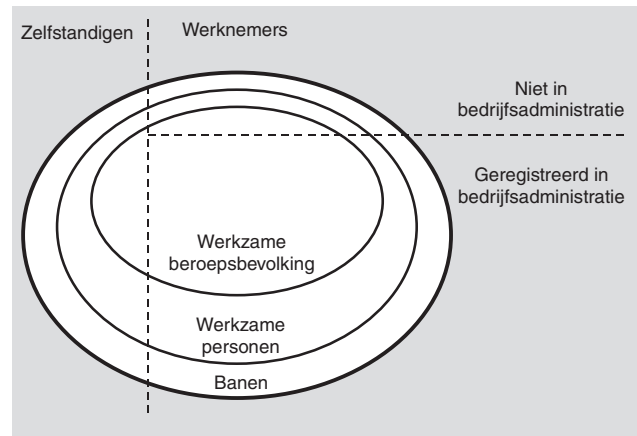
2. Relatie tussen begrippen

Voor de werkgelegenheid worden door het CBS vier centrale begrippen gehanteerd: banen, werkzame personen, werkzame beroepsbevolking en arbeidsvolume. Voordat de relatie tussen deze begrippen aan bod komt, worden ze eerst toegelicht. Kijkend naar vraag en aanbod, bestaat de arbeidsmarkt uit een hoeveelheid arbeidsplaatsen die bezet of onbezet kunnen zijn en uit personen die deze plaatsen kunnen bezetten. Hierbij is een *arbeidsplaats* een plaats waar arbeid kan worden verricht door één persoon tegen betaling of voor eigen rekening. Een *baan* is gedefinieerd als een bezette arbeidsplaats en een vacature als een onbezette arbeidsplaats. Het aantal banen omgerekend naar het aantal banen dat de volledige werktijd beslaat, geeft het *arbeidsvolume* dat wil zeggen de hoeveelheid arbeid die is ingezet in het productieproces. De andere begrippen betreffen de invalshoek van het aantal personen op de arbeidsmarkt. Onder *werkzame personen* worden mensen verstaan die een baan hebben in Nederland, ongeacht waar ze wonen. Tot *werkzame beroepsbevolking* behoren daarentegen personen die in Nederland wonen en die een betaalde baan hebben van twaalf uur of meer.

Banen, werkzame personen en werkzame beroepsbevolking zijn via de eenheid baan onderling gerelateerd. Daarbij kan voor alle drie begrippen een onderscheid gemaakt worden tussen werknemers en zelfstandigen. In figuur 1 is schematisch de relatie tussen

de gehanteerde begrippen weergegeven¹⁾. De afbakening uit het schema worden nader beschreven in de onderliggende paragrafen.

1. Schematisch overzicht van de relatie tussen banen, werkzame personen en en werkzame beroepsbevolking

Relatie tussen banen, werkzame personen en werkzame beroepsbevolking

Het verband tussen de drie grootheden banen, werkzame personen en de werkzame beroepsbevolking is, dat ze in grote lijnen onderdelen van elkaar zijn. In wiskundige termen geldt dat de verzameling werkzame beroepsbevolking een deelverzameling is van de verzameling werkzame personen, die weer een deelverzameling is van de verzameling banen (zie de schematische weergave in figuur 1). Op basis van de afbakening van de verschillende begrippen, kan de een dan ook uit de ander afgeleid worden.

Van banen naar werkzame personen

Uit de definities is af te leiden dat een baan een bezette arbeidsplaats is en een werkzaam persoon iemand is die een arbeidsplaats bezet. Omdat een persoon meerdere arbeidsplaatsen kan bezetten, kan deze ook meerdere banen hebben. Hierin zit het verschil tussen banen en werkzame personen. Het aantal banen ligt dus hoger dan het aantal werkzame personen. Door voor iedere persoon onderscheid te maken tussen de baan waar de meeste tijd aan besteed wordt, de hoofdbaan, en eventuele bijbanen, kan het aantal werkzame personen uit het aantal banen worden afgeleid en andersom. De verzameling banen bestaat daarmee uit hoofdbanen en bijbanen, waarbij het aantal werkzame personen overeen komt met het aantal hoofdbanen.

Van werkzame personen naar werkzame beroepsbevolking

Werkzame personen zijn alle mensen die betaald werk verrichten, ook al is het maar één of enkele uren per week. Hier zit het grootste verschil tussen de werkzame personen en de werkzame beroepsbevolking. Tot de werkzame beroepsbevolking behoren namelijk alleen personen die tenminste twaalf uur per week werken. Een ander verschil is dat de werkzame beroepsbevolking personen betreft die in Nederland wonen, terwijl de werkzame personen alle mensen zijn die in Nederland werken.

Naast bovengenoemde verschillen bestaan er tussen de werkzame personen en de door het CBS gepubliceerde werkzame beroepsbevolking ook operationele verschillen die met afbakening en waarneming te maken hebben (zie CBS 1996, blz. 202–204):

- Doordat voor de werkzame beroepsbevolking meestal de populatie van personen van 15–64 jaar wordt genomen, blijven de werkzame 65-plussers buiten beschouwing terwijl ze wel tot de werkzame personen behoren.
- Van het personeel in dienst van particuliere huishoudens behoort een klein deel tot de gepubliceerde werkzame beroepsbevolking, terwijl deze gehele groep wel tot de werkzame personen behoort. Andersom rekenen vrijwilligers en stagiaires zich soms ten onrechte wel tot de werkzame beroepsbevolking.

Het aantal werkzame personen ligt hoger dan de werkzame beroepsbevolking. Door het aantal werkzame personen te verminderen met het aantal personen dat minder dan twaalf uur per week werkt, de werkzame personen van 65 jaar en ouder, het saldo van de in- en uitkomende pendel en de aanpassing voor genoemde speciale groepen (huishoudelijk personeel, stagiaires en vrijwilligers), kan de werkzame beroepsbevolking tussen de 15 en 65 jaar uit de werkzame personen worden afgeleid.

In staat 1 is de aansluiting tussen banen, werkzame personen en werkzame beroepsbevolking cijfermatig weergegeven voor 1995–2001. Het aantal banen ligt zo'n 400 duizend hoger dan het aantal werkzame personen, dat weer ruim 1 miljoen hoger ligt dan de werkzame beroepsbevolking. Het in de staat genoemde populatieverschil betreft de verschillen die op de populatie betrekking hebben en bestaat uit de werkzame 65-plussers (rond de 60 duizend personen), het saldo van de pendel, de onjuist opgenomen vrijwilligers en stagiaires en personeel in dienst van particuliere huishoudens. De laatste categorie is de grootste post binnen het populatieverschil en bedroeg in 2001 rond de 270 duizend personen ²⁾.

Onderscheid tussen zelfstandigen en werknemers

Voor zowel de banen, de werkzame personen als de werkzame beroepsbevolking is een onderscheid te maken tussen zelfstandigen en werknemers. Dit onderscheid, een tweedeling naar positie in de werkkring, is gebaseerd op het criterium van het al dan niet dragen van economisch risico.

Zelfstandigen zijn mensen die een inkomen verdienen door arbeid te verrichten in het bedrijf waarvan zij eigenaar of mede-eigenaar zijn of door een beroep als zelfstandige uit te oefenen. Het gaat dus om personen die werkzaam zijn in hun eigen bedrijf/praktijk of in het bedrijf van hun partner of ouders, zelfstandige beroepsbeoefenaars en freelancers. Meewerkende gezinsleden van zelfstandigen worden ook tot de zelfstandigen gerekend, tenzij uitdrukkelijk een arbeidsovereenkomst is aangegaan. Het betreft dus mensen die geen loon of salaris ontvangen.

Werknemers daarentegen zijn mensen die arbeid in dienstverband verrichten en daarvoor loon ontvangen. Hiertoe behoren ook de directeuren-grootaandeelhouders (en hun familieleden), voor zover die in loondienst werkzaam zijn. Voor de groep werknemers is een belangrijke onderverdeling voor het CBS of een werknemer al dan niet kan worden waargenomen via een administratie van een bedrijf of instelling ³⁾. Wanneer werknemers in een bedrijfsadministratie geregistreerd staan, kunnen gegevens over de werknemer via een enquête of digitale waarneming bij bedrijven en instellingen worden verzameld. Dit is relevant omdat op deze manier nauwkeurige gedetailleerde informatie, waaronder het loon, verkregen wordt over werknemers.

Van een aantal werknemersgroepen is bekend dat zij niet in een bedrijfsadministratie geregistreerd staan. Dit betreft krantenbezorger, alfahulp, personeel in dienst van huishoudens, religieuzen en thuiswerkers. Daarnaast bestaat er ook 'zwarte arbeid': arbeid die ten onrechte wordt onttrokken aan de verplichting tot registratie bij de fiscus of de sociale verzekeringsorganen en daarmee ook niet in bedrijfsadministraties zit. Bij deze arbeid gaat het overigens grotendeels om kleine banen.

Afleiding arbeidsvolume op basis van banen

Het arbeidsvolume in arbeidsjaren is het aantal banen omgerekend naar voltijdequivalenten. Het voltijdequivalent van een baan van een werknemer wordt bepaald door de overeengekomen jaarlijkse arbeidsduur behorende bij deze baan te delen door de overeengekomen jaarlijkse arbeidsduur behorende bij een voltijd baan (in de betreffende bedrijfstak). Het voltijdequivalent van een baan van een zelfstandige wordt bepaald door de gebruikelijke wekelijkse arbeidsduur behorende bij die baan te delen door de gemiddelde arbeidsduur van de banen van zelfstandigen met een wekelijkse arbeidsduur van 37 uur of meer (in dezelfde bedrijfstak). Vanwege deeltijdwerk ligt het arbeidsvolume in arbeidsjaren dus lager dan het aantal banen. In 2001 bedroeg het arbeidsvolume 6,5 miljoen arbeidsjaren, terwijl het aantal banen 8,7 miljoen bedroeg.

3. Beschikbare statistische informatie

Elke maand brengt het CBS een persbericht uit over de beroepsbevolking, waarbij zowel de werkloze als de werkzame beroepsbevolking aan bod komen, en elk kwartaal een persbericht over de banen van werknemers. De tabellen in deze persberichten bevatten een beperkte hoeveelheid aan informatie. Op StatLine, de elektronische database van het CBS, staan alle beschikbare cijfers over banen, arbeidsvolume, werkzame personen en de werkzame beroepsbevolking. Deze cijfers komen zowel uit de Arbeidsrekeningen (AR), een stelsel waarin gegevens uit diverse bronnen worden samengebracht en geïntegreerd, als uit de twee belangrijkste bronnen die aan dit stelsel ten grondslag liggen, de

Staat 1
Aansluiting tussen banen, werkzame personen en werkzame beroepsbevolking, jaargemiddelden

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
	<i>x 1 000</i>						
Banen	7 525	7 726	7 946	8 194	8 400	8 582	8 744
Bijbanen	– 382	418	402	451	454	459	467
Werkzame personen	7 143	7 308	7 544	7 743	7 946	8 123	8 277
<12 uur per week	771	784	794	789	796	815	802
Populatieverschil	– 309	337	350	345	345	391	411
Werkzame beroepsbevolking (15–64 jaar)	6 063	6 187	6 400	6 609	6 805	6 917	7 064

Bron: Arbeidsrekeningen, Enquête beroepsbevolking.

Enquête werkgelegenheid en lonen (EWL) en de Enquête beroepsbevolking (EBB). De Arbeidsrekeningen geven op kerncijfers een volledig en samenhangend beeld. Voor verdergaande detailering zijn ook cijfers beschikbaar die direct uit de bronnen EWL of EBB komen ⁴⁾.

StatLine: thema Arbeidsmarkt

Informatie uit de Arbeidsrekeningen is in StatLine te vinden onder 'Macro-economie, geld en kapitaalmarkt' in de themaboom 'Nationale Rekeningen' onder de mappen jaarcijfers en kwartaalcijfers. De meer gedetailleerde statistische informatie over banen, werkzame personen en de werkzame beroepsbevolking staat in StatLine voornamelijk in de themaboom 'Arbeidsmarkt' (te vinden onder 'Arbeid, Inkomen en Sociale Zekerheid'). De publicaties zijn te vinden onder 'Werkgelegenheid en Lonen' en onder 'Beroepsbevolking' binnen deze map. Onder de map 'Beroepsbevolking' staan verschillende publicaties over de werkzame beroepsbevolking die afkomstig zijn uit de EBB ⁵⁾. Onder de map 'Werkgelegenheid en Lonen' staan in de map 'Banen en lonen' gegevens over banen en over werkzame personen op basis van de Arbeidsrekeningen, maar ook EWL-gegevens over banen van werknemers die geregistreerd zijn in bedrijfsadministraties (regionaal, economische activiteit en structuur lonen en arbeidsduur). Voor deze laatste publicaties op basis van de EWL geldt dat dit geen gemiddelden per jaar of kwartaal betreft, maar dat de cijfers betrekking hebben op een peildatum (namelijk 31 december) ⁶⁾. In staat 2 is informatie opgenomen uit de verschillende publicaties ⁷⁾.

Voor verschillende doeleinden kan verschillende informatie gebruikt worden. Voor een beeld over totale arbeidsmarkt in Nederland op hoofdlijnen kan het beste gebruik gemaakt worden van de informatie uit de Arbeidsrekeningen. Hierin is immers alle informatie bij elkaar gebracht en geïntegreerd. Van de EWL of EBB wordt gebruik gemaakt wanneer gebruikers (on-site) willen analyseren op microdata of wanneer meer gedetailleerde gegevens nodig zijn. Daarbij valt te denken aan een regionale verdeling van de banen of werkzame beroepsbevolking, een onderverdeling naar opleiding en beroep of informatie over het aantal banen naar economische activiteit op 5-digit sbi niveau. De EBB kan dan gebruikt worden wanneer statistische informatie gewenst is over personen; de EWL bevat uitsluitend informatie over werknemers. Hieronder worden de AR, EBB en EWL kort nader beschreven.

Arbeids(markt)rekeningen

De Arbeidsrekeningen (AR) vormen een geïntegreerd stelsel van gegevens over de arbeidsmarkt (CBS, 1996 en 1998). Bij het samenstellen van de Arbeidsrekeningen maakt het CBS gebruik van alle beschikbare informatie over arbeid. De gegevens worden samengesteld in een statistisch integratieproces dat op basis van alle beschikbare bronnen tot een zo nauwkeurig mogelijke raming van de arbeidsmarktgegevens leidt. Belangrijke bronnen voor de Arbeidsrekeningen zijn de jaar- en kwartaalcijfers uit de Enquête werkgelegenheid en lonen, de Enquête beroepsbevolking en de gegevens over verloonde dagen en loonsommen waargenomen door het CBS. Gegevens uit enquêtes bij personen, bij bedrijven en van registraties van de uitvoeringsorganen sociale zekerheid worden op elkaar afgestemd wat definities en indelingen betreft, aangevuld voor ontbrekende delen van het beschreven terrein en gecorrigeerd voor waarnemings- en bewerkingsfouten. De Arbeidsrekeningen zijn daarbij consistent gemaakt met de Nationale Rekeningen. Zo ontstaan gegevens die op elkaar aansluiten en kan een samenhangend en volledig overzicht gegeven worden op kernvariabelen zoals banen, werkzame personen en looninkomen.

Op macro-economisch niveau bieden de huidige Arbeidsrekeningen een essentiële aanvulling op de Nationale Rekeningen door hun geïntegreerde beschrijving van de werkgelegenheid in termen van volume en banen. De komende jaren zullen de Arbeidsrekeningen worden uitgebouwd tot een stelsel van zogenaamde 'Arbeidsmarkt-rekeningen'. De huidige Arbeidsrekeningen beschrijven de daadwerkelijke inzet van arbeid in banen en personen; de vraagkant van de arbeidsmarkt. In het stelsel van Arbeidsmarkt-rekeningen wordt beoogd een beschrijving te geven van de totale arbeidsmarkt, waarin zowel de vraag als het (potentiële) aanbod is opgenomen. Hiermee kan een geïntegreerd macro-economisch totaalbeeld gegeven worden over de arbeidsmarkt in personen, volume en kosten, waarin de economische en sociale componenten gecombineerd zijn. Een start voor de Arbeidsmarkt-rekeningen is gemaakt door het opnemen van de beroepsbevolking (zowel de werkzame, de werkloze als de niet-beroepsbevolking) in het integratiekader. Dit levert snelle ramingen op voor de werkgelegenheidsontwikkeling (zie CBS 2003).

Staat 2
Banen, werkzame personen en werkzame beroepsbevolking: zelfstandigen en werknemers, jaargemiddelden

	1995	1999	2000	2001
	<i>x 1 000</i>			
Banen	7 525	8 400	8 582	8 744
w.v.				
zelfstandigen	1 237	1 287	1 298	1 294
werknemers	6 288	7 113	7 284	7 450
w.v. geregistreerd in bedrijfsadministratie op ultimo december ¹⁾	5 627 ²⁾	6 694	6 871	7 012
Werkzame personen	7 143	7 946	8 123	8 277
w.v.				
zelfstandigen	1 123	1 148	1 155	1 152
werknemers	6 020	6 798	6 968	7 125
Werkzame beroepsbevolking (15-64 jaar)	6 063	6 805	6 917	7 064
w.v.				
zelfstandigen	706	733	799	774
werknemers	5 357	6 072	6 117	6 289

¹⁾ Peildatum; in tegenstelling tot de overige cijfers zijn dit geen jaargemiddelden.

²⁾ Eerste jaar Enquête werkgelegenheid en lonen, waarvan de cijfers zijn gebaseerd op ultimo december. Het totaal, 5 627 banen van werknemers, is gebaseerd op de Arbeidsrekeningen voor revisie.

Bron: Arbeidsrekeningen, Enquête beroepsbevolking, Enquête werkgelegenheid en lonen.

Enquête werkgelegenheid en lonen

De Enquête werkgelegenheid en lonen (EWL) is een onderzoek bij bedrijven en instellingen met personeel naar de werkgelegenheid en de beloning van werknemers (CBS, 2001). Alle economische activiteiten en grootteklassen zijn in het onderzoek betrokken. Of een bedrijf of instelling de EWL ontvangt, hangt onder meer af van de personeelsomvang. De geselecteerde bedrijven zijn bij wet verplicht om de gevraagde gegevens voor de werkgelegenheids- en loonstatistiek te verstrekken.

De gevraagde gegevens in de EWL worden ontleend aan de salarisadministraties van de bedrijven en instellingen. Het betreft zowel informatie over het bedrijf als geheel (totaal aantal werknemers en de loonsom) als informatie over individuele werknemers binnen het bedrijf (zoals geslacht, geboortedatum, postcode werkadres, dienstverband, loon en arbeidsduur). Een deel van de in het onderzoek betrokken bedrijven verstrekt periodiek een bestand met gedigitaliseerde individuele gegevens van al hun werknemers. Deze digitale gegevensverstrekking komt in de plaats van het invullen van papieren vragenlijsten.

Op basis van het onderzoek worden elk kwartaal gegevens samengesteld over de ontwikkeling van het aantal banen en de loonsom, die de input vormen voor de AR. Daarnaast worden jaarlijks gegevens samengesteld over de werkgelegenheids- en loonstruc-tuur en over de werkgelegenheid naar regio.

Enquête beroepsbevolking

De Enquête beroepsbevolking (EBB) is een doorlopend steekproefonderzoek bij inwoners van Nederland, waarmee informatie verzameld wordt over de arbeidsmarktpositie van personen van 15 jaar en ouder (CBS, 2000b). De enquête bestaat uit mondelinge (en sinds 2000 ook telefonische) interviews, waarbij jaarlijks ongeveer een procent van de bevolking van 15 jaar en ouder ge-enquêteerd wordt.

Op basis van het onderzoek worden onder meer jaarlijks gegevens samengesteld over het al dan niet hebben van betaald werk, de positie in de werkring, de participatiegraad, het uitgeoefende beroep, het zoeken naar werk en het niveau van de gevolgte opleiding. Een belangrijke onderverdeling uit de EBB is de arbeidspositie: werkzame beroepsbevolking, werkloze beroepsbevolking en de niet-beroepsbevolking.

4. Begrippen

Arbeidsjaar: komt overeen met de gemiddelde contractuele arbeidsduur van een voltijd baan op jaarbasis.

Arbeidsplaats: een plaats waar arbeid kan worden verricht door één persoon tegen betaling of voor eigen rekening. Een arbeidsplaats kan bezet of onbezet zijn.

Arbeidsvolume: de hoeveelheid arbeid die in een bepaalde periode is ingezet. Het arbeidsvolume wordt uitgedrukt in arbeidsjaren.

Baan: een arbeidsplaats die bezet wordt door een werknemer of een zelfstandige. Als iemand meer dan een arbeidsplaats bezet, telt elke arbeidsplaats als een afzonderlijke baan.

Bijbaan: een baan waar niet de meeste tijd aan wordt besteed. Een bijbaan kan voorkomen indien een persoon meer dan een baan heeft. Een persoon kan meerdere bijbanen hebben.

Beroepsbevolking: alle mensen die in Nederland wonen en die een betaalde baan hebben of die een betaalde baan willen hebben van tenminste twaalf uur per week, daarvoor direct beschikbaar zijn en bovendien actief zoeken. Bij het publiceren van de cijfers wordt meestal de populatie van 15–64 jaar beschouwd.

Hoofd baan: de baan waar de meeste tijd aan wordt besteed. Indien een persoon één baan heeft, wordt deze baan dus ook als hoofd baan aangeduid.

Jaarlijkse arbeidsduur: overeengekomen arbeidsduur per jaar in uren. Niet-gewerkte uren in verband met overeengekomen verlof,

adv en feestdagen tellen niet mee als overeengekomen (arbeids-) uren.

Loon: beloning van de werknemer voor geleverde arbeid.

Voltijd baan: baan waarbij sprake is van het voor het bedrijf geldende aantal uren behorende bij een volledige werktijd.

Werknemers: mensen die arbeid verrichten op basis van loon of salaris.

Werkzame beroepsbevolking: alle mensen die in Nederland wonen en betaald werk hebben voor tenminste twaalf uur per week. Bij het publiceren van de cijfers wordt meestal de populatie van 15–64 jaar beschouwd.

Werkzame personen: alle mensen die een baan hebben bij een in Nederland gevestigd bedrijf of bij een particulier huishouden in Nederland.

Zelfstandigen: mensen die voor eigen rekening of risico een beroep of een bedrijf uitoefenen of meewerken in het bedrijf van een gezinslid. Meewerkende gezinsleden worden tot de zelfstandigen gerekend, tenzij uitdrukkelijk een arbeidsovereenkomst is aange-gaan.

Referenties

CBS, 1996. Arbeidsrekeningen, Kern van het statistische systeem over arbeid. (ook verschenen als proefschrift van W.P. Leunis en K.G. Verhage)

CBS, 1998. Arbeidsrekeningen 1996–1997.

CBS, 1999. Nationale Rekeningen Revisiepublicatie, Beschrijving en uitkomsten van de ESR 1995 revisie.

CBS, 2000a. Werken en Leren 2000–2001.

CBS, 2000b. Enquête Beroepsbevolking 1999.

CBS, 2001. Banen, lonen en arbeidsduur van werknemers, 1999–2000. In: Sociaal-economische maandstatistiek, jaargang 18, december 2001, blz. 30–43.

CBS, 2002a. Nationale Rekeningen 2001.

CBS, 2002b. SSB Special. In: Sociaal-economische maandstatistiek, jaargang 19, december 2002, blz. 13–92.

CBS, 2002c. De Nederlandse economie 2001.

CBS, 2003. Persbericht 'Werkloosheid stijgt verder'. PB03-033, 19 februari 2003, met bijbehorende toelichting 'Maandelijkse cijfers over de werkloze en werkzame beroepsbevolking'.

Eurostat 1996, Europees systeem van rekeningen 1995 (ESR 1995).

Leunis, W.P. & J.W. Altena, 1996. Labour Accounts in the Netherlands, 1987–1993. How to cope with fragmented macro data in official statistics. In: International Statistical Review 64, 1996, blz. 1–22.

Noten in de tekst

1) Het arbeidsvolume is daarin niet opgenomen, omdat dit een rekgrootheid betreft en het daarmee een andersoortig begrip is. Ook de relatie met het buitenland is niet in het schema opgenomen: door het verschil tussen in Nederland wonende en werkende personen is de werkzame beroepsbevolking niet een exacte deelverzameling van de verzameling werkzame personen. Het betreft hier overigens een beperkte groep mensen, veelal grenspendel.

- ²⁾ Dit is op basis van de Nationale Rekeningen vastgesteld (zie CBS 1999). Ongeveer 1 op de 6 huishoudens blijkt een huishoudelijke hulp te hebben. Een klein deel van deze huishoudelijke hulp wordt geleverd door mensen die formeel in dienst zijn van huishoudens. Een veel groter deel wordt echter gegenereerd in het informele circuit, bijvoorbeeld door schoonmaaksters, ofwel door mensen die op al dan niet regelmatige basis zwart betaald krijgen. Slechts een beperkt aantal van deze personen wordt in de EBB waargenomen.
- ³⁾ Bij het gebruik van het Sociaal Statistisch Bestand (zie CBS 2002b) voor werkgelegenheidsinformatie bestaat er voor werknemers nog een andere onderverdeling, die niet in het schematische overzicht is meegenomen. Dit onderscheid betreft het al dan niet geregistreerd staan in polisadministraties (Verzekerenadministratie en Fibase).
- ⁴⁾ Reden hiervoor is dat niet alle nuttige statistische informatie op macro-niveau consistent gemaakt kan en hoeft te worden.
- ⁵⁾ Merk op dat in deze publicaties ook het begrip werkzame personen voorkomt, dat zowel in definitie als in omvang niet overeenkomt met het in deze nota behandelde begrip.
- ⁶⁾ Bij een jaargemiddelde, het gemiddelde aantal banen in dat jaar, telt een arbeidsplaats alleen mee voor de dagen dat deze bezet is. Bij een peildatum tellen de arbeidsplaatsen mee die op dat moment bezet zijn.
- ⁷⁾ Merk op dat er een groot verschil zit tussen de zelfstandigen binnen de werkzame beroepsbevolking en de zelfstandigen bij de werkzame personen. Naast de kleine banen (<12 uur per week) betreft dit ook het huishoudelijk personeel (zie CBS 1999).

Arbeidsgehandicapten in Nederland, 2001

Astrid Smits en Henk Swinkels

Nederland telde in 2001 ruim 1,5 miljoen arbeidsgehandicapten, ofwel 14 procent van de bevolking van 15–64 jaar. In 2000 waren er minder arbeidsgehandicapten. De toename van het aantal arbeidsgehandicapten komt geheel voor rekening van de vrouwen. Onder vrouwen is het percentage arbeidsgehandicapten gestegen, terwijl het aandeel onder mannen gelijk is gebleven. Vergelijken met jongere mannen zijn er relatief veel jongere vrouwen arbeidsgehandicapt. Onder ouderen is dit net andersom. Oudere mannen zijn vaker arbeidsgehandicapt dan oudere vrouwen. Het percentage arbeidsgehandicapten is verder hoog onder laagopgeleiden en onder niet-westerse allochtonen. De meest voorkomende aandoening onder arbeidsgehandicapten zijn rug- of gewrichtsklachten. Mensen met rug- of gewrichtsklachten zijn ook oververtegenwoordigd onder de arbeidsgehandicapten. Dat geldt ook voor mensen met psychische klachten. Deze aandoeningen blijken een belemmering te vormen voor mensen in het uitvoeren of verkrijgen van werk.

1. Inleiding

De overheid neemt maatregelen om mensen met gezondheidsproblemen meer te integreren in de arbeidsmarkt. Hiertoe is sinds juli 1998 de Wet (re)integratie arbeidsgehandicapten (REA) in werking getreden. De hoofdelementen van de Wet Rea¹⁾ zijn:

- Verruimde en vereenvoudigde subsidiemogelijkheden, waardoor het voor werkgevers financieel aantrekkelijker wordt om arbeidsgehandicapten in dienst te houden of te nemen.
- Heldere en ruimere omschrijving wie – onder werknemers en werklozen – arbeidsgehandicapt is en voor wie dus de subsidiemogelijkheden gelden.
- Duidelijkere verantwoordelijkheidsverdeling tussen de diverse instellingen en organisaties op het terrein van reïntegratie en voortgang op de weg naar marktwerking bij de uitvoering van de sociale zekerheid.

Dit alles met het uiteindelijke doel reïntegratie van arbeidsgehandicapten te bevorderen en de WAO-instroom te verminderen.

Om de effectiviteit van de Wet Rea te kunnen beoordelen is het noodzakelijk om de arbeidsparticipatie van de groep arbeidsgehandicapten te monitoren. Hiertoe is op verzoek van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid vanaf 2000 in de Enquête Beroepsbevolking (EBB) van het CBS een aantal vragen opgenomen waarmee de omvang en de arbeidssituatie van de groep arbeidsgehandicapten vastgesteld en in de tijd gevolgd kan worden. Een overzicht van de kerncijfers betreffende arbeidsgehandicapten uit de EBB is te vinden in de Monitor Arbeidsgehandicapten 2001 van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. In dit artikel worden gegevens uit deze monitor beschreven en nader geanalyseerd.

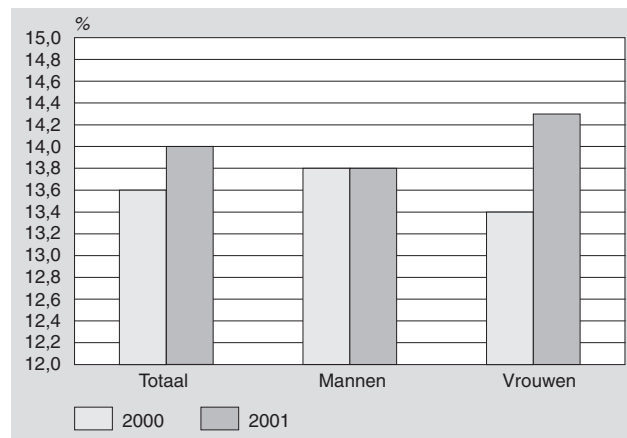
2. Toename arbeidsgehandicapten voor rekening van vrouwen

Een arbeidsgehandicapte is iemand die als gevolg van een langdurige aandoening, ziekte of handicap beperkt is in het uitvoeren of verkrijgen van werk (zie ook bijlage 1). In 2001 was 14,0 procent van de personen van 15–64 jaar arbeidsgehandicapt. Dit komt overeen met ruim 1,5 miljoen personen. In 2000 waren er minder arbeidsgehandicapten. Toen was 13,6 procent van de personen van 15–64 jaar arbeidsgehandicapt.

De toename kwam geheel voor rekening van vrouwen. Bij de vrouwen steeg het aandeel arbeidsgehandicapten van 13,4 procent in 2000 naar 14,3 procent in 2001. Deze toename van 50 duizend vrouwelijk arbeidsgehandicapten betrof vooral vrouwen van 45 jaar en ouder. In deze leeftijdsgroep nam het aantal vrouwen met een arbeidshandicap namelijk toe met 30 duizend. Zowel in 2000 als in 2001 was 13,8 procent van de mannen arbeidsgehandicapt.

Ook uit cijfers over het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen²⁾ blijkt dat de instroom van arbeidsgehandicapten vooral groot is onder vrouwen. De toename van het percentage arbeidsgehandicapten in de bevolking van 15–64 jaar komt dus in zijn geheel voor rekening van de vrouwen.

1. Arbeidsgehandicapten naar geslacht

3. Veel jonge vrouwen zijn arbeidsgehandicapt

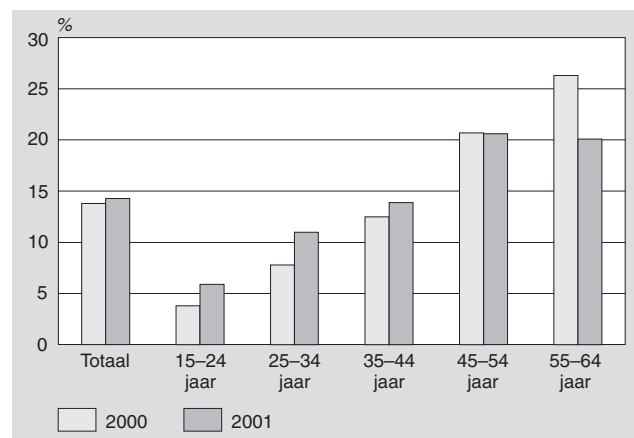
Mannen waren in 2001 minder vaak arbeidsgehandicapt dan vrouwen. Dat komt doordat met name veel jonge vrouwen arbeidsgehandicapt zijn. In de leeftijdsgroep 15–24 jaar was bijna 4 procent van de mannen arbeidsgehandicapt en bijna 6 procent van de vrouwen. Bij mannen en vrouwen van 25–34 jaar is het verschil nog groter; bijna 8 procent van de mannen en 11 procent van de vrouwen. De verschillen tussen mannen en vrouwen zijn in 2001 groter ten opzichte van 2000. Het percentage arbeidsgehandicapten onder mannen van 15–34 jaar is nauwelijks gewijzigd tussen 2000 en 2001. Bij de vrouwen in deze leeftijd is het percentage arbeidsgehandicapten gestegen tussen 2000 en 2001.

4. Oudere mannen vaker arbeidsgehandicapt dan oudere vrouwen

Naarmate mensen ouder worden, hebben ze vaker te maken met gezondheidsproblemen. Ze zullen daarom ook vaker arbeidsgehandicapt zijn. Het percentage arbeidsgehandicapten onder ouderen is dan ook veel hoger dan onder jongeren. Onder de 55–64-jarigen was dit percentage in 2001 ongeveer vijf maal zo hoog als onder de 15–24-jarigen.

Er zijn veel meer oudere mannen dan oudere vrouwen arbeidsgehandicapt. In de leeftijdsgroep 55–64 jaar was ruim 26 procent

2. Arbeidsgehandicapten naar leeftijd en geslacht, 2001

van de mannen en 20 procent van de vrouwen arbeidsgehandicapt. Deze cijfers zijn vergelijkbaar met gegevens over personen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering. Ook daaruit blijkt dat verhoudingsgewijs meer oudere mannen dan oudere vrouwen een WAO-uitkering ontvangen.

5. Helft arbeidsgehandicapten zijn laagopgeleiden

Laagopgeleiden zijn vaker arbeidsgehandicapt dan hoogopgeleiden. In 2001 was 18 procent van de laagopgeleiden arbeidsgehandicapt, onder hoogopgeleiden was dit slechts 9 procent. Absoluut gezien is de helft van het aantal arbeidsgehandicapten, namelijk 750 duizend, laagopgeleid. Deels wordt dit verklaard doordat ouderen gemiddeld lager opgeleid zijn dan jongeren en ouderen vaker

een arbeidshandicap hebben. Ook de bedrijfstakken waarin laagopgeleiden werken zijn van invloed. Ze werken vaker in bedrijfstakken waar relatief veel arbeidsgehandicapten voorkomen, zoals de landbouw en de industrie.

6. Niet-westerse allochtonen relatief vaak arbeidsgehandicapt

Niet-westerse allochtonen zijn vaker arbeidsgehandicapt dan autochtonen; respectievelijk 17 en 14 procent. Het aandeel niet-westerse allochtonen dat arbeidsgehandicapt is, is in 2001 met ruim 1 procentpunt gestegen ten opzichte van 2000. Vooral Turken zijn relatief vaak arbeidsgehandicapt; van hen was bijna een kwart arbeidsgehandicapt. Het hogere aandeel arbeidsgehandicapten onder niet-westerse allochtonen hangt samen met hun opleidingsniveau; zij zijn gemiddeld lager opgeleid dan autochtonen.

8. Veel arbeidsgehandicapten in de industrie en de gezondheids- en welzijnszorg

Arbeidsgehandicapten werken relatief vaak in de industrie en de gezondheids- en welzijnszorg. In 2001 werkte 18,5 procent van de arbeidsgehandicapten in de industrie. Van de totale werkzame beroepsbevolking werkte 14,8 procent in de industrie. Voor de gezondheids- en welzijnszorg zijn de percentages respectievelijk 15,9 en 14,1 procent. Binnen de zakelijke dienstverlening, de handel en de financiële instellingen werken relatief weinig arbeidsgehandicapten. In vergelijking met 2000 is het aandeel arbeidsgehandicapten in bijna alle bedrijfstakken gelijk gebleven. Alleen in het openbaar bestuur en bij de financiële instellingen is het percentage arbeidsgehandicapten gestegen. In de landbouw en visserij is het percentage arbeidsgehandicapten gedaald.

Tabel 1
Personen van 15-64 jaar naar arbeidshandicap en opleidingsniveau

	Totaal		Arbeidsgehandicapt	
	2000	2001	2000	2001
	<i>x 1 000</i>		%	
Totaal	10 723	10 801	13,6	14,0
<i>Opleidingsniveau</i>				
Laag	4 128	4 153	17,5	18,0
Middelbaar	4 217	4 260	12,1	12,7
Hoog	2 371	2 382	9,3	9,4

Tabel 2
Personen van 15-64 jaar naar arbeidshandicap en herkomst

	Totaal		w.v. arbeidsgehandicapt	
	2000	2001	2000	2001
	<i>x 1 000</i>		%	
Totaal	10 723	10 801	13,6	14,0
Autochtonen	8 760	8 767	13,3	13,5
Westerse allochtonen	997	1 011	14,1	15,7
Niet-westerse allochtonen w.o.	966	1 020	15,8	16,9
Turken	207	215	22,4	22,7
Marokkanen	171	177	19,0	17,9
Surinamers	215	221	17,5	17,0
Antillianen/Arubanen	76	83	9,8	15,7
Overig	297	324	9,7	12,6

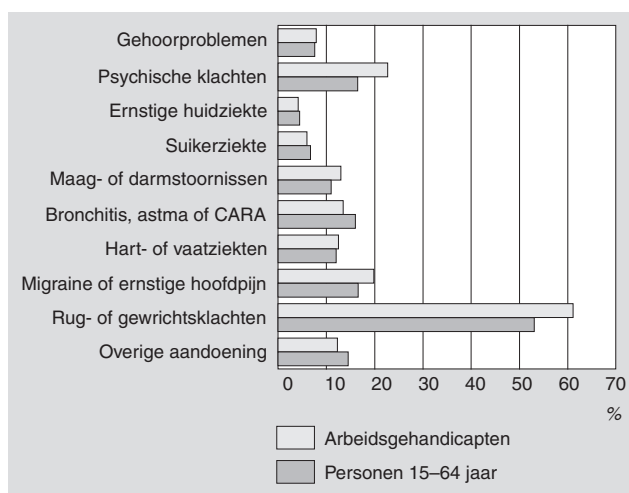
9. Rug- of gewrichtsklachten meest voorkomende aandoening

Zowel rug- of gewrichtsklachten als psychische klachten lijken in hoge mate belemmerend te zijn voor het uitvoeren of verkrijgen van werk. Van de arbeidsgehandicapten heeft 61 procent last van rug- of gewrichtsklachten. Dit zijn de meest voorkomende klachten onder arbeidsgehandicapten. Ruim 92 duizend arbeidsgehandicapten hebben hier mee te maken. Dit percentage is aanzienlijk hoger dan dat van de totale bevolking van 15–64 jaar met een aandoening. Van hen heeft 53 procent last van rug- of gewrichtsklachten. Mensen met rug- of gewrichtsklachten zijn dus oververtegenwoordigd onder de arbeidsgehandicapten.

Het verschil tussen mensen met een aandoening en arbeidsgehandicapten bestaat eruit dat de laatste groep door hun aandoening belemmerd wordt in het uitvoeren of verkrijgen van werk. Blijkbaar vormen rug- of gewrichtsklachten een sterke belemmering in het uitvoeren of verkrijgen van werk. Ook psychische klachten lijken sterk belemmerend te werken op de arbeidsmarkt. Van de arbeidsgehandicapten meldt 22,7 procent last te hebben van psychische klachten tegenover 16,5 procent van het totale aantal mensen met een langdurige aandoening. Ook mensen met psychische klachten zijn dus oververtegenwoordigd onder de arbeidsgehandicapten.

Een aantal andere aandoeningen zoals bijvoorbeeld “bronchitis, astma of CARA”, “suikerziekte” en “ernstige huidziekten” lijken in mindere mate belemmerend te zijn. Mensen met dergelijke aandoeningen komen onder arbeidsgehandicapten verhoudingsgewijs even veel of zelfs minder voor dan onder de bevolking van 15–64 jaar met een aandoening.

3. Personen van 15–64 jaar met langdurige aard naar soort langdurige aandoening ¹⁾

¹⁾ Respondenten kunnen meerdere aandoeningen opgeven, daardoor kan de som van de afzonderlijke aandoeningen hoger zijn dan 100 procent.

De aandoeningen van arbeidsgehandicapten laten in 2001 grotendeels hetzelfde beeld zien als in 2000. Wel is in 2001 het aantal arbeidsgehandicapten met hart- en vaatziekten toegenomen. Dit komt doordat het aantal mensen met hart- en vaatziekten in de bevolking van 15–64 jaar in die periode is toegenomen.

Technische Toelichting

Alle gegevens uit dit artikel zijn afkomstig uit de Enquête beroepsbevolking (EBB). De EBB is een steekproefonderzoek onder personen die in Nederland wonen, met uitzondering van personen in inrichtingen, instellingen en tehuizen (institutionele bevolking).

Voor de EBB wordt elk jaar een steekproef getrokken van ongeveer 1 procent van de Nederlandse bevolking.

De cijfers over arbeidsgehandicapten van 2000 hebben alleen betrekking hebben op de periode april–december. De vragen naar arbeidsgehandicapten zijn namelijk in april 2000 aan de EBB toegevoegd. Uit analyse van de cijfers van 2001 is echter gebleken dat er geen sprake is van periode-effecten, zodat de cijfers van 2000 over arbeidsgehandicapten toch representatief zijn voor het gehele jaar. In het eerste, tweede, derde en vierde kwartaal van 2001 bedroeg het aandeel arbeidsgehandicapten respectievelijk 13,9, 14,3, 13,5 en 14,4. Ook de twaalf afzonderlijke maandcijfers van 2001 laten een constant beeld zien.

Arbeidsgehandicapten

Een arbeidsgehandicapte is iemand die als gevolg van een langdurige aandoening, ziekte of handicap beperkt is in het uitvoeren of verkrijgen van werk.

Noten in de tekst

- 1) Wevers, et al, 2001, blz 3.
- 2) LISV, 2001, blz 71.

Bijlage 1

Vraagstellingen

Ik noem een aantal ziekten en aandoeningen. Wilt u telkens zeggen of u last heeft van één of meer van deze ziekten of aandoeningen?

- Problemen met armen of handen, ook artritis, reuma en RSI
- Problemen met benen of voeten, ook artritis, reuma en RSI
- Problemen met rug of nek, ook artritis, reuma en RSI
- Migraine of ernstige hoofdpijn
- Hart- of vaatziekten
- Bronchitis, astma of CARA
- Maag- of darmstoornissen
- Suikerziekte
- Ernstige huidziekten
- Psychische klachten
- Gehoorproblemen
- Epilepsie
- Levensbedreigende ziekten zoals kanker, HIV, MS, Parkinson, etc
- Anders, namelijk

Wordt u hierdoor belemmerd bij het uitvoeren van uw werk?

- Sterk
- Licht
- Niet

Denkt u door uw gezondheid belemmerd te worden bij het verkrijgen van werk?

- Sterk
- Licht
- Niet

Literatuur

- SZW, 2003. Arbeidsgehandicapten 2001. Arbeidssituatie van mensen met langdurige aandoeningen. Doetinchem.
- SCP, 2002. Rapportage gehandicapten. Maatschappelijke positie van mensen met lichamelijke beperkingen of verstandelijke handicaps. Den Haag.
- Wevers, C.W.J., J.J.M. Besseling & EL de Vos, 2001. De realiteit. Integrale rapportage evaluatie Wet Rea. Doetinchem.

Banen, lonen en arbeidsduur van werknemers, 2000–2001

Wilmie Weltens

Eind december 2001 hadden werknemers in Nederland in totaal ruim zeven miljoen banen. Ten opzichte van december 2000 betekent dit een stijging van ruim 140 duizend banen ofwel 2,1 procent. Het aantal banen van werknemers met een deeltijd dienstverband nam in dezelfde periode toe met bijna 60 duizend, ruim 40 procent van de totale banengroei. Met bijna 2,4 miljoen banen nemen werknemers met een deeltijd dienstverband eenderde van alle banen in Nederland voor hun rekening.

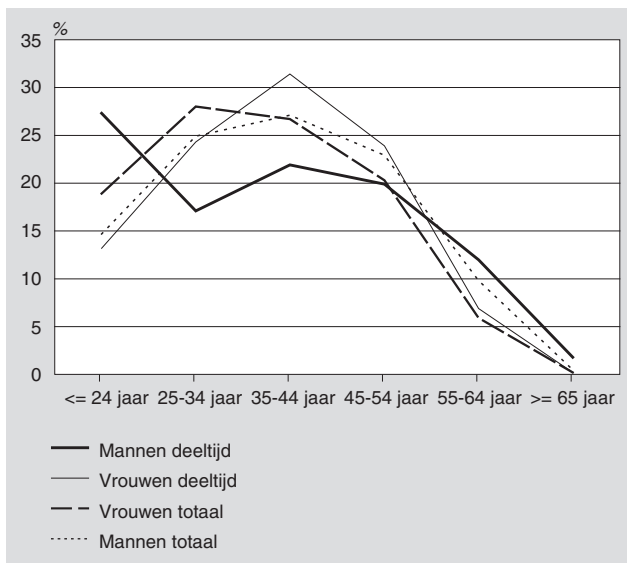
In de grafieken 1 tot en met 3 wordt nader ingegaan op de groep werknemers met een deeltijd dienstverband.

Eind 2001 waren er bijna 2,4 miljoen werknemers met een deeltijd baan. Binnen deze groep werknemers zijn de mannen duidelijk in de minderheid: ruim driekwart van de werknemers met een deeltijd baan is vrouw.

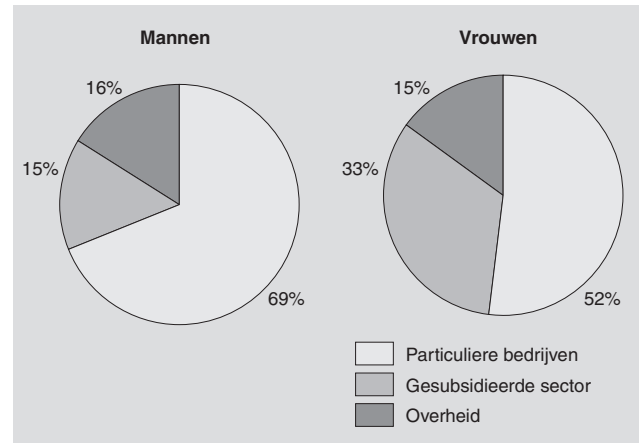
Tussen de groep mannen en de groep vrouwen met een deeltijd baan bestaan duidelijke verschillen. Zo is ruim een kwart van de mannen met een deeltijd baan 24 jaar of jonger, terwijl maar 13 procent van de vrouwen tot deze leeftijdsgroep behoort. Bij de vrouwelijke deeltijdwerknemers valt bijna eenderde in de leeftijd van 35 tot en met 44 jaar, tegen ongeveer een op de vijf mannen. In figuur 1 is ter illustratie ook de verdeling over de verschillende leeftijdscategorieën opgenomen voor de totale groep mannelijke en de totale groep vrouwelijke werknemers.

Bijna 70 procent van de in deeltijd werkende mannen werkt in het bedrijfsleven. De resterende 30 procent is ongeveer gelijk verdeeld tussen de gesubsidieerde sector en de overheid. Hoewel ook het merendeel van de vrouwen met een deeltijd baan in de particuliere sector werkt, is de verdeling over de drie sectoren minder eenzijdig dan bij de mannen. Ruim de helft van de in deeltijd werkende vrouwen werkt in het bedrijfsleven en eenderde in de gesubsidieerde sector. Wanneer wordt gekeken naar de totale groep werknemers, dan is zowel bij de mannen als bij de vrouwen het percentage werknemers dat in de particuliere sector werkt groter dan bij de deeltijdwerknemers.

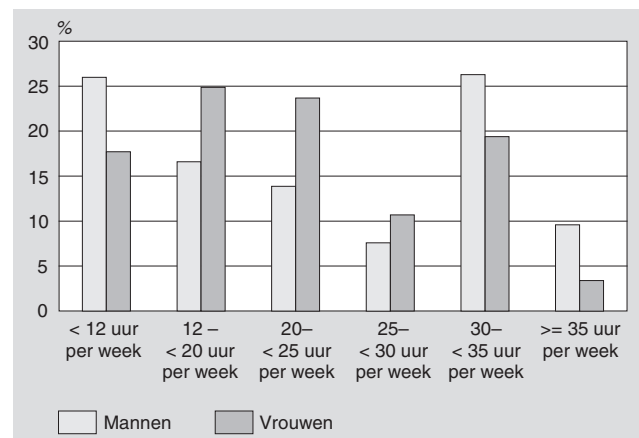
1. Deeltijdwerknemers naar leeftijdsklasse, 2001

2. Verdeling deeltijdbanen naar sector bij mannen en vrouwen, 2001

3. Deeltijdwerknemers naar wekelijkse arbeidsduur, 2001

Ook in de verdeling over arbeidsduurklassen verschillen de groep mannen en de groep vrouwen met een deeltijd baan duidelijk van elkaar. Zo werkt bijna de helft van de vrouwen met een deeltijd baan tussen de 12 en 25 uur per week. Van de mannen met een deeltijd baan werkt ruim een kwart op weekbasis 12 uur of minder en ook ruim een kwart tussen de 30 en 35 uur. Ondanks dit verschil in verdeling over arbeidsduurklassen is de gemiddelde wekelijkse arbeidsduur van mannen en vrouwen met een deeltijd baan vrijwel aan elkaar gelijk. De gemiddelde wekelijkse arbeidsduur voor mannen met een deeltijd dienstverband bedraagt namelijk 21,5 uur tegenover 20,9 uur voor vrouwen.

Bronnen

Deze gegevens komen uit de Enquête Werkgelegenheid en Lonen (EWL) van het CBS. Bij de EWL staan werknemers centraal, die in dienst zijn van bedrijven en instellingen. Werknemers zijn mensen die arbeid verrichten tegen loon of salaris. Omdat een werknemer bij meerdere bedrijven kan werken, hebben de uitkomsten betrekking op het totaal aantal banen van werknemers, en niet op het aantal werknemers. In deze aantallen banen tellen alle

banen mee, ongeacht hun arbeidsduur. Ook banen van directeuren die tevens grootaandeelhouder zijn, worden meegeteld. De uitkomsten hebben betrekking op alle bedrijfstakken, met uitzondering van de bedrijfstakken personeel in dienst van huishoudens (sbi 95) en internationale gemeenschapsorganen (sbi 99).

De EWL is een grootschalige enquête, waarmee gegevens worden verzameld op zowel bedrijfsniveau als werknemersniveau. Op basis van de bedrijfsgegevens worden onder meer uitkomsten samengesteld over het aantal banen van werknemers naar geslacht en naar regio. De resultaten voor 2000 (nader voorlopig) en 2001 (voorlopig) zijn beschreven in de Sociaal Economische Maandstatistiek van november 2002.

De hier gepresenteerde uitkomsten zijn gebaseerd op werknemersgegevens. Het aantal werknemers waarover loon- en arbeidsduurgegevens zijn verkregen voor het samenstellen van de EWL-uitkomsten over december 2001, bedraagt circa 3,6 miljoen. In 1995 bedroeg dit aantal nog 1,6 miljoen. Het groeiend aantal waarnemingen maakt het mogelijk om de uitkomsten steeds verder te detailleren. Overigens zijn deze waargenomen werknemers niet evenredig verdeeld over alle bedrijfstakken en grootteklassen. Vooral de grote bedrijven en de bedrijfstakken Openbaar bestuur en Onderwijs zijn oververtegenwoordigd. De gegevens van de waargenomen werknemers worden opgehoogd tot representatieve gegevens voor de gehele populatie.

Technische toelichting

De brutering van de overhevelingstoelag

In 1990 is de belastingherziening doorgevoerd die voortvloeide uit de voorstellen van de commissie Oort. Hierbij zijn onder andere de toenmalige werkgeverspremies voor de AWBZ en AAW overgeheveld naar de werknemer. Hiermee werd een uniforme grondslag gecreëerd voor de heffing van de loonbelasting en de premies volksverzekeringen. Ter compensatie hiervoor betaalden werkgevers voortaan een *overhevelingstoelag* aan werknemers. De bruto lonen die bij de Enquête Werkgelegenheid en Lonen werden waargenomen en gepubliceerd, omvatten deze overhevelingstoelag niet.

In de Wet Brutering Overhevelingstoelag Lonen en de Regeling brutering overhevelingstoelag lonen 2001 is bepaald dat de overhevelingstoelag per 1 januari 2001 vervalt en vanaf die datum in het bruto loon zal worden opgenomen. De wettelijke verhoging van het bruto loon bedraagt 1,9 procent, met een maximum van 791,85 euro per jaar. Van deze verplichte verhoging van het bruto loon kon worden afgeweken als hierover schriftelijke afspraken zijn gemaakt. De bruto lonen die bij de Enquête Werkgelegenheid en Lonen worden waargenomen, zijn vanaf 2001 inclusief deze gebruteerde overhevelingstoelag. Een deel (maximaal 1,9 procent) van de loonstijging 2000–2001 (zie staat 1) kan dan ook worden toegeschreven aan de brutering van de overhevelingstoelag.

Wijziging in de methode van samenstellen

Ten opzichte van de voorlopige uitkomsten over 2000 zijn enkele wijzigingen doorgevoerd in de ophoging. Ten eerste bestaat het ophoogkader voor verslagjaar 2000 nu uit de nader voorlopige uitkomsten banen naar geslacht. Op basis van nagekomen respons is het aantal banen ultimo 2000 ten opzichte van de voorlopige cijfers met 18,4 duizend naar beneden bijgesteld. Daarnaast zijn enkele wijzigingen in de ophoging aangebracht die tot doel hebben om de stabiliteit en de representativiteit van de uitkomsten te verbeteren. Dit betreft onder meer het begrenzen van de ophooggewichten en het speciaal behandelen van spontane respons van bedrijven die niet tot de steekproef behoren. Dit laatste kan optreden in situaties waarbij het CBS de beschikking krijgt over salarisadministraties via tussenpersonen. De nu en eerder doorgevoerde wijzigingen hebben helaas tot gevolg dat de gepubliceerde EWL-

uitkomsten over 1995 t/m 2001 slechts ten dele onderling vergelijkbaar zijn. De combinaties van verslagjaren en versies die gecombineerd kunnen worden zijn de uitkomsten tot en met 1998 nader voorlopig, de uitkomsten over 1999 nader voorlopig met 2000 voorlopig en de hier gepresenteerde uitkomsten over 2000 nader voorlopig en 2001 voorlopig.

Voor meer informatie

De hier gepubliceerde EWL-uitkomsten vormen slechts een deel van de gegevens die vrij beschikbaar zijn. In StatLine, de elektronische database van het CBS, is het mogelijk om de diverse uitkomsten (banen, lonen en arbeidsduren) naar vele gezichtspunten uit te splitsen.

Te denken valt daarbij aan banen naar geslacht en SBI 4- en 5-digit, banen naar provincie, RBA-gebieden, COROP-gebieden en gemeente. En verder aan de structuur van de werkgelegenheid, uur-, maand- en jaarlonen en diverse arbeidsduurgegevens gedetailleerd naar economische activiteit, geslacht, leeftijd, bedrijfstak, cao-sector, dienstverband, anciënniteit en regeling van de werktijden.

StatLine is te bereiken via de internetpagina van het CBS: www.cbs.nl. Voor extra informatie die niet in StatLine is opgenomen kunt u contact opnemen met de infoservice van het CBS, telefoon (045) 570 70 70.

Begrippenlijst

Adv-dagen

De overeengekomen (rooster)vrije dagen die op grond van een arbeidsduurverkortingregeling worden verleend. Het gaat hierbij om de regeling zoals die aan het einde van het verslagjaar gold.

Algemeen Bedrijfsregister (ABR)

Het register van het CBS dat alle bedrijven en instellingen in Nederland bevat. Van elk bedrijf zijn hierin diverse administratieve gegevens opgenomen, zoals naam, adres en telefoonnummer. Daarnaast staan in dit register enkele voor statistiek relevante kenmerken van bedrijven, zoals economische activiteit (sbi), grootteklasse, sectorcode-ABR en vestigingsgemeente.

Anciënniteit

Het aantal jaren dat een werknemer in dienst is van het bedrijf of de instelling waar hij of zij werkt.

Baan

Een werkkring van een werknemer. Als iemand meer dan één werkkring heeft, telt elke werkkring als een afzonderlijke baan.

Bijzondere beloningen

De niet-regelmatig betaalde beloningen die tot het bruto loon sociale verzekeringen behoren, zoals vakantiegeld, tantièmes, gratificaties en winstuitkeringen. Loon voor overwerk behoort hier niet toe.

Cao-sector

Het onderscheid tussen particuliere bedrijven, de gesubsidieerde sector en de overheid.

Deeltijdwerknemers

Werknemers die geen volledige dag- of weektaak hebben maar wel een vaste arbeidsduur per week, uitgezonderd uitzendkrachten, oproepkrachten, afroepkrachten en invalkrachten.

Gesubsidieerde sector

De privaatrechtelijke bedrijven die door subsidie of via wettelijk vastgestelde bijdragen worden gefinancierd, voorzover zij niet tot de overheid behoren.

Staat 1
Banen, loon en arbeidsduur van werknemers, december 1995–december 2001

		Banen	Uurloon	Maandloon incl. overwerk	Jaarloos incl. bijz. beloningen en spaarloos	Jaarlijkse arbeidsduur excl. overwerk
		<i>x 1 000</i>	<i>euro</i>		<i>1 000 euro</i>	<i>uur</i>
Totaal	1995 nv ¹⁾	5 677,4	13,12	1 591	20,8	1 428
	1996 nv	5 869,2	13,48	1 616	20,9	1 413
	1997 nv	6 067,2	13,97	1 656	21,5	1 396
	1998 nv	6 261,8	14,56	1 717	22,4	1 390
	1999 v ²⁾	6 465,9	15,05	1 770	23,0	1 387
	1999 nv	6 694,1	15,03	1 769	23,0	1 388
	2000 v	6 889,1	15,67	1 833	23,9	1 380
	2000 nv	6 870,7	15,55	1 819	23,7	1 379
	2001 v	7 011,9	16,60	1 933	25,4	1 376
Geslacht						
Mannen	1995 nv	3 419,2	14,23	1 938	25,5	1 597
	1996 nv	3 512,8	14,59	1 970	25,7	1 584
	1997 nv	3 597,6	15,11	2 021	26,4	1 569
	1998 nv	3 682,3	15,76	2 097	27,5	1 562
	1999 v	3 763,7	16,32	2 166	28,4	1 558
	1999 nv	3 863,4	16,30	2 165	28,4	1 560
	2000 v	3 941,8	16,98	2 244	29,6	1 553
	2000 nv	3 932,2	16,81	2 228	29,3	1 556
	2001 v	3 979,5	17,88	2 364	31,3	1 556
Vrouwen	1995 nv	2 258,2	10,82	1 065	13,7	1 172
	1996 nv	2 356,5	11,20	1 088	13,9	1 157
	1997 nv	2 469,6	11,69	1 124	14,3	1 144
	1998 nv	2 579,5	12,23	1 175	15,0	1 144
	1999 v	2 702,2	12,64	1 219	15,6	1 148
	1999 nv	2 830,7	12,67	1 228	15,7	1 153
	2000 v	2 947,3	13,30	1 282	16,4	1 149
	2000 nv	2 938,6	13,26	1 272	16,2	1 143
	2001 v	3 032,3	14,30	1 368	17,7	1 140
Mutatie t.o.v. het voorgaande jaar (in %)						
Totaal	1996	3,4	2,8	1,6	0,9	-1,1
	1997	3,4	3,6	2,5	2,4	-1,2
	1998	3,2	4,3	3,7	4,3	-0,4
	1999	3,3	3,3	3,1	3,0	-0,2
	2000	2,9	4,3	3,6	3,9	-0,6
	2001	2,1	6,8	6,3	7,2	-0,2
Geslacht						
Mannen	1996	2,7	2,6	1,6	0,7	-0,8
	1997	2,4	3,5	2,6	2,7	-0,9
	1998	2,4	4,3	3,7	4,3	-0,4
	1999	2,2	3,6	3,3	3,2	-0,3
	2000	2,0	4,1	3,7	4,3	-0,4
	2001	1,2	6,4	6,1	6,8	0,0
Vrouwen	1996	4,4	3,4	2,1	1,0	-1,3
	1997	4,8	4,5	3,3	3,3	-1,1
	1998	4,5	4,6	4,6	5,2	0,0
	1999	4,8	3,4	3,7	3,6	0,3
	2000	4,1	4,9	4,5	4,3	-0,3
	2001	3,2	7,8	7,5	9,3	-0,3

¹⁾ nv: nader voorlopig.

²⁾ v: voorlopig.

Jaarlijkse arbeidsduur

De met de werknemer overeengekomen arbeidsduur per jaar in uren. Niet-gewerkte uren in verband met vakantie, adv, feestdagen en extra vrije tijd voor ouderen zijn hierop in mindering gebracht. De jaarlijkse arbeidsduur wordt berekend uit gegevens die betrekking hebben op de maand december.

Jaarloos

Het bruto loon sociale verzekeringen vermeerderd met werknemersbijdrage pensioen en vut. Het bruto jaarloos wordt gepubliceerd inclusief spaarloos.

Maandloon

Het regelmatig betaalde bruto loon vóór aftrek van werknemerspremies voor pensioen en vut.

Minimumloners

Werknemers die maximaal het voor zijn of haar leeftijd geldende wettelijk minimumloon verdienen. Voor werknemers die geen voltijd baan hebben wordt een vergelijking gemaakt met een naar evenredigheid van hun wekelijkse arbeidsduur aangepast minimumloon.

Overheid

De cao-sector overheid omvat alle publiekrechtelijke bedrijven (rijksoverheid, provincies, gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen), de politie, het regulier bijzonder onderwijs en de academische ziekenhuizen.

Overwerk

De uren die boven de voor de werknemer geldende arbeidsduur werkelijk zijn gewerkt en volledig zijn uitbetaald.

Particuliere bedrijven

De privaatrechtelijke bedrijven die niet tot de gesubsidieerde sector of de overheid gerekend worden.

Spaarloon

Het deel van het bruto loon dat op grond van de spaarloonregeling door de werknemer als spaarloon is gereserveerd (*niet* de premie-spaarregeling). De bruto lonen die hier gepubliceerd worden, zijn inclusief spaarloon.

Standaard bedrijfsindeling (sbi)

Voor de indeling naar economische activiteit wordt de Standaard bedrijfsindeling 1993 gebruikt. Dit is een CBS-indeling waarbij de economische activiteit van een bedrijf gekenmerkt wordt door het voortgebrachte product, de in het productieproces gebruikte grondstoffen en hulpdiensten, en de aard van het productieproces. De Standaard bedrijfsindeling heeft een hiërarchische opbouw. Het hoogste niveau is een indeling in vier bedrijfssectoren. Deze bedrijfssectoren zijn onderverdeeld in zestien bedrijfstakken, die op hun beurt weer gesplitst zijn in bedrijfsklassen en bedrijfsgroepen. De onderscheiden groepen zijn genummerd met sbi-codes.

Uurloon

Het loon per uur, berekend door het maandloon exclusief overwerk te delen door 1/12 van de jaarlijkse arbeidsduur.

Vakantiedagen

De overeengekomen doorbetaalde vakantiedagen inclusief extra vrije dagen toegekend op grond van leeftijd, functie, anciënniteit en dergelijke. Het gaat hierbij om de regeling zoals die aan het einde van het verslagjaar gold.

Voltijdwerknemers

Werknemers met een volledige dag- en weektaak, uitgezonderd uitzendkrachten, oproepkrachten, afroepkrachten en invalkrachten.

Wekelijkse arbeidsduur

De met de werknemer overeengekomen arbeidsduur per week in uren. Arbeidsduurverkorting in de vorm van vrije dagen is hierin niet verdisconteerd, adv-uren wél.

Werknemers

Mensen die arbeid verrichten op basis van loon of salaris.

Werknemers met een flexibel dienstverband

Uitzendkrachten, oproepkrachten, afroepkrachten, invalkrachten en werknemers van wie de arbeidsduur gewoonlijk varieert tussen een minimum en een maximum aantal uren per week.

Tabel 1
Banen van werknemers naar geslacht en dienstverband, 31 december 2001 (voorlopig)

	Totaal	Geslacht		Dienstverband		
		man	vrouw	voltijd	deeltijd	flexibel
	<i>x 1 000</i>					
Totaal	7 011,9	3 979,5	3 032,3	4 014,2	2 360,7	636,9
Geslacht						
Mannen	3 979,5	3 979,5		3 143,9	552,4	283,3
Vrouwen	3 032,3		3 032,3	870,3	1 808,4	353,7
Leeftijd						
≤24 jaar	1 158,4	586,7	571,6	459,0	389,1	310,2
25–34 jaar	1 842,8	992,8	850,0	1 188,3	534,8	119,7
35–44 jaar	1 887,1	1 077,0	810,0	1 092,6	689,2	105,3
45–54 jaar	1 528,0	912,1	615,9	918,2	542,1	67,7
55–64 jaar	568,8	389,6	179,2	351,1	191,9	25,8
≥65 jaar	26,9	21,3	5,6	5,1	13,7	8,2
Dienstverband						
Voltijd	4 014,2	3 143,9	870,3	4 014,2		
Deeltijd	2 360,7	552,4	1 808,4		2 360,7	
Flexibel	636,9	283,3	353,7			636,9
Cao-sector						
Particuliere bedrijven	4 963,9	3 157,0	1 806,9	3 075,1	1 321,3	567,4
Gesubsidieerde sector	1 072,0	286,0	786,0	336,5	673,4	62,1
Overheid	976,0	536,6	439,4	602,6	366,0	7,4
Bedrijfssector						
01–05 Landbouw en visserij	102,9	75,7	27,2	60,8	27,4	14,7
10–45 Industrie en bouwnijverheid	1 407,2	1 159,9	247,4	1 194,4	188,8	24,0
50–74 Commerciële dienstverlening	3 331,8	1 920,9	1 410,9	1 820,1	998,2	513,5
75–93 Niet-commerciële dienstverlening	2 170,0	823,1	1 346,9	939,0	1 146,3	84,8
Bedrijfstak						
10–14 Delfstoffenwinning	8,8	7,8	1,1	8,2	0,6	0,0
15–37 Industrie	954,0	746,6	207,4	788,3	149,1	16,7
40–41 Energie- en waterleidingbedrijven	32,7	27,8	5,0	28,5	4,2	0,0
45 Bouwnijverheid	411,7	377,7	33,9	369,4	34,9	7,3
50–52 Handel	1 210,0	658,2	551,9	649,5	403,1	157,4
55 Horeca	261,8	121,0	140,8	84,1	114,5	63,2
60–64 Vervoer en communicatie	457,5	339,5	118,0	332,2	106,4	18,9
65–67 Financiële instellingen	271,6	148,0	123,6	191,8	76,5	3,2
70–74 Zakelijke dienstverlening	1 130,9	654,2	476,7	562,5	297,7	270,8
75 Openbaar bestuur	498,3	325,9	172,4	371,0	125,5	1,8
80 Onderwijs	437,8	191,2	246,6	206,7	225,7	5,4
85 Gezondheids- en welzijnszorg	963,1	173,8	789,3	233,6	669,1	60,3
90–93 Cultuur en overige dienstverlening	270,8	132,1	138,7	127,7	126,0	17,2
Bedrijfsklasse						
15–16 Voedings- en genotmiddelenindustrie	144,8	97,0	47,8	110,4	25,8	8,6
22 Grafische industrie	82,5	53,6	28,9	61,3	20,4	0,8
23–25 Aardolie- en chemische industrie	111,2	88,3	22,8	97,0	13,5	0,7
27–35 Metaal- en elektrotechnische industrie	365,3	313,8	51,5	326,8	35,3	3,2
rest 15–37 Rest industrie	250,2	193,9	56,4	192,8	54,1	3,3
50 Autohandel en -reparatie	132,1	107,7	24,4	99,0	22,6	10,5
51 Groothandel	443,4	318,1	125,3	347,5	79,4	16,6
52 Detailhandel	634,5	232,4	402,1	203,0	301,1	130,4
60 Openbaar vervoer en wegvervoer	192,5	163,8	28,7	148,1	29,8	14,6
61–64 Rest vervoer en communicatie	265,0	175,6	89,3	184,1	76,6	4,3
74501 Uitzendkrachten ¹⁾	205,2	113,7	91,5		0,0	205,2
747 Schoonmaakbedrijven	150,6	53,1	97,4	24,2	97,6	28,8
rest 70–74 Rest zakelijke dienstverlening	775,1	487,4	287,7	538,3	200,1	36,8
8511 Ziekenhuizen	273,9	66,2	207,7	97,1	166,7	10,0
8531 Verpleeg- en bejaardentehuizen	329,8	49,5	280,3	64,7	238,8	26,2
rest 85 Rest gezondheids- en welzijnszorg	359,4	58,0	301,4	71,8	263,6	24,1

¹⁾ Uitzendbureaus exclusief het stafpersoneel.

Tabel 2
Banen van werknemers naar wekelijkse arbeidsduur, 31 december 2001 (voorlopig)

	Totaal	Wekelijkse arbeidsduur exclusief overwerk (in uren)					
		<12	12-<20	20-<25	25-<30	30-<35	≥35
	<i>x 1 000</i>						
Totaal	7 011,9	758,2	664,7	562,4	259,1	563,4	4 204,0
Geslacht							
Mannen	3 979,5	259,8	140,5	102,8	51,9	187,9	3 236,7
Vrouwen	3 032,3	498,5	524,2	459,6	207,2	375,5	967,3
Leeftijd							
≤24 jaar	1 158,4	348,0	118,2	56,5	30,5	91,0	514,2
25-34 jaar	1 842,8	105,8	136,7	136,9	58,6	157,3	1 247,5
35-44 jaar	1 887,1	136,1	200,3	182,3	77,8	155,4	1 135,2
45-54 jaar	1 528,0	104,1	145,1	138,8	71,3	125,8	942,9
55-64 jaar	568,8	55,2	57,9	45,1	20,0	32,7	358,0
≥65 jaar	26,9	9,0	6,5	2,8	0,8	1,3	6,3
Dienstverband							
Voltijd	4 014,2	-	-	-	-	33,7	3 980,6
Deeltijd	2 360,7	464,0	543,0	506,2	235,9	496,7	115,0
Flexibel	636,9	294,2	121,7	56,3	23,1	33,1	108,5
Cao-sector							
Particuliere bedrijven	4 963,9	590,7	386,2	328,5	115,2	302,6	3 240,7
Gesubsidieerde sector	1 072,0	118,3	189,8	153,5	92,4	166,8	351,2
Overheid	976,0	49,2	88,8	80,5	51,4	94,0	612,1
Bedrijfssector							
01-05 Landbouw en visserij	102,9	15,6	7,6	7,5	3,0	5,3	64,0
10-45 Industrie en bouwnijverheid	1 407,2	33,6	39,7	49,6	17,7	68,2	1 198,4
50-74 Commerciële dienstverlening	3 331,8	492,0	312,5	252,2	86,6	216,0	1 972,4
75-93 Niet-commerciële dienstverlening	2 170,0	217,1	304,9	253,1	151,8	273,9	969,2
Bedrijfstak							
10-14 Delfstoffenwinning	8,8	0,1	0,1	0,2	0,0	0,3	8,1
15-37 Industrie	954,0	24,5	32,7	38,3	14,5	58,2	785,9
40-41 Energie- en waterleidingbedrijven	32,7	0,1	1,1	0,9	0,4	2,1	28,1
45 Bouwnijverheid	411,7	9,0	5,8	10,2	2,8	7,6	376,2
50-52 Handel	1 210,0	203,7	133,4	89,6	31,5	67,0	684,9
55 Horeca	261,8	86,9	29,6	20,8	8,1	19,6	96,7
60-64 Vervoer en communicatie	457,5	37,2	26,5	24,0	8,6	21,7	339,6
65-67 Financiële instellingen	271,6	8,5	16,0	22,8	7,2	20,5	196,5
70-74 Zakelijke dienstverlening	1 130,9	155,6	107,1	95,0	31,3	87,2	654,7
75 Openbaar bestuur	498,3	8,0	29,2	29,1	18,0	45,5	368,5
80 Onderwijs	437,8	41,7	55,9	48,0	29,6	47,5	215,0
85 Gezondheids- en welzijnszorg	963,1	123,3	190,8	153,9	93,6	152,4	249,1
90-93 Cultuur en overige dienstverlening	270,8	44,2	29,0	22,1	10,6	28,4	136,6
Bedrijfsklasse							
15-16 Voedings- en genotmiddelenindustrie	144,8	11,5	6,0	6,7	2,4	8,6	109,6
22 Grafische industrie	82,5	2,2	4,7	5,2	1,9	7,1	61,5
23-25 Aardolie- en chemische industrie	111,2	1,1	1,8	4,6	1,9	8,6	93,1
27-35 Metaal- en elektrotechnische industrie	365,3	5,5	6,5	10,4	3,0	14,3	325,6
rest 15-37 Rest industrie	250,2	4,2	13,7	11,4	5,3	19,6	196,1
50 Autohandel en -reparatie	132,1	12,3	7,0	5,5	2,1	4,5	100,8
51 Groothandel	443,4	20,7	18,9	24,0	6,4	17,6	355,7
52 Detailhandel	634,5	170,7	107,5	60,1	23,0	44,9	228,4
60 Openbaar vervoer en wegvervoer	192,5	14,1	11,3	7,0	2,6	6,4	151,0
61-64 Rest vervoer en communicatie	265,0	23,1	15,2	17,0	5,9	15,3	188,6
74501 Uitzendkrachten ¹⁾	205,2	53,9	39,8	29,7	9,4	18,3	54,1
747 Schoonmaakbedrijven	150,6	63,2	30,0	11,2	6,4	6,3	33,4
rest 70-74 Rest zakelijke dienstverlening	775,1	38,5	37,3	54,1	15,4	62,7	567,3
8511 Ziekenhuizen	273,9	20,9	45,7	41,3	23,1	43,6	99,1
8531 Verpleeg- en bejaardentehuizen	329,8	47,5	69,3	51,3	36,3	56,3	69,0
rest 85 Rest gezondheids- en welzijnszorg	359,4	54,8	75,8	61,2	34,2	52,5	81,0

¹⁾ Uitzendbureaus exclusief het stafpersoneel.

Tabel 3
Uurloon ¹⁾ van werknemers naar geslacht, december 2001 (voorlopig)

	Totaal		Geslacht		Uurloon van vrouwen als percentage van dat van mannen
	euro	totaal=100	euro		
			man	vrouw	%
Totaal	16,60	100	17,88	14,30	80
Geslacht					
Mannen	17,88	108	17,88	–	
Vrouwen	14,30	86	–	14,30	80
Leeftijd					
≤24 jaar	9,08	55	9,19	8,94	97
25–34 jaar	15,02	90	15,50	14,31	92
35–44 jaar	18,13	109	19,23	15,95	83
45–54 jaar	19,66	118	21,26	16,19	76
55–64 jaar	21,01	127	22,33	16,75	75
≥65 jaar	18,74	113	19,87	13,01	65
Dienstverband					
Voltyd	17,58	106	18,39	14,65	80
Deeltijd	14,99	90	16,17	14,61	90
Flexibel	10,49	63	10,71	10,26	96
Cao-sector					
Particuliere bedrijven	16,13	97	17,39	13,12	75
Gesubsidieerde sector	15,62	94	17,14	14,86	87
Overheid	19,83	119	21,13	17,82	84
Bedrijfssector					
01–05 Landbouw en visserij	13,34	80	13,80	11,44	83
10–45 Industrie en bouwnijverheid	16,74	101	17,22	13,89	81
50–74 Commerciële dienstverlening	15,79	95	17,37	12,88	74
75–93 Niet-commerciële dienstverlening	17,97	108	20,44	15,92	78
Bedrijfstak					
10–14 Delfstoffenwinning	25,01	151	25,72	18,85	73
15–37 Industrie	16,52	100	17,20	13,53	79
40–41 Energie- en waterleidingbedrijven	22,52	136	23,01	19,11	83
45 Bouwnijverheid	16,59	100	16,67	15,30	92
50–52 Handel	14,08	85	15,72	11,34	72
55 Horeca	11,51	69	12,37	10,60	86
60–64 Vervoer en communicatie	15,89	96	16,50	13,70	83
65–67 Financiële instellingen	20,71	125	23,91	16,05	67
70–74 Zakelijke dienstverlening	16,94	102	18,58	13,91	75
75 Openbaar bestuur	19,56	118	20,53	17,34	84
80 Onderwijs	19,96	120	21,96	18,00	82
85 Gezondheids- en welzijnszorg	16,51	99	20,99	15,18	72
90–93 Cultuur en overige dienstverlening	15,67	94	17,13	13,88	81
Bedrijfsklasse					
15–16 Voedings- en genotmiddelenindustrie	16,63	100	17,97	13,08	73
22 Grafische industrie	18,82	113	19,95	16,28	82
23–25 Aardolie- en chemische industrie	19,53	118	20,52	15,01	73
27–35 Metaal- en elektrotechnische industrie	16,84	101	17,25	13,76	80
rest 15–37 Rest industrie	13,84	83	14,38	11,63	81
50 Autohandel en -reparatie	14,54	88	14,92	12,31	83
51 Groothandel	16,76	101	17,64	14,01	79
52 Detailhandel	11,17	67	12,63	10,11	80
60 Openbaar vervoer en wegvervoer	13,78	83	13,98	12,31	88
61–64 Rest vervoer en communicatie	17,50	105	18,90	14,14	75
74501 Uitzendkrachten ²⁾	10,52	63	10,50	10,55	100
747 Schoonmaakbedrijven	11,23	68	12,28	10,25	83
rest 70–74 Rest zakelijke dienstverlening	18,69	113	20,34	15,27	75
8511 Ziekenhuizen	18,33	110	22,86	16,50	72
8531 Verpleeg- en bejaardentehuizen	15,17	91	17,89	14,53	81
rest 85 Rest gezondheids- en welzijnszorg	16,15	97	21,34	14,76	69

¹⁾ Uurloon op jaarbasis.

²⁾ Uitzendbureaus exclusief het stafpersoneel.

Tabel 4
Uurloon ¹⁾ van werknemers naar geslacht, leeftijd, dienstverband en wekelijkse arbeidsduur, december 2001 (voorlopig)

	Totaal	Dienstverband			Wekelijkse arbeidsduur exclusief overwerk (in uren)		
		voltijd	deeltijd	flexibel	<20	20--<35	≥35
<i>euro</i>							
Totaal							
≤19 jaar	5,84	6,32	5,87	5,08	5,74	5,51	6,03
20-24 jaar	10,37	10,55	10,38	9,27	10,42	10,12	10,41
25-29 jaar	13,77	14,02	13,32	11,56	13,31	13,21	13,89
30-34 jaar	16,11	16,60	15,10	12,52	14,44	15,16	16,44
35-39 jaar	17,70	18,51	16,20	12,41	14,93	16,44	18,29
40-44 jaar	18,59	19,70	16,38	12,66	15,05	16,71	19,44
45-49 jaar	19,34	20,55	16,73	12,95	15,21	16,99	20,36
50-54 jaar	20,03	21,31	16,66	13,24	15,17	17,09	21,11
55-59 jaar	21,02	22,15	17,41	15,59	16,11	17,98	22,02
60-64 jaar	20,98	22,28	18,07	16,12	17,51	18,32	22,06
≥65 jaar	18,74	19,98	18,05	17,97	18,67	15,22	20,58
Mannen							
≤19 jaar	6,01	6,48	5,80	5,20	5,83	5,37	6,26
20-24 jaar	10,50	10,71	10,34	9,25	10,43	9,86	10,58
25-29 jaar	14,06	14,23	13,74	11,62	13,59	13,56	14,10
30-34 jaar	16,62	16,82	15,96	12,30	15,19	15,76	16,69
35-39 jaar	18,55	18,84	17,44	12,29	16,51	17,40	18,66
40-44 jaar	19,95	20,23	18,78	13,09	17,07	19,17	20,05
45-49 jaar	20,99	21,19	20,11	13,59	19,01	20,38	21,06
50-54 jaar	21,56	21,83	19,71	13,96	18,25	20,27	21,70
55-59 jaar	22,40	22,66	20,25	19,33	20,03	20,90	22,57
60-64 jaar	21,97	22,67	19,48	17,71	18,49	19,97	22,54
≥65 jaar	19,87	21,09	19,20	18,94	20,36	15,49	21,60
Vrouwen							
≤19 jaar	5,63	5,96	5,92	4,97	5,66	5,62	5,61
20-24 jaar	10,21	10,29	10,40	9,30	10,40	10,23	10,17
25-29 jaar	13,39	13,65	13,21	11,49	13,19	13,12	13,52
30-34 jaar	15,26	15,86	14,91	12,78	14,33	15,01	15,67
35-39 jaar	16,02	16,84	15,87	12,51	14,73	16,12	16,54
40-44 jaar	15,89	16,79	15,77	12,34	14,76	15,95	16,40
45-49 jaar	16,10	17,19	15,84	12,61	14,57	15,99	16,94
50-54 jaar	16,31	17,95	15,70	12,80	14,54	15,96	17,57
55-59 jaar	16,69	18,26	16,08	12,24	14,75	16,39	18,02
60-64 jaar	17,09	18,87	16,47	13,01	16,50	16,13	18,24
≥65 jaar	13,01	11,09	14,05	12,84	13,29	14,11	11,51

¹⁾ Uurloon op jaarbasis.

Tabel 5
Maandloon en arbeidsduur van werknemers, december 2001 (voorlopig)

	Maandloon		Wekelijkse arbeidsduur		Jaarlijkse arbeidsduur ¹⁾	Vakantie-dagen	Adv-dagen
	inclusief overwerk	exclusief overwerk	inclusief overwerk	exclusief overwerk			
	euro	euro	uur	uur			
Totaal	1 933	1 904	31,1	30,6	1 376	21,6	3,6
Geslacht							
Mannen	2 364	2 318	35,5	34,8	1 556	23,4	4,9
Vrouwen	1 368	1 359	25,3	25,1	1 140	19,2	1,9
Leeftijd							
≤24 jaar	870	853	25,3	24,9	1 128	16,7	3,2
25–34 jaar	1 888	1 857	33,4	32,9	1 484	22,0	3,8
35–44 jaar	2 156	2 122	31,7	31,2	1 404	21,9	3,7
45–54 jaar	2 344	2 310	32,0	31,5	1 410	23,4	3,5
55–64 jaar	2 426	2 401	31,3	30,9	1 371	24,7	3,9
≥65 jaar	1 411	1 401	19,8	19,6	897	16,7	1,4
Dienstverband							
Volgtijd	2 562	2 517	39,1	38,4	1 717	25,3	5,1
Deeltijd	1 192	1 184	21,2	21,0	948	18,9	1,9
Flexibel	717	708	17,2	17,0	810	8,6	0,6
Cao-sector							
Particuliere bedrijven	1 923	1 886	32,0	31,4	1 403	21,7	4,9
Gesubsidieerde sector	1 563	1 556	26,3	26,1	1 195	19,9	0,5
Overheid	2 389	2 376	31,6	31,5	1 437	22,8	0,5
Bedrijfssector							
01–05 Landbouw en visserij	1 546	1 515	30,7	30,2	1 363	20,1	3,4
10–45 Industrie en bouwnijverheid	2 269	2 224	37,0	36,4	1 594	24,4	9,2
50–74 Commerciële dienstverlening	1 805	1 771	30,4	29,8	1 346	20,9	3,1
75–93 Niet-commerciële dienstverlening	1 930	1 919	28,3	28,1	1 282	20,9	0,7
Bedrijfstak							
10–14 Delfstoffenwinning	3 631	3 576	39,3	38,6	1 716	24,5	6,8
15–37 Industrie	2 230	2 182	36,5	35,8	1 584	24,3	7,1
40–41 Energie- en waterleidingbedrijven	3 072	2 995	37,4	36,6	1 596	28,5	6,7
45 Bouwnijverheid	2 267	2 232	38,3	37,7	1 615	24,5	14,4
50–52 Handel	1 545	1 521	29,4	28,9	1 297	19,8	4,9
55 Horeca	1 011	1 005	22,8	22,7	1 048	15,9	0,7
60–64 Vervoer en communicatie	2 131	2 000	35,5	33,4	1 510	22,7	2,6
65–67 Financiële instellingen	2 622	2 605	33,6	33,4	1 510	24,0	1,6
70–74 Zakelijke dienstverlening	1 938	1 921	30,4	30,1	1 361	21,8	2,3
75 Openbaar bestuur	2 521	2 498	33,8	33,5	1 532	23,5	0,8
80 Onderwijs	2 210	2 208	29,2	29,2	1 327	22,2	0,5
85 Gezondheids- en welzijnszorg	1 569	1 562	24,9	24,8	1 135	19,0	0,2
90–93 Cultuur en overige dienstverlening	1 676	1 653	28,5	28,2	1 266	20,9	3,0
Bedrijfsklasse							
15–16 Voedings- en genotmiddelenindustrie	2 136	2 069	34,6	33,7	1 493	23,3	5,7
22 Grafische industrie	2 442	2 391	34,2	33,6	1 525	24,0	1,1
23–25 Aardolie- en chemische industrie	2 686	2 641	37,9	37,3	1 623	24,6	11,0
27–35 Metaal- en elektrotechnische industrie	2 357	2 307	38,2	37,5	1 644	24,4	9,5
rest 15–37 Rest industrie	1 827	1 791	35,2	34,7	1 553	24,5	4,5
50 Autohandel en -reparatie	1 833	1 807	33,8	33,4	1 492	21,9	5,8
51 Groothandel	2 235	2 198	35,9	35,3	1 574	23,6	5,3
52 Detailhandel	1 003	989	23,9	23,6	1 063	16,6	4,4
60 Openbaar vervoer en wegvervoer	2 046	1 785	38,6	34,3	1 554	22,4	3,1
61–64 Rest vervoer en communicatie	2 193	2 156	33,3	32,8	1 479	23,0	2,3
74501 Uitzendkrachten ²⁾	917	900	22,8	22,5	1 027	17,6	–
747 Schoonmaakbedrijven	821	811	19,0	18,8	866	20,0	0,2
rest 70–74 Rest zakelijke dienstverlening	2 426	2 407	34,6	34,3	1 545	23,3	3,3
8511 Ziekenhuizen	1 918	1 910	27,4	27,3	1 250	19,5	–
8531 Verpleeg- en bejaardentehuizen	1 392	1 386	24,0	23,9	1 096	18,2	–
rest 85 Rest gezondheids- en welzijnszorg	1 467	1 458	23,8	23,7	1 083	19,3	0,4

¹⁾ Exclusief overwerk.

²⁾ Uitzendbureaus exclusief het stafpersoneel.

Tabel 6
Maandloon en arbeidsduur van voltijdwerknemers, december 2001 (voorlopig)

	Maandloon		Wekelijkse arbeidsduur		Jaarlijkse arbeidsduur ¹⁾	Vakantie-dagen	Adv-dagen
	inclusief overwerk	exclusief overwerk	inclusief overwerk	exclusief overwerk			
	<i>euro</i>		<i>uur</i>				
Totaal	2 562	2 517	39,1	38,4	1 717	25,3	5,1
Geslacht							
Mannen	2 688	2 634	39,4	38,6	1 718	25,4	5,7
Vrouwen	2 106	2 094	38,1	37,9	1 715	24,9	2,9
Leeftijd							
≤24 jaar	1 429	1 398	39,2	38,6	1 728	24,6	5,2
25–34 jaar	2 262	2 220	39,2	38,6	1 731	24,6	5,0
35–44 jaar	2 786	2 734	39,2	38,4	1 719	24,9	5,3
45–54 jaar	3 019	2 969	38,9	38,2	1 703	26,0	4,9
55–64 jaar	3 156	3 120	38,7	38,2	1 689	27,7	5,2
≥65 jaar	2 927	2 921	39,1	39,1	1 754	26,8	2,6
Dienstverband							
Voltijd	2 562	2 517	39,1	38,4	1 717	25,3	5,1
Deeltijd							
Flexibel							
Cao-sector							
Particuliere bedrijven	2 529	2 475	39,7	38,9	1 728	25,4	6,4
Gesubsidieerde sector	2 294	2 280	36,8	36,6	1 668	25,1	1,0
Overheid	2 878	2 860	37,3	37,1	1 693	24,9	0,6
Bedrijfssector							
01–05 Landbouw en visserij	2 086	2 041	39,6	38,8	1 740	25,1	4,4
10–45 Industrie en bouwnijverheid	2 457	2 405	39,5	38,9	1 697	25,3	9,9
50–74 Commerciële dienstverlening	2 557	2 504	39,6	38,8	1 743	25,3	4,0
75–93 Niet-commerciële dienstverlening	2 734	2 714	37,4	37,1	1 692	25,1	1,1
Bedrijfstak							
10–14 Delfstoffenwinning	3 756	3 697	40,5	39,7	1 766	24,8	6,8
15–37 Industrie	2 448	2 392	39,3	38,6	1 702	25,3	7,7
40–41 Energie- en waterleidingbedrijven	3 245	3 162	39,1	38,2	1 669	29,1	6,4
45 Bouwnijverheid	2 386	2 348	40,1	39,5	1 688	25,2	15,0
50–52 Handel	2 267	2 230	39,5	38,9	1 737	25,0	5,6
55 Horeca	1 822	1 815	38,4	38,3	1 747	25,0	1,0
60–64 Vervoer en communicatie	2 546	2 370	41,6	38,8	1 751	25,3	3,2
65–67 Financiële instellingen	3 077	3 059	37,8	37,6	1 703	26,0	1,6
70–74 Zakelijke dienstverlening	2 833	2 811	39,5	39,2	1 759	25,6	3,8
75 Openbaar bestuur	2 809	2 782	37,0	36,7	1 679	24,6	0,8
80 Onderwijs	2 980	2 978	38,0	37,9	1 726	25,7	0,7
85 Gezondheids- en welzijnszorg	2 572	2 556	36,7	36,5	1 670	24,9	0,3
90–93 Cultuur en overige dienstverlening	2 415	2 378	38,8	38,3	1 711	25,7	4,5
Bedrijfsklasse							
15–16 Voedings- en genotmiddelenindustrie	2 514	2 431	39,5	38,3	1 693	25,9	6,7
22 Grafische industrie	2 761	2 698	37,8	37,1	1 684	25,6	1,2
23–25 Aardolie- en chemische industrie	2 870	2 822	39,8	39,2	1 704	25,2	11,2
27–35 Metaal- en elektrotechnische industrie	2 481	2 426	40,0	39,3	1 719	25,0	9,8
rest 15–37 Rest industrie	2 041	1 996	38,3	37,7	1 683	25,3	4,9
50 Autohandel en -reparatie	2 165	2 132	39,2	38,7	1 725	24,8	6,5
51 Groothandel	2 539	2 494	40,0	39,3	1 750	25,4	5,8
52 Detailhandel	1 851	1 827	38,8	38,3	1 722	24,3	4,9
60 Openbaar vervoer en wegvervoer	2 379	2 047	44,6	39,2	1 768	24,7	3,6
61–64 Rest vervoer en communicatie	2 680	2 630	39,3	38,5	1 737	25,8	2,8
74501 Uitzendkrachten ²⁾							
747 Schoonmaakbedrijven	1 945	1 917	39,5	39,0	1 776	25,2	0,8
rest 70–74 Rest zakelijke dienstverlening	2 872	2 851	39,5	39,2	1 758	25,6	3,9
8511 Ziekenhuizen	2 704	2 688	36,4	36,2	1 661	24,7	–
8531 Verpleeg- en bejaardentehuizen	2 266	2 247	36,5	36,2	1 659	25,0	0,1
rest 85 Rest gezondheids- en welzijnszorg	2 670	2 655	37,3	37,1	1 692	25,2	0,9

¹⁾ Exclusief overwerk.

²⁾ Uitzendbureaus exclusief het stafpersoneel.

Tabel 7
Jaarloon en spaarloon van werknemers, 2001 (voorlopig)

	Jaarloon ¹⁾			Spaarloon
	exclusief bijzondere beloningen	inclusief bijzondere beloningen	bijz. beloningen als per- centage van het jaarloon excl. bijz.beloningen	
	1 000 euro		%	1 000 euro
Totaal	22,8	25,4	11,4	0,3
Geslacht				
Mannen	27,9	31,3	12,2	0,4
Vrouwen	16,0	17,7	10,6	0,3
Leeftijd				
≤24 jaar	9,6	10,3	7,3	0,1
25–34 jaar	22,2	24,7	11,3	0,3
35–44 jaar	25,5	28,6	12,2	0,4
45–54 jaar	27,8	31,2	12,2	0,4
55–64 jaar	28,7	32,3	12,5	0,4
≥65 jaar	15,3	16,3	6,5	–
Dienstverband				
Voltijd	30,4	34,1	12,2	0,4
Deeltijd	14,4	15,8	9,7	0,3
Flexibel	5,4	5,7	5,6	–
Cao-sector				
Particuliere bedrijven	22,6	25,3	11,9	0,3
Gesubsidieerde sector	18,4	20,3	10,3	0,3
Overheid	28,0	31,1	11,1	0,4
Bedrijfssector				
01–05 Landbouw en visserij	18,1	19,5	7,7	0,2
10–45 Industrie en bouwnijverheid	27,2	30,2	11,0	0,4
50–74 Commerciële dienstverlening	21,1	23,7	12,3	0,3
75–93 Niet-commerciële dienstverlening	22,7	25,1	10,6	0,4
Bedrijfstak				
10–14 Delfstoffenwinning	43,6	50,8	16,5	0,5
15–37 Industrie	26,6	29,8	12,0	0,4
40–41 Energie- en waterleidingbedrijven	36,4	40,3	10,7	0,6
45 Bouwnijverheid	27,3	29,8	9,2	0,4
50–52 Handel	18,1	20,2	11,6	0,3
55 Horeca	11,6	12,3	6,0	0,1
60–64 Vervoer en communicatie	25,7	28,3	10,1	0,3
65–67 Financiële instellingen	31,4	38,8	23,6	0,5
70–74 Zakelijke dienstverlening	22,1	24,6	11,3	0,3
75 Openbaar bestuur	29,3	32,8	11,9	0,5
80 Onderwijs	26,3	29,0	10,3	0,4
85 Gezondheids- en welzijnszorg	18,4	20,3	10,3	0,3
90–93 Cultuur en overige dienstverlening	19,7	21,7	10,2	0,3
Bedrijfsklasse				
15–16 Voedings- en genotmiddelenindustrie	25,5	28,4	11,4	0,4
22 Grafische industrie	28,7	31,8	10,8	0,2
23–25 Aardolie- en chemische industrie	32,4	37,4	15,4	0,4
27–35 Metaal- en elektrotechnische industrie	28,2	31,5	11,7	0,4
rest 15–37 Rest industrie	21,7	24,0	10,6	0,3
50 Autohandel en -reparatie	21,5	23,5	9,3	0,3
51 Groothandel	26,4	30,1	14,0	0,4
52 Detailhandel	11,7	12,7	8,5	0,2
60 Openbaar vervoer en wegvervoer	24,9	26,9	8,0	0,3
61–64 Rest vervoer en communicatie	26,2	29,4	12,2	0,2
74501 Uitzendkrachten ²⁾	5,9	6,4	8,5	–
747 Schoonmaakbedrijven	9,5	10,3	8,4	–
rest 70–74 Rest zakelijke dienstverlening	28,8	32,3	12,2	0,4
8511 Ziekenhuizen	22,5	24,9	10,7	0,4
8531 Verpleeg- en bejaardentehuizen	16,5	18,1	9,7	0,3
rest 85 Rest gezondheids- en welzijnszorg	17,2	18,7	8,7	0,3

¹⁾ Jaarloon inclusief spaarloon.

²⁾ Uitzendbureaus exclusief het stafpersoneel.

Tabel 8
Banen van werknemers naar wekelijkse arbeidsduur en loon, 2001 (voorlopig)

	Totaal	Wekelijkse arbeidsduur exclusief overwerk (in uren)					
		<12	12-<20	20-<25	25-<30	30-<35	≥35
<i>x 1 000</i>							
Totaal	7 011,9	758,2	664,7	562,4	259,1	563,4	4 204,0
Uurloon (euro) ¹⁾							
<5,00	255,6	121,0	36,9	11,4	5,6	17,5	63,2
5,00-< 6,00	121,3	42,9	18,3	7,2	3,7	9,7	39,5
6,00-< 7,00	143,6	40,6	19,4	10,6	4,4	9,9	58,8
7,00-< 8,00	185,0	49,2	23,9	14,9	6,3	12,3	78,4
8,00-< 9,00	317,0	69,7	41,7	30,8	11,9	31,4	131,5
9,00-<10,00	419,8	73,0	62,8	43,3	18,3	37,1	185,3
10,00-<11,00	470,9	55,9	61,3	47,9	22,0	41,1	242,7
11,00-<12,00	472,3	43,4	54,7	46,7	19,5	38,2	269,7
12,00-<13,00	481,0	33,9	47,3	42,2	17,5	34,2	305,9
13,00-<14,00	487,3	27,0	47,6	43,6	18,9	37,0	313,1
14,00-<15,00	495,5	25,4	46,4	46,4	19,4	39,5	318,4
15,00-<16,00	443,5	20,6	36,6	39,9	17,6	34,9	293,9
16,00-<17,00	380,0	16,4	30,7	30,9	14,9	30,8	256,3
17,00-<18,00	339,2	17,2	25,5	26,6	13,3	29,6	227,0
18,00-<19,00	254,7	12,0	18,8	20,4	9,5	23,1	170,8
19,00-<20,00	220,7	9,7	15,7	17,8	9,4	20,1	148,0
20,00-<21,00	209,1	10,1	14,1	16,6	8,3	19,0	140,9
21,00-<22,00	175,0	8,8	10,1	11,9	7,0	16,7	120,5
22,00-<23,00	166,0	8,4	10,0	10,8	7,2	14,2	115,4
23,00-<24,00	120,1	6,5	6,4	6,6	3,9	10,2	86,5
24,00-<25,00	107,9	4,5	3,9	6,1	3,5	9,5	80,4
25,00-<26,00	85,9	4,2	4,1	4,0	2,8	7,2	63,6
26,00-<27,00	78,3	4,9	3,8	3,9	2,2	6,1	57,4
27,00-<28,00	66,4	3,6	2,8	2,6	2,0	5,0	50,4
28,00-<29,00	54,3	3,3	2,2	2,2	1,5	4,3	40,9
29,00-<30,00	55,7	3,2	2,5	2,6	1,7	4,0	41,6
30,00-<31,00	45,4	3,8	2,4	2,1	1,3	3,5	32,3
31,00-<32,00	42,5	2,3	1,6	1,3	1,0	2,9	33,3
32,00-<33,00	30,8	1,7	1,6	0,9	0,5	1,9	24,1
33,00-<34,00	26,2	2,3	1,2	1,0	0,4	1,6	19,6
34,00-<35,00	26,2	2,2	0,9	0,9	0,5	1,4	20,5
≥35,00	234,6	30,3	9,5	8,0	3,3	9,2	174,3
Maandloon (euro) ²⁾							
<250	430,7	389,1	30,6	2,3	0,7	1,6	6,5
250-< 500	406,4	251,9	104,9	16,4	4,4	8,9	20,0
500-< 750	409,0	72,0	204,0	63,5	10,6	19,2	39,6
750-<1 000	457,9	23,4	152,4	138,2	30,3	26,6	86,9
1 000-<1 250	511,1	8,3	90,0	123,1	48,8	78,5	162,3
1 250-<1 500	601,0	5,0	42,7	91,7	43,4	78,8	339,3
1 500-<1 750	644,5	3,5	18,6	55,7	38,9	74,6	453,2
1 750-<2 000	714,7	2,0	8,3	32,6	28,0	73,0	570,9
2 000-<2 250	658,0	0,9	5,1	15,6	19,6	55,8	561,0
2 250-<2 500	534,3	1,0	2,2	8,5	13,5	43,4	465,7
2 500-<2 750	351,4	0,2	1,3	4,8	7,4	32,6	305,1
2 750-<3 000	274,8	0,5	1,3	2,6	4,5	22,1	243,8
3 000-<3 250	225,0	0,1	0,7	1,9	3,3	14,4	204,6
3 250-<3 500	166,8	0,1	0,6	1,3	1,8	10,4	152,5
3 500-<3 750	122,4	0,1	0,5	0,8	0,9	7,1	112,9
3 750-<4 000	101,7	0,0	0,1	0,7	0,7	4,5	95,6
4 000-<4 250	70,5	0,0	0,1	0,4	0,3	3,0	66,7
4 250-<4 500	63,1	0,0	0,3	0,4	0,4	2,3	59,7
4 500-<4 750	51,6	0,0	0,1	0,4	0,3	1,4	49,4
4 750-<5 000	36,9	0,0	0,0	0,5	0,2	1,0	35,2
≥5 000	180,2	0,1	0,8	1,0	1,2	4,1	173,2
Jaarloon (1 000 euro) ³⁾							
< 2.5	435,8	327,9	55,5	16,9	6,2	6,9	22,4
2.5-< 5.0	346,2	218,5	59,5	17,7	6,5	10,3	33,6
5.0-< 7.5	291,2	106,3	103,4	22,6	7,4	16,7	34,8
7.5-<10.0	299,8	47,9	125,8	57,7	10,0	16,5	41,8
10.0-<12.5	326,2	22,7	107,7	83,6	19,8	24,8	67,6
12.5-<15.0	352,8	10,9	85,0	86,5	31,0	44,0	95,3
15.0-<17.5	396,6	7,1	53,6	79,8	32,1	56,0	167,9
17.5-<20.0	442,4	5,0	29,6	64,6	29,5	54,3	259,5
20.0-<22.5	456,1	4,0	17,4	47,5	29,0	53,6	304,6
22.5-<25.0	473,6	1,7	8,9	31,3	23,1	52,8	355,7
25.0-<27.5	486,6	1,6	5,9	18,3	18,5	48,0	394,4
27.5-<30.0	464,7	1,2	3,5	11,6	13,5	36,3	398,5
30.0-<32.5	403,1	0,7	2,1	7,4	9,9	31,0	352,0
32.5-<35.0	314,5	0,3	1,5	5,0	6,0	24,8	276,9
35.0-<37.5	258,1	0,8	1,1	3,2	4,2	20,6	228,2
37.5-<40.0	224,3	0,2	0,8	2,1	3,3	15,0	202,8
40.0-<42.5	177,3	0,2	0,8	1,3	2,3	12,0	160,9
42.5-<45.0	143,4	0,3	0,7	1,0	1,5	9,3	130,6
45.0-<47.5	111,6	0,1	0,3	0,9	1,0	7,2	102,2
47.5-<50.0	92,0	0,1	0,1	0,6	0,8	5,0	85,4
50.0-<52.5	76,0	0,1	0,3	0,3	0,6	3,7	70,9
52.5-<55.0	63,8	0,1	0,2	0,3	0,4	3,2	59,6
55.0-<57.5	55,8	0,0	0,2	0,3	0,3	2,7	52,3
57.5-<60.0	42,7	0,2	0,1	0,4	0,3	1,4	40,3
≥60.0	277,5	0,4	0,8	1,5	1,6	7,3	265,8

¹⁾ Uurloon op jaarbasis.

²⁾ Maandloon exclusief overwerk.

³⁾ Jaarloon inclusief bijzondere beloningen en spaarloon.

Tabel 9
Werknemers met een loon rond het minimumloon, december 2001 (voorlopig)

	Totaal		≤minimumloon		≤105% van het minimumloon		≤110% van het minimumloon		≤115% van het minimumloon	
			totaal	aandeel	totaal	aandeel	totaal	aandeel	totaal	aandeel
	<i>x 1 000</i>			%	<i>x 1 000</i>	%	<i>x 1 000</i>	%	<i>x 1 000</i>	%
Totaal	7 011,9	282,6	4,0	413,4	5,9	552,6	7,9	734,2	10,5	
Geslacht										
Mannen	3 979,5	122,7	3,1	180,5	4,5	233,9	5,9	301,9	7,6	
Vrouwen	3 032,3	159,9	5,3	232,9	7,7	318,7	10,5	432,4	14,3	
Leeftijd										
≤24 jaar	1 158,4	119,1	10,3	162,2	14,0	200,7	17,3	254,4	22,0	
25–34 jaar	1 842,8	54,8	3,0	86,4	4,7	122,7	6,7	165,9	9,0	
35–44 jaar	1 887,1	49,6	2,6	75,4	4,0	107,7	5,7	147,4	7,8	
45–54 jaar	1 528,0	38,4	2,5	59,7	3,9	83,0	5,4	115,0	7,5	
55–64 jaar	568,8	16,6	2,9	24,1	4,2	31,3	5,5	43,5	7,6	
≥65 jaar	26,9	4,0	14,9	5,6	20,8	7,2	26,8	8,1	30,1	
Dienstverband										
Voltyd	4 014,2	88,9	2,2	136,0	3,4	181,4	4,5	241,9	6,0	
Deeltijd	2 360,7	110,2	4,7	167,5	7,1	231,6	9,8	315,9	13,4	
Flexibel	636,9	83,5	13,1	109,9	17,3	139,5	21,9	176,4	27,7	
Cao-sector										
Particuliere bedrijven	4 963,9	250,3	5,0	345,3	7,0	458,2	9,2	599,4	12,1	
Gesubsidieerde sector	1 072,0	24,1	2,2	51,3	4,8	72,5	6,8	105,2	9,8	
Overheid	976,0	8,2	0,8	16,8	1,7	21,8	2,2	29,7	3,0	
Bedrijfssector										
01–05 Landbouw en visserij	102,9	7,7	7,5	10,2	9,9	13,1	12,7	16,2	15,7	
10–45 Industrie en bouwnijverheid	1 407,2	33,9	2,4	56,1	4,0	73,9	5,3	96,3	6,8	
50–74 Commerciële dienstverlening	3 331,8	198,9	6,0	280,0	8,4	371,7	11,2	490,3	14,7	
75–93 Niet-commerciële dienstverlening	2 170,0	42,1	1,9	67,0	3,1	93,9	4,3	131,3	6,1	
Bedrijfstak										
10–14 Delfstoffenwinning	8,8	0,1	1,1	0,2	2,3	0,2	2,3	0,2	2,3	
15–37 Industrie	954,0	25,1	2,6	43,9	4,6	58,7	6,2	77,2	8,1	
40–41 Energie- en waterleidingbedrijven	32,7	0,1	0,3	0,2	0,6	0,2	0,6	0,2	0,6	
45 Bouwnijverheid	411,7	8,5	2,1	11,9	2,9	14,8	3,6	18,7	4,5	
50–52 Handel	1 210,0	87,0	7,2	121,9	10,1	157,4	13,0	213,3	17,6	
55 Horeca	261,8	24,0	9,2	29,9	11,4	37,7	14,4	45,9	17,5	
60–64 Vervoer en communicatie	457,5	18,8	4,1	25,8	5,6	33,2	7,3	45,6	10,0	
65–67 Financiële instellingen	271,6	3,8	1,4	5,2	1,9	7,0	2,6	9,1	3,4	
70–74 Zakelijke dienstverlening	1 130,9	65,3	5,8	97,2	8,6	136,4	12,1	176,4	15,6	
75 Openbaar bestuur	498,3	4,9	1,0	8,7	1,7	10,3	2,1	12,9	2,6	
80 Onderwijs	437,8	2,4	0,5	5,3	1,2	7,7	1,8	12,3	2,8	
85 Gezondheids- en welzijnszorg	963,1	19,3	2,0	30,7	3,2	46,2	4,8	69,8	7,2	
90–93 Cultuur en overige dienstverlening	270,8	15,5	5,7	22,4	8,3	29,7	11,0	36,3	13,4	
Bedrijfsklasse										
15–16 Voedings- en genotmiddelenindustrie	144,8	5,4	3,7	6,7	4,6	8,8	6,1	11,0	7,6	
22 Grafische industrie	82,5	1,5	1,8	2,2	2,7	2,7	3,3	3,7	4,5	
23–25 Aardolie- en chemische industrie	111,2	2,7	2,4	3,5	3,1	4,2	3,8	5,4	4,9	
27–35 Metaal- en elektrotechnische industrie	365,3	7,5	2,1	10,4	2,8	13,2	3,6	16,1	4,4	
rest 15–37 Rest industrie	250,2	8,1	3,2	21,1	8,4	29,8	11,9	41,0	16,4	
50 Autohandel en -reparatie	132,1	8,3	6,3	11,5	8,7	14,0	10,6	18,0	13,6	
51 Groothandel	443,4	17,2	3,9	24,4	5,5	31,2	7,0	40,0	9,0	
52 Detailhandel	634,5	61,5	9,7	86,0	13,6	112,2	17,7	155,3	24,5	
60 Openbaar vervoer en wegvervoer	192,5	13,8	7,2	19,0	9,9	24,2	12,6	30,3	15,7	
61–64 Rest vervoer en communicatie	265,0	5,0	1,9	6,8	2,6	9,0	3,4	15,4	5,8	
74501 Uitzendkrachten ¹⁾	205,2	22,6	11,0	31,9	15,5	43,6	21,2	56,7	27,6	
747 Schoonmaakbedrijven	150,6	15,8	10,5	22,2	14,7	39,4	26,2	53,5	35,5	
rest 70–74 Rest zakelijke dienstverlening	775,1	26,9	3,5	43,1	5,6	53,4	6,9	66,2	8,5	
8511 Ziekenhuizen	273,9	4,9	1,8	6,2	2,3	7,8	2,8	10,5	3,8	
8531 Verpleeg- en bejaardentehuizen	329,8	4,0	1,2	7,5	2,3	12,2	3,7	21,0	6,4	
rest 85 Rest gezondheids- en welzijnszorg	359,4	10,4	2,9	17,0	4,7	26,2	7,3	38,3	10,7	

¹⁾ Uitzendbureaus exclusief het stafpersoneel.

Cao-lonen 2002, de definitieve gegevens

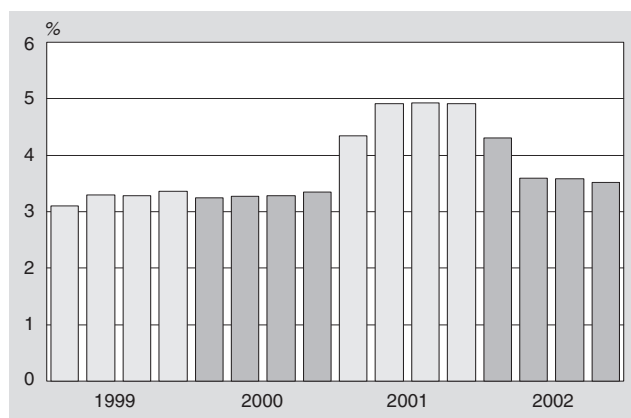
Han van den Berg

In 2002 zijn de cao-lonen per uur, inclusief bijzondere beloningen, met 3,8 procent gestegen. In 2001 was de cao-loonstijging nog 4,8 procent. Dit zijn uitkomsten van de statistiek Indexcijfers van cao-lonen, waarvan de gegevens over 2002 nu definitief zijn vastgesteld.

Cao-loonstijging neemt af

In het eerste kwartaal van 2002 bedroeg de cao-loonstijging nog 4,3 procent. In april vond een omslag plaats. In het tweede kwartaal daalde de loonstijging tot 3,6 procent. De laatste twee kwartalen van 2002 bleef de loonstijging op dit niveau. De eerste cijfers voor 2003 wijzen op een verdere afname van de cao-loonstijging.

1. Cao-loonontwikkeling per kwartaal (cao-lonen per uur inclusief bijzonder beloningen)

Loonstijging bij particuliere bedrijven het kleinst

De cao-loonstijging was in 2002 het grootst bij de overheid en de gesubsidieerde sector (beiden 4,2 procent). Daarentegen stegen de lonen bij de particuliere bedrijven met 3,5 procent. De verschillen in loonontwikkeling worden veroorzaakt door de component bijzondere beloningen. In verschillende cao's in de gesubsidieerde sector en bij de overheid zijn vorig jaar namelijk afspraken gemaakt over een verdere verhoging van de eindejaarsuitkering. Het effect hiervan bedroeg bij de overheid 0,8 procent en bij de gesubsidieerde sector 0,5 procent. Bij de particuliere bedrijven bleven de bijzondere beloningen per saldo vrijwel onveranderd. Ook in

2001 was de stijging van de bijzondere beloningen het grootst bij de overheid en de gesubsidieerde sector.

De bedrijfstak horeca kende met 3,1 procent de kleinste cao-loonstijging in 2002 (tabel 2). De gezondheid- en welzijnzorg scoorde met 4,5 procent de grootste loonstijging. Ook in de bedrijfsklassen chemische industrie en het bankwezen werden grote loonstijgingen gemeten.

Contractuele arbeidsduur constant

Net zoals in de voorgaande jaren, is de contractuele arbeidsduur van volwassen werknemers ook in 2002 nagenoeg ongewijzigd gebleven (tabel 4). Hierdoor is de stijging van de cao-lonen per uur vrijwel gelijk aan de stijging van de cao-lonen per maand.

Contractuele loonkosten

Voor vijf bedrijfstakken/klassen worden gegevens gepubliceerd over de ontwikkeling van de contractuele loonkosten (tabel 5). In 2002 zijn in het merendeel van deze groepen de contractuele loonkosten sterker gestegen dan de cao-lonen per uur, inclusief bijzondere beloningen. Zo stegen in het openbaar bestuur de cao-lonen met 4,0 procent, terwijl de contractuele loonkosten met 4,5 procent toenamen.

Meer cijfers

Elders in deze publicatie staan de tabellen met de voorlopige indexcijfers voor januari en februari 2003 en een 'technische toelichting' bij deze statistiek. Meer gedetailleerde uitkomsten staan in StatLine, de elektronische databank van het CBS (www.cbs.nl).

Basisverlegging 2000

De hier gepubliceerde cijfers zijn gebaseerd op de reeks 1990=100. Eens in de tien jaar worden de basisgegevens voor de reeksen met cao-gegevens opnieuw vastgesteld. Op dit moment hebben de indexcijfers nog 1990 als basis. Later dit jaar wordt overgegaan op een nieuwe reeks met 2000 als basisjaar. Dit betekent dat dan ook nieuwe uitkomsten over 2002 gepubliceerd zullen worden, die gebaseerd zijn op de reeks 2000=100.

Tabel 1
Cao-loonontwikkeling naar cao-sector, 2002

	Cao-lonen per uur		Cao-lonen per maand	
	inclusief bijzondere beloningen	exclusief bijzondere beloningen	inclusief bijzondere beloningen	exclusief bijzondere beloningen
	%			
Totaal	3,8	3,5	3,7	3,5
Cao-sector				
Particuliere bedrijven	3,5	3,5	3,6	3,5
Overheid	4,2	3,4	4,2	3,3
Gesubsidieerde sector	4,2	3,7	4,3	3,7

Tabel 2
Cao-lonen per uur inclusief bijzondere beloningen; jaargegevens

	Sbi-code ¹⁾	1998	1999	2000	2001	2002	Mutaties t.o.v. voorafgaand jaar				
							1998	1999	2000	2001	2002
		1990=100					%				
Totaal	01-93	123,9	128,0	132,2	138,5	143,7	3,3	3,3	3,3	4,8	3,8
Leeftijdscategorie											
Jeugd		123,4	127,4	132,2	141,0	146,4	3,5	3,2	3,8	6,7	3,8
Volwassenen		124,0	128,0	132,2	138,3	143,5	3,4	3,2	3,3	4,6	3,8
Cao-sector											
Particuliere bedrijven		124,8	128,6	132,8	139,2	144,1	3,3	3,0	3,3	4,8	3,5
Overheid		121,8	126,5	130,4	136,3	142,0	2,8	3,9	3,1	4,5	4,2
Gesubsidieerde sector		122,1	126,8	131,3	138,2	144,0	4,5	3,8	3,5	5,3	4,2
Bedrijfssector¹⁾											
Landbouw en visserij	01-05	127,4	131,0	136,4	141,2	146,9	3,6	2,8	4,1	3,5	4,0
Industrie en bouwnijverheid	10-45	125,4	129,6	133,9	139,8	145,2	3,3	3,3	3,3	4,4	3,9
Commerciële dienstverlening	50-74	124,0	127,5	131,6	138,2	142,9	3,2	2,8	3,2	5,0	3,4
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	122,3	126,9	131,1	137,5	143,2	3,7	3,8	3,3	4,9	4,1
Bedrijfstak¹⁾											
Industrie	15-37	124,6	128,4	132,9	138,5	143,7	3,2	3,0	3,5	4,2	3,8
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	122,2	125,8	129,5	135,1	141,0	3,3	2,9	2,9	4,3	4,4
Bouwnijverheid	45	127,9	133,4	136,8	143,8	149,8	3,3	4,3	2,5	5,1	4,2
Handel	50-52	124,9	128,9	133,3	139,0	143,8	3,1	3,2	3,4	4,3	3,5
Horeca	55	124,7	128,4	134,7	139,9	144,3	4,3	3,0	4,9	3,9	3,1
Vervoer en communicatie	60-64	124,2	127,5	131,0	135,3	139,6	3,6	2,7	2,7	3,3	3,2
Financiële instellingen	65-67	122,6	126,8	132,6	138,1	144,1	2,9	3,4	4,6	4,1	4,3
Zakelijke dienstverlening	70-74	123,3	126,4	129,7	138,5	142,9	3,2	2,5	2,6	6,8	3,2
Openbaar bestuur	75	122,5	126,3	130,1	135,9	141,3	2,9	3,1	3,0	4,5	4,0
Onderwijs	80	121,5	126,9	130,9	137,0	142,6	2,0	4,4	3,2	4,7	4,1
Gezondheids- en welzijnszorg	85	122,0	126,9	131,6	138,8	145,0	5,2	4,0	3,7	5,5	4,5
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	123,7	127,9	133,0	139,0	144,2	4,3	3,4	4,0	4,5	3,7
Bedrijfsklasse¹⁾											
Voedings- en genotmiddelenindustrie	15-16	124,9	128,9	133,1	138,8	143,5	2,9	3,2	3,3	4,3	3,4
Grafische industrie	22	123,0	126,6	131,7	136,6	141,4	3,5	2,9	4,0	3,7	3,5
Chemische industrie	24	125,9	130,9	134,9	141,3	148,6	3,2	4,0	3,1	4,7	5,2
Metaal- en elektrotechnische industrie	27-35	124,1	127,2	132,2	137,9	142,6	3,5	2,5	3,9	4,3	3,4
Groothandel	51	123,9	127,9	132,0	137,3	141,9	3,0	3,2	3,2	4,0	3,4
Detailhandel	52	127,0	131,0	136,2	142,3	147,2	3,4	3,1	4,0	4,5	3,4
Financiële instellingen en zakelijke dienstverlening	65-74	123,1	126,5	130,4	138,4	143,2	3,1	2,8	3,1	6,1	3,5
Bankwezen	65	123,0	126,6	132,9	138,2	144,5	3,0	2,9	5,0	4,0	4,6
Verzekeringswezen en pensioenfondsen	66	121,8	127,3	132,2	138,4	143,8	2,8	4,5	3,8	4,7	3,9

¹⁾ Indeling naar economische activiteit volgens de Standaard bedrijfsindeling (SBI 1993).

Tabel 3
Cao-lonen per maand inclusief bijzondere beloningen; jaargegevens

	Sbi-code ¹⁾	1998	1999	2000	2001	2002	Mutaties t.o.v. voorafgaand jaar				
							1998	1999	2000	2001	2002
		<i>1990=100</i>					<i>%</i>				
Totaal	01-93	121,5	125,1	129,1	135,3	140,3	2,9	3,0	3,2	4,8	3,7
Leeftijdscategorie											
Jeugd		122,1	125,9	130,6	139,3	144,6	3,3	3,1	3,7	6,7	3,8
Volwassenen		121,5	125,1	129,0	135,0	140,0	2,9	3,0	3,1	4,7	3,7
Cao-sector											
Particuliere bedrijven		123,4	126,9	131,1	137,2	142,1	3,1	2,8	3,3	4,7	3,6
Overheid		117,6	121,4	125,1	130,7	136,2	2,3	3,2	3,0	4,5	4,2
Gesubsidieerde sector		117,1	120,9	124,7	131,2	136,8	2,5	3,2	3,1	5,2	4,3
Bedrijfssector ¹⁾											
Landbouw en visserij	01-05	124,7	128,2	133,5	138,1	143,7	3,3	2,8	4,1	3,4	4,1
Industrie en bouwnijverheid	10-45	124,2	128,0	132,1	137,8	143,2	3,2	3,1	3,2	4,3	3,9
Commerciële dienstverlening	50-74	122,4	125,8	129,8	136,2	140,8	3,0	2,8	3,2	4,9	3,4
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	117,7	121,4	125,3	131,4	136,8	2,4	3,1	3,2	4,9	4,1
Bedrijfstak ¹⁾											
Industrie	15-37	123,5	127,3	131,6	136,9	142,0	2,9	3,1	3,4	4,0	3,7
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	120,1	123,5	127,1	132,6	138,4	3,3	2,8	2,9	4,3	4,4
Bouwnijverheid	45	126,2	130,3	134,0	140,7	146,6	3,4	3,2	2,8	5,0	4,2
Handel	50-52	123,6	127,3	131,7	137,3	142,0	3,0	3,0	3,5	4,3	3,4
Horeca	55	124,6	128,2	134,6	139,7	144,2	4,1	2,9	5,0	3,8	3,2
Vervoer en communicatie	60-64	122,6	125,5	129,0	133,4	137,8	3,2	2,4	2,8	3,4	3,3
Financiële instellingen	65-67	117,8	121,5	127,2	132,2	137,7	3,0	3,1	4,7	3,9	4,2
Zakelijke dienstverlening	70-74	122,7	125,7	128,9	137,7	142,0	3,0	2,4	2,5	6,8	3,1
Openbaar bestuur	75	118,1	121,5	125,1	130,6	135,8	2,5	2,9	3,0	4,4	4,0
Onderwijs	80	116,7	121,2	124,9	130,8	136,1	1,7	3,9	3,1	4,7	4,1
Gezondheids- en welzijnzorg	85	116,8	120,3	124,3	131,1	137,0	2,5	3,0	3,3	5,5	4,5
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	121,1	124,8	129,5	135,3	140,3	2,9	3,1	3,8	4,5	3,7
Bedrijfsklasse ¹⁾											
Voedings- en genotmiddelenindustrie	15-16	124,9	129,0	133,1	138,7	143,4	2,9	3,3	3,2	4,2	3,4
Grafische industrie	22	123,0	126,7	131,7	136,7	141,4	2,9	3,0	3,9	3,8	3,4
Chemische industrie	24	122,5	127,3	131,2	137,5	144,3	2,2	3,9	3,1	4,8	4,9
Metaal- en elektrotechnische industrie	27-35	123,8	127,0	131,3	136,6	141,3	3,4	2,6	3,4	4,0	3,4
Groothandel	51	123,0	126,9	131,1	136,3	140,8	2,9	3,2	3,3	4,0	3,3
Detailhandel	52	124,6	128,3	133,4	139,4	144,1	3,1	3,0	4,0	4,5	3,4
Financiële instellingen en zakelijke dienstverlening	65-74	121,3	124,4	128,3	136,1	140,8	3,1	2,6	3,1	6,1	3,5
Bankwezen	65	115,9	119,2	125,2	130,1	135,9	3,0	2,8	5,0	3,9	4,5
Verzekeringswezen en pensioenfondsen	66	121,9	126,4	131,3	136,4	141,7	2,8	3,7	3,9	3,9	3,9

¹⁾ Indeling naar economische activiteit volgens de Standaard bedrijfsindeling (SBI 1993).

Tabel 4
Contractuele arbeidsduur van volwassen werknemers; jaargegevens

	Sbi-code ¹⁾	1998	1999	2000	2001	2002	Mutaties t.o.v. voorafgaand jaar				
							1998	1999	2000	2001	2002
		<i>1990=100</i>					%				
Totaal	01-93	98,3	98,0	98,0	97,9	97,9	-0,4	-0,3	0,0	-0,1	0,0
Cao-sector											
Particuliere bedrijven		99,0	98,8	98,8	98,8	98,8	-0,2	-0,2	0,0	0,0	0,0
Overheid		96,8	96,2	96,2	96,2	96,2	-0,5	-0,6	0,0	0,0	0,0
Gesubsidieerde sector		95,9	95,2	94,8	94,8	94,9	-1,8	-0,7	-0,4	0,0	0,1
Bedrijfssector ¹⁾											
Landbouw en visserij	01-05	98,0	98,0	98,0	98,0	98,0	-0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Industrie en bouwnijverheid	10-45	99,1	98,8	98,8	98,7	98,7	-0,1	-0,3	0,0	-0,1	0,0
Commerciële dienstverlening	50-74	98,9	98,7	98,7	98,7	98,7	-0,1	-0,2	0,0	0,0	0,0
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	96,4	95,8	95,6	95,6	95,6	-1,3	-0,6	-0,2	0,0	0,0

¹⁾ Indeling naar economische activiteit volgens de Standaard bedrijfsindeling (SBI 1993).

Tabel 5
Contractuele loonkosten per uur; jaargegevens

	Sbi-code ¹⁾	1998	1999	2000	2001	2002	Mutaties t.o.v. voorafgaand jaar				
							1998	1999	2000	2001	2002
		<i>1990=100</i>					%				
Metaal- en elektrotechnische industrie	27-35	124,2	127,8	132,5	136,9	141,1	2,6	2,9	3,7	3,3	3,1
Verzekeringswezen en pensioenfondsen	66	122,0	128,6	133,3	138,7	144,1	2,0	5,4	3,7	4,1	3,9
Openbaar bestuur	75	123,7	128,0	131,4	136,6	142,7	1,5	3,5	2,7	4,0	4,5
Onderwijs	80	124,0	130,0	133,9	139,2	145,8	-0,1	4,8	3,0	4,0	4,7
Gezondheids- en welzijnszorg	85	119,7	124,7	129,3	135,5	142,0	4,8	4,2	3,7	4,8	4,8

¹⁾ Indeling naar economische activiteit volgens de Standaard bedrijfsindeling (SBI 1993).

Tabel 6
Cao-lonen per uur inclusief bijzondere beloningen; definitieve gegevens 2002

	Sbi-code ¹⁾	Jan.	Febr.	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Jaar
<i>1990=100</i>														
Totaal	01-93	141,7	141,9	142,3	142,8	142,9	143,1	144,6	144,7	144,8	145,1	145,1	145,2	143,7
Leeftijdscategorie														
Jeugd		144,9	144,9	145,2	145,4	145,4	145,4	147,0	147,1	147,1	148,0	147,8	147,9	146,4
Volwassenen		141,5	141,7	142,1	142,6	142,7	143,0	144,4	144,5	144,6	144,9	144,9	145,0	143,5
Cao-sector														
Particuliere bedrijven		142,2	142,3	142,7	143,2	143,3	143,7	144,9	145,1	145,2	145,6	145,5	145,5	144,1
Overheid		139,8	140,8	141,1	141,4	141,4	141,4	142,7	142,7	142,7	142,9	143,3	143,8	142,0
Gesubsidieerde sector		141,8	141,9	142,1	142,6	142,7	142,9	145,9	145,6	145,6	145,8	145,8	145,8	144,0
Bedrijfssector ¹⁾														
Landbouw en visserij	01-05	145,3	145,3	145,3	145,3	145,3	145,3	148,4	148,4	148,7	148,7	148,7	148,7	146,9
Industrie en bouwnijverheid	10-45	142,9	143,1	143,8	144,8	144,8	145,0	146,5	146,4	146,5	146,6	146,4	146,2	145,2
Commerciële dienstverlening	50-74	141,2	141,2	141,5	141,8	142,0	142,4	143,5	143,7	143,8	144,4	144,4	144,4	142,9
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	141,1	141,6	141,9	142,2	142,3	142,4	144,4	144,3	144,3	144,4	144,7	145,0	143,2
Bedrijfstak ¹⁾														
Industrie	15-37	141,4	141,7	142,2	143,4	143,5	143,6	144,8	144,7	144,8	145,0	144,8	144,5	143,7
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	137,2	138,8	138,8	141,8	141,8	141,8	141,8	141,8	141,8	142,0	142,0	142,0	141,0
Bouwnijverheid	45	147,4	147,4	148,5	148,5	148,5	148,9	151,5	151,5	151,5	151,5	151,0	151,0	149,8
Handel	50-52	142,0	142,0	142,6	142,7	142,8	143,0	144,4	144,4	144,9	145,7	145,5	145,5	143,8
Horeca	55	144,3	144,3	144,3	144,3	144,3	144,3	144,3	144,3	144,3	144,3	144,3	144,3	144,3
Vervoer en communicatie	60-64	137,4	137,5	137,6	139,0	139,1	140,4	140,7	140,7	140,6	140,9	140,9	140,9	139,6
Financiële instellingen	65-67	141,6	141,6	142,0	142,2	142,8	142,8	145,2	146,0	146,0	146,1	146,1	146,1	144,1
Zakelijke dienstverlening	70-74	141,9	141,9	141,9	141,9	141,9	142,3	143,1	143,5	143,5	144,3	144,4	144,5	142,9
Openbaar bestuur	75	138,9	140,5	140,5	141,0	141,1	141,1	141,4	141,4	141,4	141,8	142,7	143,5	141,3
Onderwijs	80	141,1	141,1	141,1	141,1	141,1	141,1	144,0	144,0	144,0	144,0	144,0	144,0	142,6
Gezondheids- en welzijnzorg	85	142,6	142,7	143,4	143,5	143,6	143,8	147,0	146,7	146,7	146,7	146,7	146,7	145,0
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	142,2	142,2	142,5	143,8	143,8	143,8	145,2	145,2	145,2	145,4	145,4	145,5	144,2
Bedrijfsklasse ¹⁾														
Voedings- en genotmiddelenindustrie	15-16	141,2	141,2	141,4	142,8	142,9	143,3	144,6	144,5	144,9	145,2	145,2	145,2	143,5
Grafische industrie	22	138,9	140,8	140,8	141,4	141,4	141,4	141,5	141,5	141,5	142,4	142,4	142,4	141,4
Chemische industrie	24	144,7	144,7	144,9	149,8	149,8	149,8	149,9	150,0	150,0	150,0	150,0	150,0	148,6
Metaal- en elektrotechnische industrie	27-35	141,1	141,3	142,4	142,4	142,4	142,4	143,4	143,4	143,4	143,4	143,0	142,3	142,6
Groothandel	51	140,4	140,4	140,4	140,5	140,6	141,0	142,5	142,5	142,6	143,8	143,8	143,8	141,9
Detailhandel	52	145,4	145,4	145,7	145,8	145,9	145,9	147,6	147,6	149,0	149,4	149,4	149,4	147,2
Financiële instellingen en zakelijke dienstverlening	65-74	141,8	141,8	141,9	142,0	142,2	142,4	143,7	144,1	144,1	144,8	144,9	145,0	143,2
Bankwezen	65	141,7	141,7	142,4	142,4	143,3	143,3	145,4	146,6	146,6	146,6	146,6	146,6	144,5
Verzekeringswezen en pensioenfondsen	66	141,8	141,8	141,8	142,2	142,4	142,4	145,4	145,2	145,2	145,3	145,3	146,8	143,8

¹⁾ Indeling naar economische activiteit volgens de Standaard bedrijfsindeling (SBI 1993).

Tabel 7
Cao-lonen per maand inclusief bijzondere beloningen; definitieve gegevens 2002

	Sbi-code ¹⁾	Jan.	Febr.	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Jaar
<i>1990=100</i>														
Totaal	01-93	138,4	138,6	139,0	139,5	139,5	139,8	141,2	141,3	141,4	141,7	141,7	141,8	140,3
Leeftijdscategorie														
Jeugd		143,2	143,2	143,4	143,6	143,7	143,7	145,2	145,3	145,4	146,3	146,0	146,1	144,6
Volwassenen		138,1	138,3	138,7	139,2	139,3	139,5	141,0	141,0	141,1	141,4	141,4	141,5	140,0
Cao-sector														
Particuliere bedrijven		140,2	140,3	140,7	141,3	141,4	141,7	142,9	143,1	143,2	143,6	143,5	143,4	142,1
Overheid		134,1	135,0	135,3	135,6	135,6	135,6	136,8	136,8	136,8	137,0	137,4	138,0	136,2
Gesubsidieerde sector		134,7	134,8	135,0	135,4	135,6	135,7	138,6	138,4	138,4	138,5	138,5	138,5	136,8
Bedrijfssector ¹⁾														
Landbouw en visserij	01-05	142,1	142,1	142,1	142,1	142,1	142,1	145,1	145,1	145,5	145,5	145,5	145,5	143,7
Industrie en bouwnijverheid	10-45	140,8	141,1	141,7	142,7	142,7	142,9	144,4	144,3	144,4	144,5	144,3	144,1	143,2
Commerciële dienstverlening	50-74	139,2	139,2	139,5	139,8	140,0	140,4	141,4	141,7	141,8	142,4	142,3	142,4	140,8
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	134,8	135,3	135,6	135,9	135,9	136,0	137,9	137,8	137,8	138,0	138,2	138,5	136,8
Bedrijfstak ¹⁾														
Industrie	15-37	139,8	140,1	140,6	141,8	141,8	141,9	143,1	143,1	143,2	143,3	143,1	142,9	142,0
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	134,7	136,3	136,3	139,2	139,2	139,2	139,2	139,2	139,2	139,4	139,4	139,4	138,4
Bouwnijverheid	45	144,2	144,2	145,3	145,4	145,4	145,7	148,3	148,3	148,3	148,3	147,8	147,8	146,6
Handel	50-52	140,3	140,3	140,8	141,0	141,1	141,2	142,7	142,7	143,1	143,9	143,7	143,7	142,0
Horeca	55	144,2	144,2	144,2	144,2	144,2	144,2	144,2	144,2	144,2	144,2	144,2	144,2	144,2
Vervoer en communicatie	60-64	135,5	135,6	135,7	137,1	137,3	138,5	138,8	138,8	138,8	139,0	139,0	139,1	137,8
Financiële instellingen	65-67	135,4	135,4	135,8	135,9	136,5	136,5	138,9	139,6	139,6	139,7	139,7	140,0	137,7
Zakelijke dienstverlening	70-74	141,0	141,0	141,0	141,1	141,1	141,4	142,2	142,6	142,6	143,4	143,5	143,6	142,0
Openbaar bestuur	75	133,5	135,1	135,1	135,5	135,7	135,7	135,9	135,9	135,9	136,3	137,2	138,0	135,8
Onderwijs	80	134,7	134,7	134,7	134,7	134,7	134,7	137,5	137,5	137,5	137,5	137,5	137,5	136,1
Gezondheids- en welzijnszorg	85	134,7	134,8	135,5	135,6	135,6	135,8	138,9	138,6	138,6	138,6	138,6	138,8	137,0
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	138,3	138,3	138,6	139,9	139,9	139,9	141,3	141,3	141,3	141,5	141,5	141,6	140,3
Bedrijfsklasse ¹⁾														
Voedings- en genotmiddelenindustrie	15-16	141,1	141,1	141,2	142,6	142,7	143,2	144,4	144,3	144,8	145,0	145,0	145,1	143,4
Grafische industrie	22	139,0	140,8	140,8	141,5	141,5	141,5	141,6	141,6	141,6	142,5	142,5	142,5	141,4
Chemische industrie	24	140,5	140,5	140,6	145,4	145,4	145,4	145,5	145,6	145,6	145,6	145,6	145,6	144,3
Metaal- en elektrotechnische industrie	27-35	139,8	140,1	141,1	141,1	141,1	141,1	142,1	142,1	142,1	142,1	141,7	141,0	141,3
Groothandel	51	139,4	139,4	139,4	139,5	139,6	140,0	141,5	141,5	141,6	142,8	142,8	142,8	140,8
Detailhandel	52	142,3	142,3	142,6	142,7	142,8	142,8	144,4	144,5	145,8	146,2	146,2	146,2	144,1
Financiële instellingen en zakelijke dienstverlening	65-74	139,4	139,4	139,5	139,6	139,7	140,0	141,2	141,7	141,7	142,3	142,4	142,5	140,8
Bankwezen	65	133,3	133,3	134,0	134,0	134,7	134,7	136,8	137,9	137,9	137,9	137,9	137,9	135,9
Verzekeringswezen en pensioenfondsen	66	139,7	139,7	139,7	140,2	140,3	140,3	143,3	143,1	143,1	143,2	143,2	144,6	141,7

¹⁾ Indeling naar economische activiteit volgens de Standaard bedrijfsindeling (SBI 1993).

Tabel 8
Contractuele arbeidsduur van volwassen werknemers; definitieve gegevens 2002

	Sbi-code ¹⁾	Jan.	Febr.	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Jaar
<i>1990=100</i>														
Totaal	01-93	97,9	97,9	97,9	97,9	97,9	97,9	97,9	97,9	97,9	97,9	97,9	97,9	97,9
Cao-sector														
Particuliere bedrijven		98,8	98,8	98,8	98,8	98,8	98,8	98,8	98,8	98,8	98,8	98,8	98,8	98,8
Overheid		96,2	96,2	96,2	96,2	96,2	96,2	96,2	96,2	96,2	96,2	96,2	96,2	96,2
Gesubsidieerde sector		94,9	94,9	94,9	94,9	94,9	94,9	94,9	94,9	94,9	94,9	94,9	94,9	94,9
Bedrijfssector¹⁾														
Landbouw en visserij	01-05	98,0	98,0	98,0	98,0	98,0	98,0	98,0	98,0	98,0	98,0	98,0	98,0	98,0
Industrie en bouwnijverheid	10-45	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7
Commerciële dienstverlening	50-74	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	95,6	95,6	95,6	95,6	95,6	95,6	95,6	95,6	95,6	95,6	95,6	95,6	95,6

¹⁾ Indeling naar economische activiteit volgens de Standaard bedrijfsindeling (SBI 1993).

Tabel 9
Contractuele loonkosten per uur, 2002

	Sbi-code ¹⁾	Jan.	Febr.	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Jaar
<i>1990=100</i>														
Metaal- en elektrotechnische industrie	27-35	139,6	139,8	140,9	140,9	140,9	140,9	141,9	141,9	141,9	141,9	141,5	140,8	141,1
Verzekeringswezen en pensioenfondsen	66	142,1	142,1	142,1	142,6	142,7	142,7	145,8	145,5	145,5	145,6	145,6	147,1	144,1
Openbaar bestuur	75	140,2	141,9	141,9	142,4	142,5	142,5	142,8	142,8	142,8	143,2	144,1	145,0	142,7
Onderwijs	80	144,3	144,3	144,3	144,3	144,3	144,3	147,3	147,3	147,3	147,3	147,3	147,3	145,8
Gezondheids- en welzijnszorg	85	139,6	139,7	140,5	140,6	140,6	140,8	143,9	143,7	143,7	143,7	143,7	143,8	142,0

¹⁾ Indeling naar economische activiteit volgens de Standaard bedrijfsindeling (SBI 1993).

Geconstateerde bijstandsfraude completer in beeld

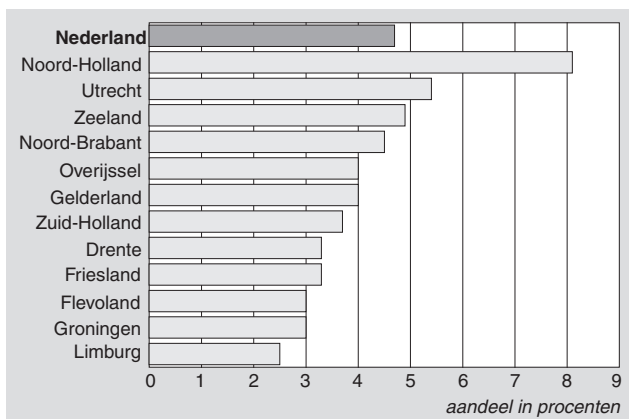
Antwan Vos

Kleinere vorderingen zijn voor het eerst opgenomen in het geconstateerde bijstandsfraudebedrag. Hierdoor is het mogelijk om een completer beeld te schetsen van de totale geconstateerde bijstandsfraude in Nederland over het eerste half jaar van 2002. In totaal is er in deze periode voor 45,1 miljoen euro aan fraude geconstateerd. Dat is gemiddeld 2800 euro per waargenomen fraudezaak.

1. Uitkomsten

In het eerste half jaar van 2002 is er in Nederland een bedrag van 45,1 miljoen euro aan bijstandsfraude geconstateerd. Dat is gemiddeld 2800 euro per fraudezaak. Dit zijn de eerste voorlopige cijfers op basis van een vernieuwde methode. Een bijstandsonvanger kan meer dan één fraudezaak hebben lopen. In de eerste helft van 2002 is er bijstandsfraude geconstateerd bij ruim 16 duizend huishoudens. Ten opzichte van het totale aantal huishoudens dat eind juni 2002 bijstand ontving, komt dit neer op 5 procent. Het gaat hier om geconstateerde fraude in de bijstand. Dat houdt in dat er niet juist, niet volledig of niet tijdig is voldaan aan de wettelijke verplichting tot verstrekken van inlichtingen, waardoor er ten onrechte een te hoge of te lang durende bijstandsuitkering is ontvangen. De fraude kan betrekking hebben op een periode die ligt voor 2002, ook al is de fraude pas geconstateerd in de eerste helft van 2002. Bovendien kan de bijstandsuitkering in de eerste helft van 2002 of zelfs daarvoor al beëindigd zijn. Omdat het alleen gaat om de fraude die onderzocht én geconstateerd is, kan er geen uitspraak worden gedaan over de werkelijke fraude.

1. Aandeel van de geconstateerde bijstandsfraude in de bijstandspopulatie naar provincie, eerste halfjaar 2002

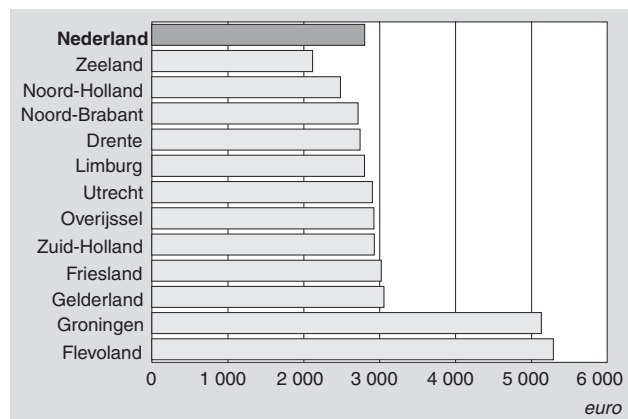

In Noord-Holland zijn de meeste fraudezaken geconstateerd. Ook het aandeel van bijstand ontvangende huishoudens met geconstateerde fraude is in Noord-Holland hoog (grafiek 1). Bij meer dan acht procent is fraude waargenomen. De provincie waar relatief de minste fraude is geconstateerd onder de bijstandsonvangers, is Limburg met 2,5 procent. Met de mogelijkheid van bijvoorbeeld een actief preventiebeleid kan geen rekening gehouden worden in deze cijfers. Het is hierdoor onmogelijk harde uitspraken te doen over de energie die sociale diensten steken in het tegengaan van bijstandsfraude.

Noord- en Zuid-Holland zijn samen goed voor meer dan de helft van het totale bedrag aan geconstateerde fraude. Echter, deze

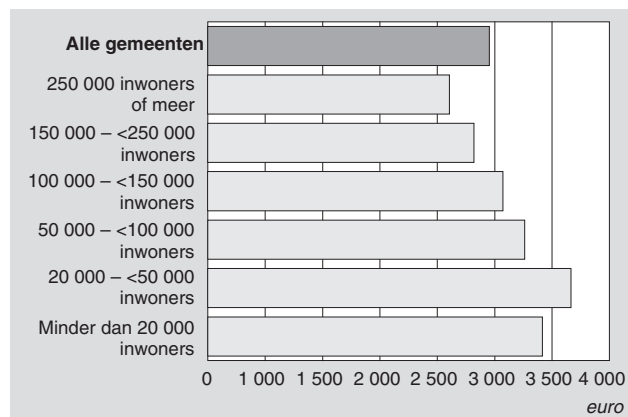
twee provincies hebben het hoogste inwonersaantal en ook veel bijstandsonvangers. Het gemiddelde bedrag aan waargenomen bijstandsfraude per huishouden in de provincie Noord-Holland ligt met bijna 2 500 euro onder het landelijk gemiddelde (grafiek 2). De provincie met het laagste gemiddelde bedrag aan geconstateerde bijstandsfraude is Zeeland met iets meer dan 2 000 euro. Het gemiddelde geconstateerde fraudebedrag is met ruim 5 200 euro het hoogst in de provincie Flevoland. Het gaat hier om een relatief kleine populatie aan bijstandsonvangers, waardoor enkele hoge bedragen een grote invloed hebben op het gemiddelde. Bij verwijdering van de drie hoogste bedragen daalt het gemiddelde in deze provincie met ruim 700 euro naar 4 500 euro. In de provincie Groningen is het gemiddelde geconstateerde fraudebedrag ook hoog, namelijk iets meer dan 5 100 euro. Na verwijdering van de drie hoogste bedragen daalt het gemiddelde met meer dan duizend euro naar 3 800 euro.

2. Gemiddeld bedrag aan geconstateerde bijstandsfraude per fraude-rend huishouden naar provincie, eerste halfjaar 2002

Het gemiddelde bedrag aan geconstateerde bijstandsfraude wordt hoger naarmate de gemeenten kleiner worden (grafiek 3). Uitzondering hierop zijn de kleinste gemeenten. Bij gemeenten met minder dan 20 duizend inwoners is er onder de huishoudens met bijstandsfraude gemiddeld meer dan 3 300 euro fraude geconstateerd. Het hoogste gemiddelde bedrag aan waargenomen fraude (3 600 euro) is terug te vinden bij de gemeenten met 20 duizend inwoners. Onder de bijstandsonvangers van ge-

3. Gemiddeld bedrag aan geconstateerde bijstandsfraude per fraude-rend huishouden naar gemeentegrootte, eerste halfjaar 2002

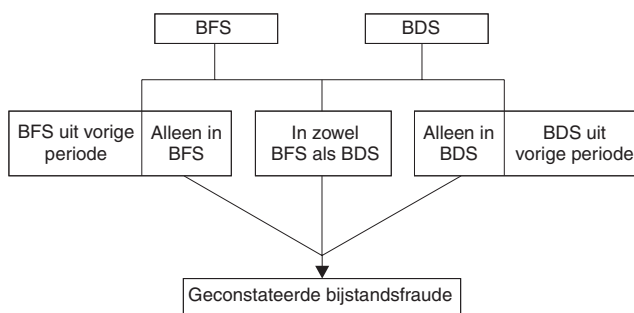

meenten met meer dan 250 duizend inwoners is het gemiddelde geconstateerde fraude bedrag lager, namelijk 2 400 euro.

2. Technische toelichting

Om de hoogte van de geconstateerde fraude van het eerste half jaar van 2002 te bepalen, worden de gegevens van de Bijstands-fraudestatistiek (BFS) gebruikt. Dat is een registratie van gemeenten met gegevens van alle fraudeonderzoeken van de sociale recherche. Een groot nadeel van de BFS is dat kleinere vorderingen van bijstandsfraude niet terug te vinden zijn in de statistiek. Voor het krijgen van een zo compleet mogelijk beeld van de geconstateerde bijstandsfraude in een bepaalde periode, wordt de BFS gecombineerd met de Bijstandsdebiteurenstatistiek (BDS). Deze statistiek bevat gegevens afkomstig uit de debiteurenregistratie van gemeenten. Hierin staan alle vorderingen met betrekking tot de bijstandswetten Abw, IOAW, IOAZ en de WIK, dus ook de kleinere vorderingen. Deze vorderingen kunnen zowel voortkomen uit verwijtbaar als niet verwijtbaar gedrag van de betrokkenen. De tot nu toe gepresenteerde uitkomsten hebben een voorlopig karakter. De nieuwe methode is nog in ontwikkeling. De populaties uit beide bronnen BFS en BDS worden met elkaar gecombineerd op basis van sofi-nummer. Daarmee kan geanalyseerd worden in hoeverre de records uit de BFS terug te vinden zijn in de BDS. Het deel dat in beide statistieken staat, wordt megeteld in de geconstateerde bijstandsfraude van de periode. Het gaat hier om 25 procent van de totale geconstateerde fraude. Het deel dat niet koppelt, telt niet automatisch mee als geconstateerde fraude van de eerste helft van 2002.

Eerst wordt namelijk door middel van koppeling met het verleden bepaald of het gaat om een fraudezaak die in één van beide bronnen al over een vorige periode is opgevoerd. Een BFS record van 2002 dat wel wordt teruggevonden in de BDS van 2001 maar niet van 2002 is zo'n fraudezaak. Deze telt dan niet mee in de totale geconstateerde fraude van 2002. Voor de BFS gaat het om ongeveer 250 records. Dertig procent van de totale geconstateerde fraude is terug te vinden in BFS records die niet terug te vinden zijn in de BDS van 2002 of eerder.

Een record uit de BDS van 2002 dat niet in de BFS van 2001 en 2002 teruggevonden wordt, telt mee als geconstateerde fraude van 2002. Het toevoegen van deze gegevens is nieuw. Daarbij gaat het vooral om de kleinere fraudegevallen. Echter, deze kleinere gevallen nemen wel 45 procent van het totale geconstateerde fraudebedrag van het eerste halfjaar van 2002 voor rekening. Deze nieuwe toevoeging aan de fraudestatistiek maakt dat vergelijking met voorgaande perioden niet mogelijk is.

Om het aandeel van bijstandsfraude te bepalen in de totale bijstandspopulatie worden zo goed als mogelijk de fraudezaken binnen één huishouden opgeteld. In het huishouden wordt de bijstandsfraude toebedeeld aan de hoofdverdachte. Ook in de totale bijstandspopulatie wordt op huishoudniveau gepubliceerd. Echter, hierbij zijn de kenmerken van de aanvrager van de bijstandsuitkering bepalend voor bijvoorbeeld de verdeling naar geslacht. De aanvrager van de bijstandsuitkering hoeft niet altijd dezelfde persoon in het huishouden te zijn als de hoofdverdachte van de waargenomen bijstandsfraude.

Het is niet altijd goed mogelijk om te bepalen welke fraudezaken bij welke vorderingen horen. In de bijstandsfrauderegistratie wordt de afsluitdatum van het onderzoek opgenomen. In de BDS wordt de vordering opgenomen op de datum waarop besloten wordt door de gemeente om te gaan vorderen. Deze data komen niet altijd precies overeen. Daarnaast wordt in de BFS alleen de hoofdverdachte verantwoordelijk gehouden voor het totale fraudebedrag. In de BDS kan het voorkomen dat de vorderingen in gelijke mate over hoofd- en medeverdachte verdeeld worden.

3. Begrippen

Bijstandsdebiteurenstatistiek

De Bijstandsdebiteurenstatistiek wordt uitgevoerd op verzoek van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en heeft betrekking op alle vorderingen van personen die een schuld hebben ten opzichte van de sociale diensten in het kader van:

- De Algemene Bijstandswet (Abw)
- De wet Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte werkloze Werknemers (IOAW)
- De wet Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte gewezen Zelfstandigen (IOAZ)
- Wet Inkomensvoorziening Kunstenaars (WIK)

Deze statistiek wordt vanaf januari 2001 bijgehouden en is gebaseerd op de integrale verzameling van gegevens bij alle gemeenten. Bij de vaststelling van de totaal geconstateerde fraude over het eerste half jaar van 2002 zijn alleen de verwijtbare terugvorderingen gebruikt.

Bijstandsfraude

Onder bijstandsfraude wordt het volgende verstaan: het niet juist, niet volledig of niet tijdig voldoen aan de wettelijke verplichting tot verstrekken van inlichtingen, met als gevolg het ten onrechte (kunnen) ontvangen van een (te hoge of te lang durende) uitkering.

Bijstandsfraudestatistiek

Met de bijstandsfraudestatistiek wordt beoogd een statistisch overzicht te krijgen van de onderzoeken die de gemeenten bij de uitvoering van de Abw, IOAW, IOAZ, WIK en bijzondere bijstand verrichten in het kader van het fraudebeleid. De gegevens worden door of namens de gemeente die benadeeld is verstrekt. Daarbij gaat het om elk afgesloten onderzoek dat is uitgevoerd bij de afdeling sociale recherche en/of de afdeling bijzonder onderzoek of door de ambtenaar die met soortgelijke onderzoeken is belast. In de combinatie van de BFS met de BDS zijn alleen records opgenomen waarbij er fraude is geconstateerd.

Bijstandsfraudezaken

De fraudezaken zijn geconstateerd gedurende de eerste zes maanden van 2002. Bij de vergelijking van het aantal zaken met de stand van het aantal bijstandsuitkeringen per ultimo juni 2002 moet rekening gehouden worden met het feit dat het aantal uitkeringen voortdurend dalende is. In een aantal gemeenten is in 2002 een inhaalactie gepleegd om bijstandsfraude op te sporen. Hierdoor kunnen meerdere fraudezaken dan anders opgevoerd worden.

Literatuurlijst

CBS, 'Richtlijnen voor de maandstatistiek Debiteuren met ingang van april 2002', BPA nummer: 0383-02-S-SRP, Voorburg, april 2002.

CBS, 'Richtlijnen voor de halfjaarlijkse Bijstandsfraudestatistiek met ingang van januari 2003', BPA nummer: 02022-S-SRP, Voorburg, december 2002.

Steeds meer niet-westerse allochtonen in het voltijd hoger onderwijs

Esther van Kralingen

Tussen studiejaar 1995/96 en 2001/02 is het aandeel van de niet-westerse allochtonen dat in het hoger onderwijs studeert, toegenomen. Dit geldt voor de Marokkanen, de Turken en de Surinamers. Alleen het aandeel studenten afkomstig uit de Nederlandse Antillen en Aruba daalde.

Niet-westerse allochtonen kiezen opvallend vaak voor de richtingen economie en recht. De richting techniek blijft zowel onder autochtonen als onder allochtonen vooral een studie die door mannen wordt gekozen. De agrarische richtingen zijn over het algemeen, maar vooral bij de niet-westerse allochtonen, het minst populair.

Het aandeel geslaagde niet-westerse allochtonen nam de afgelopen jaren sterk toe; hun aandeel in het totaal aantal geslaagden verdubbelde.

1. Inleiding

Eerder is in opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen al onderzoek gedaan naar de onderwijsachterstanden van herkomstgroeperingen in het voortgezet onderwijs (Van der Aart, 2003). In aansluiting op dat onderzoek is voor de studiejaar 1995/96 tot en met 2001/02 de deelname in het voltijd hoger onderwijs van de verschillende herkomstgroeperingen onderzocht.

Het onderzoek richt zich op het aantal ingeschrevenen, eerstejaars en geslaagden¹⁾ naar herkomstgroepering. Op basis van dit onderzoek komen geen gegevens over de studieduur beschikbaar.

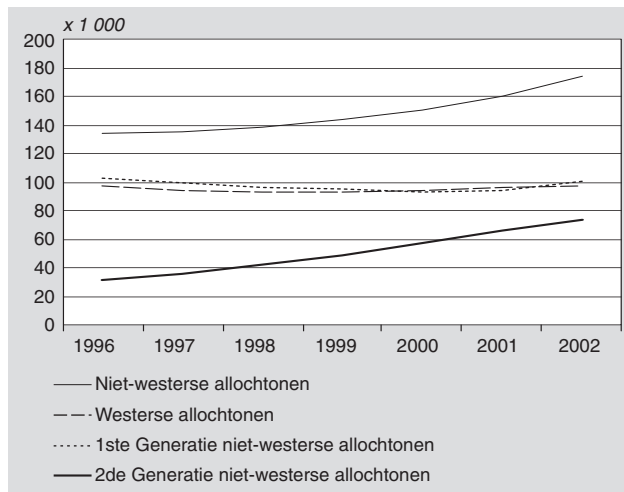
Het onderzoek is mede in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen uitgevoerd. Voor het onderzoek is gebruik gemaakt van de gegevens uit het Centraal Register Ingeschrevenen Hoger Onderwijs (CRIHO) en de Gemeentelijke BasisAdministratie Persoonsgegevens (GBA).

2. Uitkomsten

2.1 Meer niet-westerse allochtonen in het hoger onderwijs

Vergeleken met het studiejaar 1995/96 is het aantal studenten in het voltijd onderwijs in het studiejaar 2001/02 gestegen met ongeveer twaalf duizend, zodat er in studiejaar 2001/02 in totaal 408 duizend studenten staan ingeschreven. Deze toename is uitsluitend toe te schrijven aan de toename van het aantal allochtonen in het hoger onderwijs. In dezelfde periode daalde het aantal autochtone studenten met 14 duizend naar 318 duizend. Deze tegengestelde ontwikkeling komt overeen met die van de allochtone en autochtone bevolking van 19–24 jaar in de periode 1996–2002. Grafiek 1 toont het aantal 19–24-jarige allochtonen dat in de afgelopen zes jaar in Nederland woonachtig is. Opvallend is de meer dan verdubbeling van het aantal tweede generatie niet-westerse allochtonen en de daarmee samenhangende stijging van het totaal aantal niet-westerse allochtonen tussen 1996 en 2002. De afgelopen zes jaar is het totaal aantal 19–24-jarigen in de Nederlandse bevolking daarentegen gedaald met 9 procent. Dit komt door een daling met 14 procent van de autochtone bevolking in Nederland.

1. Het aantal 19–24-jarige allochtonen in de Nederlandse bevolking

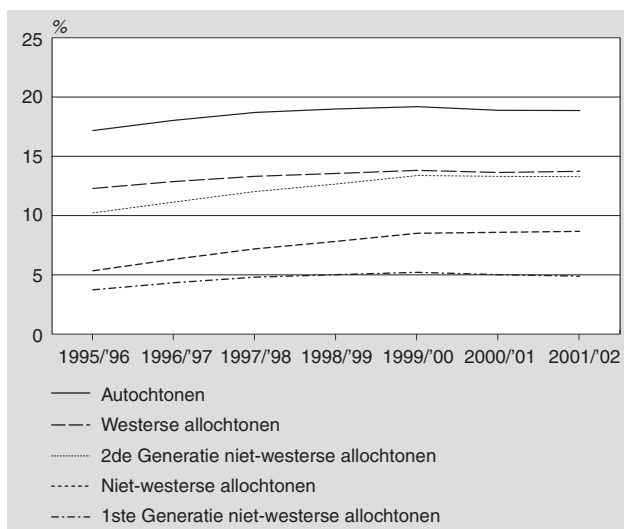

Bron: CBS.

Aandeel Turken en marokkanen in hbo verdubbeld

Van de autochtonen in de leeftijd van 19–23 jaar studeert gemiddeld 19 procent voltijd aan een instelling voor hoger beroepsonderwijs (hbo). Dit percentage is beduidend hoger dan bij de andere herkomstgroeperingen. Van de westerse allochtonen en de tweede generatie niet-westerse allochtonen studeert, in 2001/02, bijna 14 procent aan een hbo-instelling. Van de eerste generatie niet-westerse allochtonen studeert het kleinste aandeel aan een hbo-instelling, gemiddeld maar 5 procent (zie grafiek 2a). Van de niet-westerse allochtonen studeren vooral steeds meer Surinamers aan een hbo-instelling. Hun aandeel is gestegen van ruim 7 procent in het studiejaar 1995/96 naar bijna 12 procent in studiejaar 2001/02. Opvallend is ook de verdubbeling van het

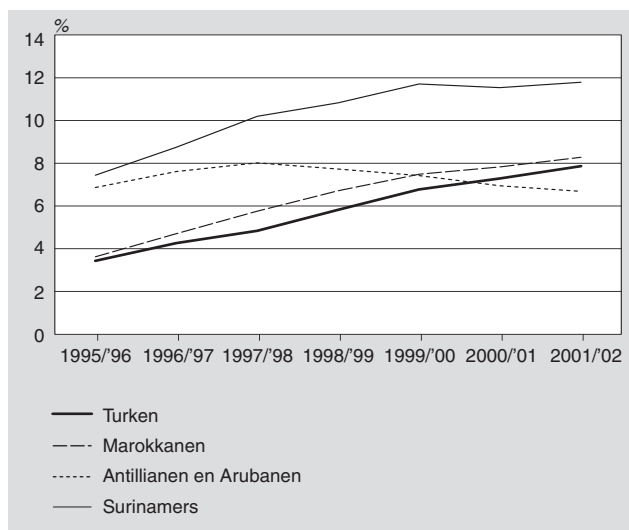
2a. Het percentage van de 19–23-jarigen in Nederland dat is ingeschreven in het hoger beroepsonderwijs per herkomstgroepering

Bron: CBS, IB-groep.

aandeel Turkse en Marokkaanse studenten naar ongeveer 8 procent. Verder valt op dat het aandeel hbo-studenten van Antilliaanse of Arubaanse afkomst na een aanvankelijke stijging in de periode 1995/96 tot 1997/98, in 2001/02 gedaald is tot iets onder het niveau van 1995/96 (zie grafiek 2b).

2b. Het percentage van de 19–23-jarigen in Nederland dat is ingeschreven in het hoger beroepsonderwijs per herkomstgroepering

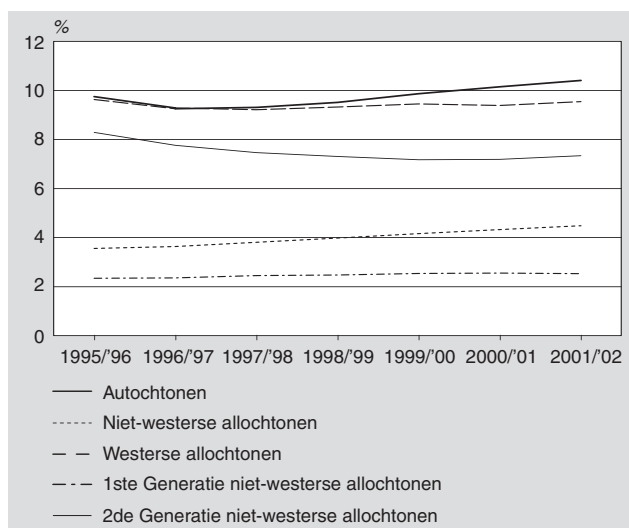
Bron: CBS, IB-groep.

Westerse allochtonen vaker naar wo

Grafiek 3a toont dat het aandeel van de autochtonen en het aandeel van de westerse allochtonen dat in het wetenschappelijk onderwijs (wo) studeert in studiejaar 1995/96 gelijk is. Beide steken wat aandeel betreft boven de andere groeperingen uit. Vanaf 1995/96 groeide het percentage autochtone studenten van 9,6 procent naar nu 10,4 procent in 2001/02 en is daarmee bijna één procentpunt groter dan het aandeel van de westerse allochtonen. Dit percentage wordt verder alleen benaderd door de tweede generatie niet-westerse allochtonen, dat in de afgelopen zes jaar licht gedaald is van 8,3 procent naar 7,3 procent.

Van de niet-westerse allochtonen is het aandeel van de Surinamers dat studeert in het wo gestegen van 4,5 naar 5,5 procent. Daarentegen studeren er veel minder jongeren van Turkse en Marokkaanse afkomst. Ook al is er een lichte stijging, toch blijft hun aandeel in het wetenschappelijk onderwijs onder de 3 procent en is daarmee het kleinst. Het aandeel studenten uit de Nederlandse

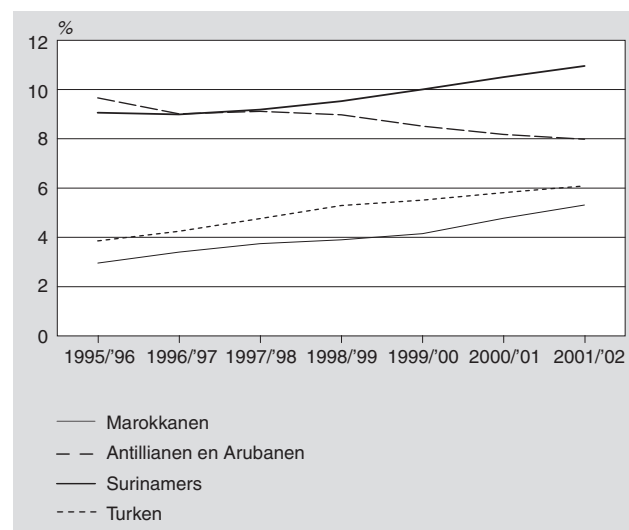
3a. Het percentage van de 20–24-jarigen in Nederland dat is ingeschreven in het hoger beroepsonderwijs naar herkomstgroepering

Bron: CBS, IB-groep.

Antillen en Aruba is gedaald van 4,8 procent in 1995 naar 4 procent in 2001/02 (zie grafiek 3b).

3b. Het percentage van de 20–24-jarigen in Nederland dat is ingeschreven in het wetenschappelijk onderwijs per herkomstgroepering

Bron: CBS, IB-groep.

Jongeren van 19 tot en met 24 jaar studeren vaker aan een hbo-instelling dan aan een universiteit: van alle studenten in het hoger onderwijs volgde in studiejaar 2001/02 ruim 60 procent een hbo-opleiding.

Uitzondering vormen de westerse allochtonen. Vaker dan de andere herkomstgroeperingen volgen zij een universitaire opleiding, te weten 45 procent tegenover gemiddeld 38 procent. Wat niet wegneemt, dat er steeds meer allochtone jongeren kiezen voor het hbo en/of het wo.

In totaal is het aandeel hbo- en wo-studenten van de autochtone bevolking gestegen met respectievelijk 1,7 en 0,8 procentpunt. Daarin worden de autochtone studenten overtroffen door de stijging van het aandeel studenten in de populatie niet-westerse allochtonen: 3,3 procentpunt (hbo) en 0,9 procentpunt (wo).

2.2 Economie en recht populair bij allochtonen

In het hoger beroepsonderwijs verkiest in studiejaar 2001/02 het merendeel van de studenten economie boven andere studierichtingen. Opvallend is bovendien dat het aandeel van de niet-westers allochtonen in de economische studierichtingen bijna 15 procent hoger ligt, dan dat van de autochtone studenten in deze sector.

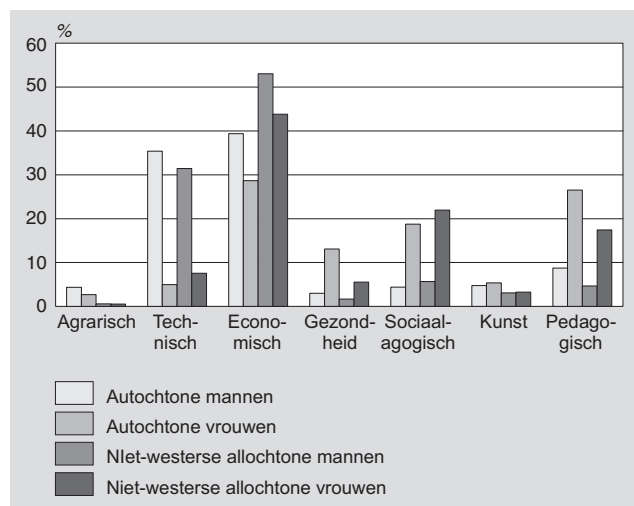
De agrarische studierichtingen zijn, met name bij niet-westerse allochtonen, het minst populair. Verder valt op dat autochtonen vaker studeren in de sector gezondheid, kunst of pedagogiek, terwijl allochtonen vaker een sociaal-agogische richting prefereren (zie grafiek 4).

De verhouding tussen mannen en vrouwen is in de meeste sectoren voor autochtonen en niet-westerse allochtonen gelijk. Uitzondering is de sector techniek, waar niet-westers allochtone vrouwen vaker voor kiezen dan autochtone vrouwen. Daarentegen studeren niet-westers allochtone mannen minder vaak in de sector techniek dan autochtone mannen.

In het wo valt op dat in studiejaar 2001/02 niet-westerse allochtonen vaak in de sector economie en rechten studeren. Waarbij vooral de mannen zorgen voor het grote aandeel in de sector economie en de vrouwen in recht.

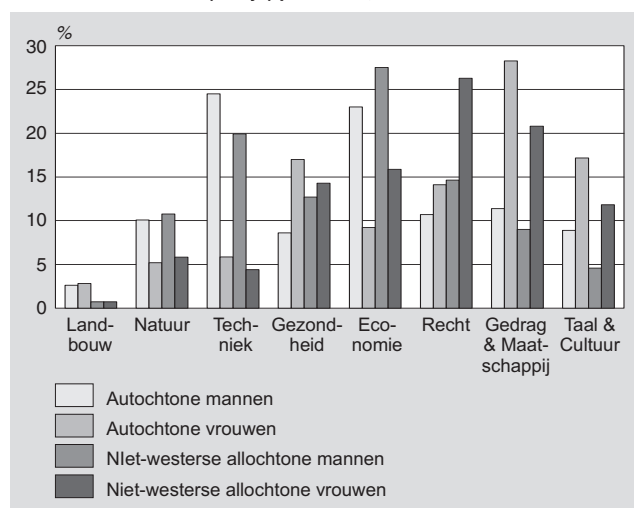
Voor bij autochtone vrouwen is de sector gedrag en maatschappij opvallend populair, terwijl autochtone mannen vaker iets technisch studeren. De sector landbouw is bij alle groepen het minst populair (zie grafiek 5).

4. Percentage autochtone en niet-westerse allochtone mannen en vrouwen in het hbo (voltijd) per sector, 2001/02

Bron: CBS, IB-groep.

5. Percentage autochtone en niet-westerse allochtone mannen en vrouwen in het wo (voltijd) per sector, 2001/02

Bron: CBS, IB-groep.

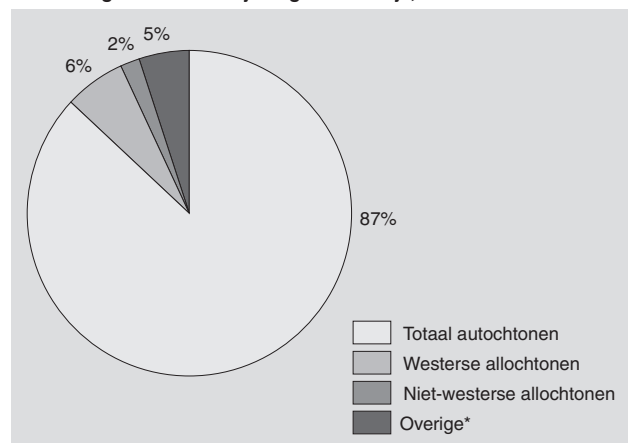
2.3 Aandeel geslaagde niet-westerse allochtonen verdubbeld

Vooraf door de invoering van de prestatiebeurs in 1991 is het aantal geslaagden in het hoger onderwijs in de afgelopen zes jaar afgenomen van 72 duizend in het studiejaar 1995/96 tot 64 duizend in het studiejaar 2000/01. Dit verschil wordt volledig veroorzaakt door het aantal geslaagden in het wo.

Vanaf 1991 kregen studenten voor vijf jaar een beurs. Doordat studenten er belang bij hadden om sneller af te studeren, leidde dit in eerste instantie in het wetenschappelijk onderwijs tot een piek van 28 duizend geslaagden in 1995/96. Zes jaar later, in studiejaar 2000/01, is dit aantal weer afgenomen tot het peil van voor de invoering van de prestatiebeurs: ongeveer twintig duizend.

Ondanks deze invloed van de prestatiebeurs steeg het aantal geslaagde niet-westers allochtone studenten in het hoger onderwijs in de periode 1995/96–2000/01 van 1 800 naar 2 800; dat is een stijging van hun aandeel met 2 procent naar 4 procent ten opzichte van het totaal aan geslaagden in het betreffende studiejaar (zie grafiek 6 en 7). Het aantal geslaagde westerse allochtonen is in deze periode teruggelopen van 4 600 naar 3 900, maar het aandeel van de westerse allochtonen is gelijk gebleven op 6 procent. Daarentegen is het aandeel van de autochtone afgestudeerden gedaald van 87 procent naar 83 procent. Deze daling komt vooral door de toename van het aantal niet-westerse allochtonen.

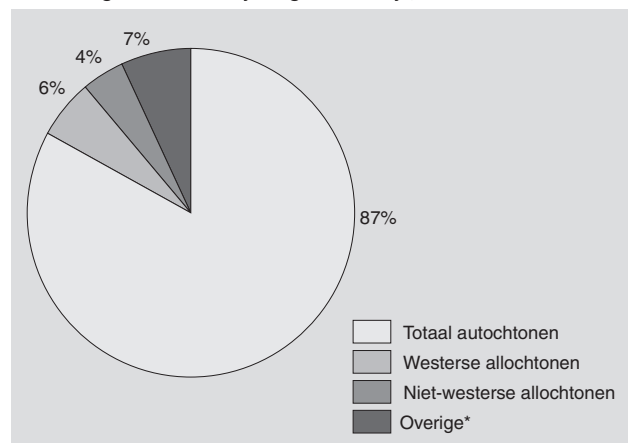
6. Geslaagden in het voltijd hoger onderwijs, 1995/96

* Zie de toelichting.

Bron: CBS, IB-groep.

7. Geslaagden in het voltijd hoger onderwijs, 2000/01

* Zie de toelichting.

Bron: CBS, IB-groep.

3. Toelichting

De gegevens uit dit onderzoek zijn ontleend aan het Centraal Register Ingeschrevenen Hoger Onderwijs (CRIHO) vanaf studiejaar 1995/96 tot en met 2001/02, en de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens (GBA). Het CRIHO wordt door de informatie beheergroep (IB-groep) aan het CBS geleverd. In het CRIHO zijn de gegevens van alle studenten die ingeschreven staan in het hoger onderwijs opgenomen. Het GBA wordt gebruikt om de herkomst van de studenten te kunnen bepalen. De koppeling van de bestanden vindt op microniveau plaats.

In totaal kon na koppeling voor 96 procent van de studenten de herkomst bepaald worden. De 4 procent die niet gekoppeld is, bestaat voornamelijk uit studenten met een buitenlandse herkomst die naar Nederland gekomen zijn om te studeren (non-resident studenten). Deze mensen hebben vaker geen sofi-nummer. Daarnaast bestaat de groep uit mensen die met een ontbrekend of een foutief sofi-nummer bij de IBG bekend staan. De groep die wel gekoppeld kon worden, bestaat uit studenten met een sofi-nummer. Dat zijn voornamelijk mensen met de Nederlandse nationaliteit en buitenlanders die voordat ze gingen studeren al in Nederland woonachtig waren (resident studenten). Er komt een gering aantal non-resident studenten in de gekoppelde groep voor (ongeveer 2 procent). Zij zijn herkenbaar aan het feit dat zij vlak voor aanvang van hun studie in Nederland zijn komen wonen. Deze studenten zijn eruit gehaald en geplaatst bij de restgroep die niet gekoppeld kon worden. Hierdoor worden beide groepen meer homogeen. Dat betekent dat de gekoppelde groep nu 94 procent uit maakt

van het totaal en dat er alleen resident studenten in zitten. Het geringe aantal resident studenten, in de niet gekoppelde groep zorgt ervoor dat het totaal aantal resident studenten met 1 à 2 procent onderschat wordt. De niet gekoppelde groep is te vinden onder 'overige' bij de variabele herkomstgroepering.

Het deeltijd hoger onderwijs is hier buiten beschouwing gelaten. Deze groep koppelde een stuk slechter dan de voltijd studenten. Dat komt voornamelijk doordat veel deeltijd studenten ouder zijn. Omdat oudere studenten geen recht op studiefinanciering hebben, is het sofi-nummer minder goed ingevuld.

Als er gesproken wordt over geslaagden dan wordt bedoeld de studenten die een afsluitend diploma behaald hebben voor een hbo-opleiding of voor (de eerste fase van) een universitaire opleiding (doctoraaldiploma). In het wo zijn echter ook studenten die hun beroepsdiploma's behaald hebben, meegeteld. Dit betreft voor het HOOP-gebied gezondheid de beroepsdiploma's voor de studies geneeskunde, diergeneeskunde en tandheelkunde. En voor het HOOP-gebied natuur betreft dit de beroepsdiploma's behaald voor de studie farmacie.

De sectorindeling van het hbo is bepaald door het CBS. De sectorindeling van het wo volgt de indeling van het hoger onderwijs en onderzoeksplan (HOOP) van het ministerie van OC&W. Bij het wo wordt, in plaats van over sectoren, ook wel over HOOP-gebieden gesproken.

Noten in de tekst

¹⁾ Voor studiejaar 2001/'02 zijn nog geen gegevens beschikbaar over de geslaagden.

Begrippen

Allochtonen en Autochtonen – Om te bepalen of iemand autochtoon of allochtoon is, gebruikt het CBS gegevens over het geboorteland en het geboorteland van de ouders. Volgens deze CBS-definitie worden tot de eerste generatie allochtonen gerekend allen die in Nederland woonachtig zijn en 'zelf in het buitenland zijn geboren met minstens één in het buitenland geboren ouder'. Dienovereenkomstig worden tot de tweede generatie allochtonen gerekend 'zij die zelf in Nederland zijn geboren met eveneens minstens één in het buitenland geboren ouder'.

Herkomstgroepering – In aanvulling op de standaarddefinitie van allochtonen gebruikt het CBS ook een vaste indeling van allochtonen naar herkomst, de zogenaamde herkomstgroepering. Daarbij worden twee hoofdcategorieën onderscheiden: westerse en niet-westerse allochtonen. Tot de westerse allochtonen behoren personen uit Europa (exclusief Turkije), Noord-Amerika, Indonesië, voormalig Nederlands Indië, Japan en Oceanië. Tot de niet-westerse allochtonen behoren personen uit onder meer Latijns Amerika, Afrika, Turkije, Marokko, Suriname en de Nederlandse Antillen.

Literatuur

Aart, S.A. van der (2003), 'Onderwijsachterstand van niet-westerse allochtone scholieren', *Sociaal-economische maandstatistiek*, januari 2003, pp. 53–64.

Tabel 1
Aantallen ingeschreven studenten in het hoger onderwijs naar herkomstgroepering, 1995/'96–2001/'02

	1995/'96	1996/'97	1997/'98	1998/'99	1999/'00	2000/'01	2001/'02
	<i>x 1 000</i>						
Hoger beroepsonderwijs							
Totaal	229,0	231,5	235,2	239,0	246,2	247,5	249,2
Autochtonen	194,9	194,9	195,7	195,6	197,7	195,9	193,8
Allochtonen	22,4	24,4	26,2	28,2	30,7	32,6	34,3
Westerse allochtonen	14,0	14,2	14,4	14,7	15,2	15,5	15,8
Niet-westerse allochtonen	8,5	10,2	11,8	13,5	15,4	17,0	18,5
Niet-westerse allochtonen	8,5	10,2	11,8	13,5	15,4	17,0	18,5
Eerste generatie	4,6	5,3	5,7	5,9	6,2	6,3	6,6
Tweede generatie	3,9	4,9	6,1	7,5	9,2	10,8	11,9
Marokkanen	1,1	1,6	2,0	2,4	2,8	3,1	3,4
Turken	1,4	1,7	1,9	2,3	2,8	3,1	3,4
Surinamers	2,8	3,2	3,6	3,9	4,2	4,5	4,7
Antillianen en Arubanen	1,0	1,1	1,2	1,3	1,4	1,5	1,6
Overig niet-westers	2,2	2,7	3,1	3,6	4,2	4,9	5,5
Overige¹⁾	11,7	12,3	13,4	15,2	17,8	19,1	21,1
Wetenschappelijk onderwijs							
Totaal	167,3	154,2	148,7	147,9	150,5	153,6	159,2
Autochtonen	137,4	125,4	119,7	117,9	119,4	121,0	124,6
Allochtonen	21,7	20,8	20,8	21,4	22,2	23,3	24,8
Westerse allochtonen	14,4	13,3	12,7	12,6	12,7	13,0	13,4
Niet-westerse allochtonen	7,3	7,5	8,1	8,7	9,4	10,3	11,4
Niet-westerse allochtonen	7,3	7,5	8,1	8,7	9,4	10,3	11,4
Eerste generatie	4,1	4,1	4,1	4,2	4,2	4,3	4,4
Tweede generatie	3,1	3,5	4,0	4,5	5,3	6,0	7,0
Marokkanen	0,6	0,7	0,8	0,9	1,0	1,1	1,3
Turken	1,0	1,1	1,2	1,3	1,4	1,5	1,7
Surinamers	2,4	2,3	2,3	2,4	2,4	2,5	2,7
Antillianen en Arubanen	0,9	0,9	0,9	0,9	1,0	1,1	1,2
Overig niet-westers	2,5	2,6	2,9	3,2	3,6	4,0	4,6
Overige¹⁾	8,2	8,0	8,1	8,6	8,9	9,4	9,7

¹⁾ Zie toelichting in de tekst.

Bron: CBS, IB-groep.

Tabel 2
Het percentage van de 19 tot en met 23-jarigen ¹⁾ in Nederland dat is ingeschreven in het voltijd hoger beroepsonderwijs per herkomstgroepering

	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02
	%						
Totaal	16,1	16,9	17,6	18,0	18,3	18,0	18,0
Autochtonen	17,2	18,0	18,7	19,0	19,2	18,9	18,9
Allochtonen	8,2	9,0	9,6	10,0	10,5	10,4	10,4
Westerse allochtonen	12,3	12,9	13,3	13,5	13,8	13,6	13,7
Niet-westerse allochtonen	5,3	6,3	7,2	7,8	8,5	8,6	8,7
Niet-westerse allochtonen	5,3	6,3	7,2	7,8	8,5	8,6	8,7
Eerste generatie	3,7	4,3	4,8	5,0	5,2	5,0	4,9
Tweede generatie	10,2	11,1	12,0	12,7	13,4	13,3	13,3
Marokkanen	3,6	4,7	5,8	6,7	7,5	7,8	8,3
Turken	3,4	4,3	4,8	5,8	6,8	7,3	7,9
Surinamers	7,4	8,7	10,2	10,8	11,7	11,5	11,8
Antillianen en Arubanen	6,9	7,6	8,0	7,7	7,4	6,9	6,7

¹⁾ Het grootste gedeelte van de ingeschreven hbo-studenten heeft deze leeftijd.

Bron: CBS, IB-groep.

Tabel 3
Het percentage van de 20 tot en met 24-jarigen ¹⁾ in Nederland dat is ingeschreven in het voltijd wetenschappelijk onderwijs per herkomstgroepering

	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02
	%						
Totaal	9,3	9,0	9,0	9,2	9,5	9,7	9,9
Autochtonen	9,6	9,3	9,3	9,5	9,9	10,1	10,4
Allochtonen	6,2	6,0	6,0	6,1	6,2	6,2	6,3
Westerse allochtonen	9,7	9,3	9,2	9,3	9,4	9,4	9,5
Niet-westerse allochtonen	3,6	3,6	3,8	4,0	4,2	4,3	4,5
Niet-westerse allochtonen	3,6	3,6	3,8	4,0	4,2	4,3	4,5
Eerste generatie	2,3	2,4	2,4	2,5	2,5	2,6	2,5
Tweede generatie	8,3	7,8	7,5	7,3	7,2	7,2	7,3
Marokkanen	1,5	1,7	1,9	1,9	2,1	2,4	2,7
Turken	1,9	2,1	2,4	2,6	2,8	2,9	3,0
Surinamers	4,5	4,5	4,6	4,8	5,0	5,3	5,5
Antillianen en Arubanen	4,8	4,5	4,6	4,5	4,3	4,1	4,0

¹⁾ Het grootste gedeelte van de ingeschreven wo-studenten heeft deze leeftijd.

Bron: CBS, IB-groep.

Tabel 4
Aantallen eerstejaars studenten in het hoger onderwijs naar herkomstgroepering, 1995/'96–2001/'02

	1995/'96	1996/'97	1997/'98	1998/'99	1999/'00	2000/'01	2001/'02
	<i>x 1 000</i>						
Hoger beroepsonderwijs							
Totaal	57,0	60,2	61,1	62,9	67,5	66,9	64,5
Autochtonen	46,7	48,8	48,9	48,9	51,3	50,2	47,1
Allochtonen	6,1	7,0	7,3	8,0	8,8	9,2	9,0
Westerse allochtonen	3,5	3,7	3,7	3,8	4,1	4,2	3,9
Niet-westerse allochtonen	2,6	3,4	3,6	4,2	4,7	5,0	5,1
Niet-westerse allochtonen	2,6	3,4	3,6	4,2	4,7	5,0	5,1
Eerste generatie	1,3	1,6	1,5	1,5	1,6	1,5	1,6
Tweede generatie	1,3	1,8	2,1	2,7	3,1	3,5	3,5
Marokkanen	0,4	0,6	0,7	0,8	0,9	1,0	1,0
Turken	0,5	0,6	0,6	0,8	0,9	0,9	1,0
Surinamers	0,8	1,0	1,0	1,1	1,2	1,2	1,2
Antillianen en Arubanen	0,2	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4
Overig niet-westers	0,7	0,9	1,0	1,1	1,3	1,5	1,5
Overige ¹⁾	4,2	4,3	4,9	6,0	7,5	7,5	8,4
Wetenschappelijk onderwijs							
Totaal	27,3	26,5	27,6	28,6	30,1	30,2	32,2
Autochtonen	21,8	20,7	21,2	21,7	23,0	22,9	24,2
Allochtonen	3,3	3,4	3,7	3,9	4,2	4,4	4,9
Westerse allochtonen	2,1	2,0	2,1	2,2	2,3	2,3	2,5
Niet-westerse allochtonen	1,2	1,4	1,6	1,7	1,9	2,1	2,4
Niet-westerse allochtonen	1,2	1,4	1,6	1,7	1,9	2,1	2,4
Eerste generatie	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7	0,7
Tweede generatie	0,6	0,8	1,0	1,0	1,3	1,4	1,7
Marokkanen	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3
Turken	0,2	0,2	0,3	0,2	0,3	0,3	0,4
Surinamers	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5
Antillianen en Arubanen	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Overig niet-westers	0,5	0,5	0,6	0,7	0,8	0,8	1,0
Overige ¹⁾	2,1	2,5	2,7	3,1	2,9	3,0	3,1

¹⁾ Zie toelichting in de tekst.

Bron: CBS, IB-groep.

Tabel 5
Het percentage van de 17 tot en met 21-jarigen ¹⁾ in Nederland dat eerstejaarsstudent is in het voltijd hoger beroepsonderwijs per herkomstgroepering

	1995/'96	1996/'97	1997/'98	1998/'99	1999/'00	2000/'01	2001/'02
	%						
Totaal	5,2	5,6	5,6	5,7	6,1	6,1	5,7
Autochtonen	5,5	5,9	5,9	6,0	6,3	6,3	5,9
Allochtonen	2,9	3,3	3,3	3,5	3,7	3,8	3,5
Westerse allochtonen	4,3	4,5	4,5	4,7	5,0	5,1	4,8
Niet-westerse allochtonen	2,0	2,6	2,6	2,9	3,1	3,1	2,9
Niet-westerse allochtonen	2,0	2,6	2,6	2,9	3,1	3,1	2,9
Eerste generatie	1,4	1,8	1,7	1,7	1,8	1,8	1,6
Tweede generatie	3,2	3,9	3,8	4,1	4,3	4,3	4,0
Marokkanen	1,4	2,1	2,2	2,4	2,8	3,0	2,8
Turken	1,3	1,8	1,8	2,3	2,7	2,7	2,7
Surinamers	2,6	3,6	3,5	3,9	3,9	3,9	3,7
Antillianen en Arubanen	2,4	2,9	2,7	2,8	2,5	2,8	2,2

¹⁾ Het grootste gedeelte van de eerstejaars hbo-studenten heeft deze leeftijd.

Bron: CBS, IB-groep.

Tabel 6
Het percentage van de 18 tot en met 21-jarigen ¹⁾ in Nederland dat eerstejaarsstudent is in het voltijd wetenschappelijk onderwijs per herkomstgroepering

	1995/'96	1996/'97	1997/'98	1998/'99	1999/'00	2000/'01	2001/'02
	%						
Totaal	2,9	2,9	3,0	3,0	3,1	3,1	3,3
Autochtonen	2,9	2,9	3,0	3,0	3,1	3,1	3,4
Allochtonen	2,0	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	2,3
Westerse allochtonen	3,2	3,2	3,3	3,3	3,3	3,4	3,7
Niet-westerse allochtonen	1,2	1,4	1,4	1,4	1,5	1,5	1,6
Niet-westerse allochtonen	1,2	1,4	1,4	1,4	1,5	1,5	1,6
Eerste generatie	0,8	0,9	0,9	0,9	0,8	0,8	0,9
Tweede generatie	2,0	2,1	2,2	2,0	2,1	2,0	2,3
Marokkanen	0,5	0,5	0,7	0,7	0,8	1,0	1,0
Turken	0,6	0,8	0,9	0,9	1,0	0,9	1,2
Surinamers	1,5	1,6	1,6	1,7	1,7	1,6	1,9
Antillianen en Arubanen	1,5	1,8	1,9	1,6	1,6	1,5	1,6

¹⁾ Het grootste gedeelte van de eerstejaars wo-studenten heeft deze leeftijd.

Bron: CBS, IB-groep.

Tabel 7
Aantallen geslaagde studenten in het hoger onderwijs naar herkomstgroepering, 1995/96–2000/01¹⁾

	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01
	<i>x 1 000</i>					
Hoger beroepsonderwijs						
Totaal	43,2	43,4	42,5	43,2	44,4	43,8
Autochtonen	37,7	37,7	36,7	36,7	37,2	36,1
Allochtonen	3,3	3,5	3,5	3,8	3,9	4,2
Westerse allochtonen	2,3	2,4	2,2	2,3	2,3	2,3
Niet-westerse allochtonen	0,9	1,1	1,3	1,5	1,6	1,9
Niet-westerse allochtonen	0,9	1,1	1,3	1,5	1,6	1,9
Eerste generatie	0,5	0,7	0,7	0,8	0,8	0,8
Tweede generatie	0,4	0,4	0,6	0,7	0,8	1,1
Marokkanen	0,1	0,1	0,2	0,2	0,3	0,4
Turken	0,1	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3
Surinamers	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5
Antillianen en Arubanen	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Overig niet-westers	0,2	0,3	0,3	0,4	0,4	0,5
Overige¹⁾	2,2	2,2	2,3	2,7	3,3	3,5
Wetenschappelijk onderwijs						
Totaal	28,7	25,3	22,3	20,6	20,1	20,3
Autochtonen	24,4	21,6	18,8	17,2	16,8	16,6
Allochtonen	3,1	2,8	2,5	2,5	2,3	2,5
Westerse allochtonen	2,2	2,0	1,7	1,7	1,5	1,6
Niet-westerse allochtonen	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,9
Niet-westerse allochtonen	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,9
Eerste generatie	0,5	0,5	0,5	0,5	0,4	0,5
Tweede generatie	0,3	0,3	0,4	0,3	0,4	0,4
Marokkanen	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
Turken	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Surinamers	0,3	0,3	0,2	0,3	0,2	0,2
Antillianen en Arubanen	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Overig niet-westers	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4
Overige¹⁾	1,2	1,0	1,0	0,9	1,0	1,1

¹⁾ Gegevens over 2001/02 zijn nog niet bekend.

²⁾ Zie toelichting in de tekst.

Bron: CBS, IB-groep.

Tabel 8
Het percentage van de 21 tot en met 25-jarigen ¹⁾ in Nederland dat geslaagd is voor een afsluitend examen in het voltijd hoger beroepsonderwijs per herkomst-groepering ²⁾

	1995/'96	1996/'97	1997/'98	1998/'99	1999/'00	2000/'01
	%					
Hoger beroepsonderwijs						
Totaal	3,1	3,3	3,4	3,6	3,8	3,7
Autochtonen	3,5	3,7	3,8	4,0	4,1	4,0
Allochtonen	1,2	1,3	1,3	1,4	1,5	1,5
Westerse allochtonen	1,9	2,2	2,1	2,2	2,3	2,2
Niet-westerse allochtonen	0,6	0,7	0,8	0,9	1,0	1,1
Niet-westerse allochtonen	0,6	0,7	0,8	0,9	1,0	1,1
Eerste generatie	0,4	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6
Tweede generatie	1,7	1,5	1,8	1,8	1,9	2,1
Marokkanen	0,3	0,5	0,5	0,7	0,9	1,0
Turken	0,3	0,4	0,5	0,6	0,6	0,8
Surinamers	1,0	1,0	1,3	1,2	1,4	1,5
Antillianen en Arubanen	1,0	1,1	1,2	1,2	1,1	0,9

¹⁾ Het grootste gedeelte van de geslaagde hbo-studenten heeft deze leeftijd.

²⁾ Gegevens over 2001/'02 zijn nog niet bekend.

Bron: CBS, IB-groep.

Tabel 9
Het percentage van de 22 tot en met 27-jarigen ¹⁾ in Nederland dat geslaagd is voor een afsluitend examen in het voltijd wetenschappelijk onderwijs per herkomstgroepering ²⁾

	1995/'96	1996/'97	1997/'98	1998/'99	1999/'00	2000/'01
	%					
Totaal	1,7	1,6	1,4	1,4	1,4	1,5
Autochtonen	1,8	1,7	1,6	1,5	1,6	1,6
Allochtonen	0,9	0,9	0,8	0,8	0,7	0,7
Westerse allochtonen	1,5	1,4	1,3	1,3	1,2	1,2
Niet-westerse allochtonen	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Niet-westerse allochtonen	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Eerste generatie	0,2	0,3	0,2	0,3	0,2	0,3
Tweede generatie	1,5	1,4	1,2	1,0	0,9	0,9
Marokkanen	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2
Turken	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3
Surinamers	0,6	0,7	0,5	0,6	0,5	0,5
Antillianen en Arubanen	0,8	0,8	0,7	0,6	0,5	0,5

¹⁾ Het grootste gedeelte van de geslaagde wo-studenten heeft deze leeftijd.

²⁾ Gegevens over 2000/'02 zijn nog niet bekend.

Bron: CBS, IB-groep.

Tabel 10
Percentage ingeschreven studenten hbo per sector in schooljaar 2001/02

	Agrarisch	Technisch	Economisch	Gezondheid	Sociaal-agogisch	Kunst	Pedagogisch	Totaal
	%							
Totaal	3,1	19,2	35,9	7,8	11,3	6,4	16,3	100
Man	3,9	33,9	40,8	3,0	4,3	6,0	8,1	100
Vrouw	2,4	5,5	31,2	12,3	17,9	6,8	23,9	100
Autochtonen	3,5	19,7	33,8	8,2	11,8	5,1	17,9	100
Niet-westerse allochtoon	0,5	19,1	48,3	3,6	14,0	3,2	11,2	100
Westerse allochtoon	1,6	18,7	40,0	6,2	11,6	8,4	13,7	100
Autochtonen	3,5	19,7	33,8	8,2	11,8	5,1	17,9	100
Man	4,3	35,4	39,4	3,0	4,4	4,7	8,7	100
Vrouw	2,7	5,0	28,7	13,1	18,7	5,4	26,5	100
Niet-westerse allochtoon	0,5	19,1	48,3	3,6	14,0	3,2	11,2	100
Man	0,6	31,4	53,1	1,7	5,7	3,1	4,7	100
Vrouw	0,5	7,6	43,8	5,6	22,0	3,3	17,4	100
Eerste generatie	0,6	22,5	44,4	4,3	13,9	3,3	11,0	100
Tweede generatie	0,5	17,3	50,4	3,3	14,1	3,1	11,4	100
Marokanen	0,0	15,6	47,4	2,6	19,1	0,6	14,7	100
Turken	0,0	19,3	48,0	2,3	13,7	1,8	14,9	100
Surinamers	0,4	18,7	47,7	3,8	16,6	2,6	10,2	100
Antillianen en Arubanen	1,3	17,4	40,0	5,2	16,1	6,5	14,2	100
Overig niet-westers	1,1	22,2	52,3	4,4	8,3	5,3	6,6	100
Westerse allochtoon	1,6	18,7	40,0	6,2	11,6	8,4	13,7	100
Man	1,8	31,2	44,1	3,1	5,0	7,8	7,3	100
Vrouw	1,4	6,4	36,0	9,2	18,1	8,9	19,9	100
Overige ¹⁾	3,5	15,5	40,4	8,8	4,4	20,2	7,1	100

¹⁾ Zie toelichting in de tekst.

Bron: CBS, IB-groep.

Tabel 11
Percentage ingeschreven studenten wo per HOOP-gebied in schooljaar 2001/'02

	Landbouw	Natuur	Techniek	Gezondheid	Economie	Recht	Gedrag en Maatschappij	Taal en Cultuur	Totaal
	%								
Totaal	2,4	7,7	15,2	12,5	17,3	13,0	18,8	12,8	100
Man	2,3	10,1	23,9	9,1	23,5	11,0	11,1	8,7	100
Vrouw	2,5	5,2	5,9	16,2	10,5	15,1	27,1	17,3	100
Autochtonen	2,7	7,8	15,7	12,6	16,5	12,3	19,4	12,8	100
Niet-westerse allochtoon	0,7	8,4	12,2	13,5	21,7	20,5	14,9	8,2	100
Westerse allochtoon	1,6	7,5	14,1	11,9	14,9	15,0	18,8	15,9	100
Autochtonen	2,7	7,8	15,7	12,6	16,5	12,3	19,4	12,8	100
Man	2,6	10,1	24,5	8,6	23,0	10,7	11,4	8,9	100
Vrouw	2,8	5,2	5,9	17,0	9,2	14,1	28,3	17,2	100
Niet-westerse allochtoon	0,7	8,4	12,2	13,5	21,7	20,5	14,9	8,2	100
Man	0,7	10,8	19,9	12,7	27,5	14,6	9,0	4,6	100
Vrouw	0,7	5,8	4,4	14,3	15,9	26,3	20,8	11,8	100
Eerste generatie	0,7	9,1	13,6	16,6	20,2	18,4	13,4	7,7	100
Tweede generatie	0,7	7,9	11,2	11,5	22,6	21,8	15,9	8,4	100
Marokanen	–	7,7	10,8	10,8	20,8	28,5	14,6	7,7	100
Turken	0,0	6,5	9,5	13,7	21,4	29,2	13,7	6,0	100
Surinamers	0,7	7,9	9,0	13,1	21,3	23,6	17,6	6,7	100
Antillianen en Arubanen	0,9	8,8	13,2	14,9	17,5	16,7	20,2	9,6	100
Overig niet-westers	0,9	9,2	15,2	14,3	23,5	14,3	12,7	9,7	100
Westerse allochtoon	1,6	7,5	14,1	11,9	14,9	15,0	18,8	15,9	100
Man	1,3	10,3	22,4	9,9	20,4	13,2	12,1	10,1	100
Vrouw	1,8	4,6	5,6	14,1	9,3	16,8	25,8	21,7	100
Overige¹⁾	1,4	7,2	15,0	10,9	25,4	9,7	15,5	14,3	100

¹⁾ Zie toelichting in de tekst.

Bron: CBS, IB-groep.

2. Tabellen

Sociaal-economische statistieken in StatLine

StatLine

De cijfers van het CBS zijn beschikbaar via internet. Via de website van het CBS kunt u toegang verkrijgen tot StatLine, de elektronische databank van het CBS. In StatLine vindt u statistische informatie over vele maatschappelijke en economische onderwerpen in de vorm van tabellen en grafieken. Deze resultaten kunt u gratis bekijken, printen of opslaan. Naast de mogelijkheid om te zoeken met trefwoorden, kan met behulp van een Webselector een keuze worden gemaakt uit alle publicaties die zijn opgenomen in StatLine.

Hoe vindt u sociaal-economische cijfers in StatLine?

In StatLine zijn veel cijfers over sociaal-economische onderwerpen te vinden. U vindt deze cijfers als volgt. Ga naar de openingpagina van de CBS homepage (www.cbs.nl), ga met de muis op 'Cijfers' in de linkerbalk staan en klik in het pop-up menu op 'StatLine databank'. U krijgt nu een scherm waarin wordt uitgelegd hoe u binnen StatLine kunt zoeken naar onderwerpen.

Klik in de tekst op het eerste woord 'StatLine'. U krijgt nu een scherm waarin u twee mogelijkheden hebt om StatLine te benaderen (*figuur 1*). Dit scherm kunt u overigens ook direct oproepen door op de homepage van het CBS op de rode tekst 'StatLine' aan de rechterkant te klikken. De eerste ingang tot StatLine is zoeken met een trefwoord. Als u een trefwoord intoetst en daarna op 'zoeken' klikt, selecteert een zoekmachine tabellen van StatLine-publicaties waarin het door u gekozen trefwoord voorkomt.

De tweede mogelijkheid is zelf te zoeken in de themaboom. U klikt dan op 'thema's', waarna de StatLine Webselector gestart wordt. U kunt dan snel gegevens vinden over sociaal-economische onderwerpen als u klikt op 'Arbeid, inkomen en sociale zekerheid'. Door op het plusje voor een geel mapje te klikken krijgt u de onderliggende thema's of publicaties te zien. De StatLine-publicaties zijn te herkennen aan het blauwe pijltje voor de titel. In de StatLine-publicaties kunt u zelf een tabel samenstellen door onderwerpen, detailleringen en periodes te selecteren.

In *figuur 2* is een voorbeeld gegeven. In de linkerhelft van het scherm staat het bovenste deel van het thema 'Arbeid, inkomen en sociale zekerheid'. Deze bevat zowel subthema's als publicaties. De publicatie 'Beroepsbevolking naar geslacht' is aangeklikt.

In het rechterdeel van het scherm staan de onderwerpen van deze publicatie: werkzame personen, beroepsbevolking, et cetera. Submappen in het rechterdeel opent u door op het 'plusje' te klikken. Rechtsboven staan naast de onderwerpen de detailleringen waaruit geselecteerd kan worden: persoonskenmerken (leeftijd, onderwijsniveau, herkomst, positie huishouden), geslacht en periode. Wanneer u klaar bent met selecteren, klikt u op 'Gegevens tonen' en wordt de door u samengestelde tabel op het scherm getoond. Uiteraard kunt u deze tabel afdrukken of opslaan op schijf. Als u op het pictogram met de diskette ('Tabel bewaren') boven de tabel klikt, krijgt u de keuze om de tabel in Excel-formaat of in een ander formaat op te slaan.

Wat kunt u in StatLine vinden?

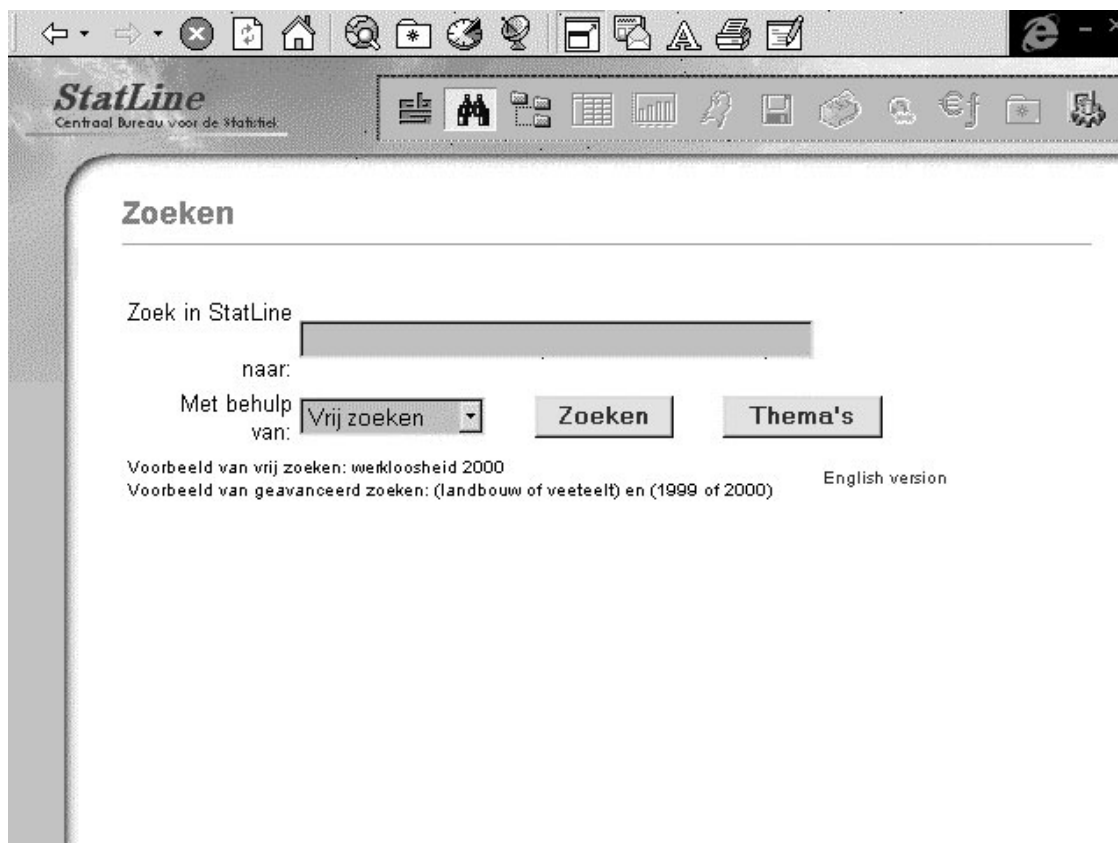
Er is een groot aantal StatLine-publicaties over sociaal-economische onderwerpen. De meeste vindt u onder de kop 'Arbeid, inkomen en sociale zekerheid'. Over arbeid zijn onder meer cijfers opgenomen over banen en lonen, en cao-gegevens, vacatures, beroepsbevolking, werkloosheid arbeidsomstandigheden en vakbeweging. Onder inkomen vindt u onder andere gegevens over inkomensverdelingen, samenstelling van het inkomen, koopkracht, vermogens en bestedingen. Onder sociale zekerheid staan publicaties over arbeidsongeschiktheid, werkloosheid, de bijstandswet en het ziekteverzuim.

Meer cijfers over sociaal-economische onderwerpen zijn te vinden bij 'Historische reeksen' (net onder 'Arbeid, inkomen en sociale zekerheid' in *figuur 2*). Hierin vindt u tijdreeksen vanaf 1899 voor een beperkt aantal onderwerpen. Cijfers per gemeente of andere regio's zijn behalve onder de thema's zelf ook te vinden bij het thema 'Nederland regionaal'.

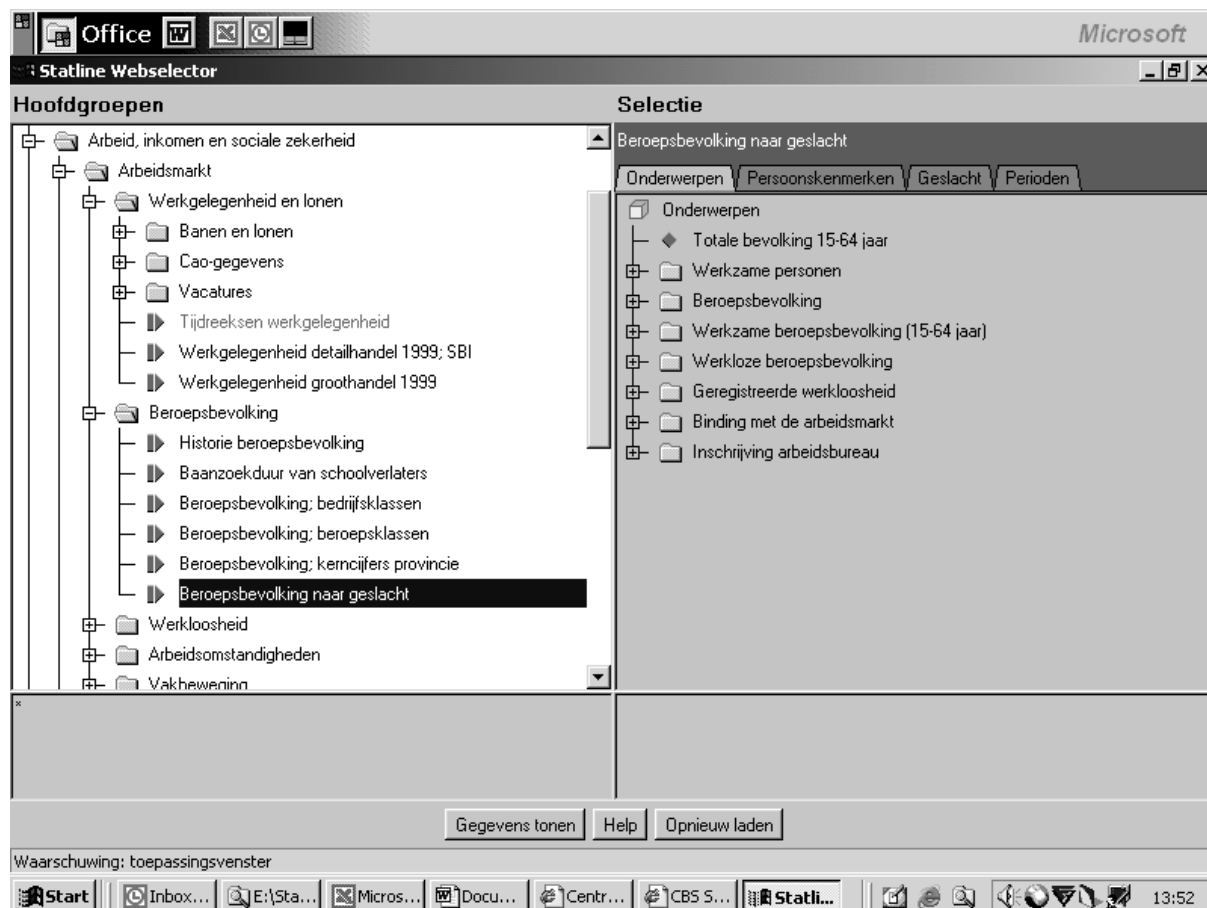
Nieuwe cijfers

De bestaande publicaties ondergaan regelmatig een update. Op de homepage van het CBS vindt u onder de rode tekst 'StatLine' de tekst 'updates'. Wanneer u hierop klikt verschijnt een overzicht van StatLine-publicaties die nieuw verschenen zijn en die een update hebben ondergaan.

Figuur 1

Figuur 2

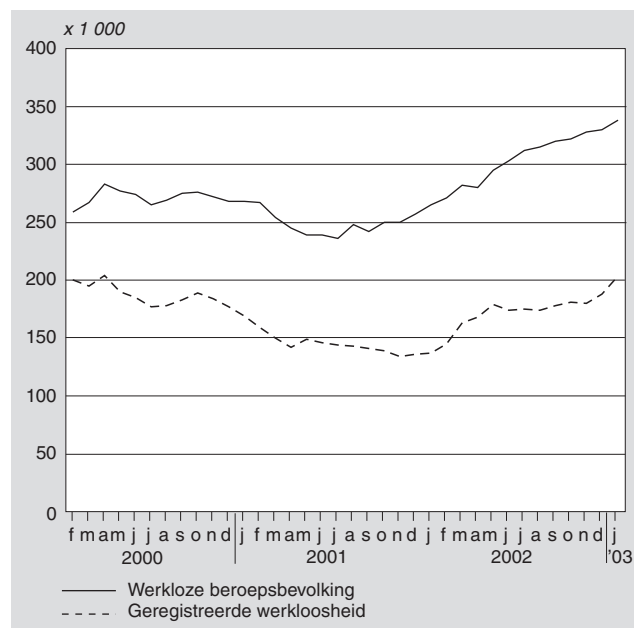
2.0 Kerncijfers

	Basis c.q. eenheid	2000	2001	2002	2001		2002			
					3e kw.	4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.
1. Werkgelegenheid en vacatures ¹⁾										
Werkzame personen	1 000	8 123*	8 277*
Werknemers	1 000	6 968*	7 125*
Zelfstandigen	1 000	1 155*	1 152*
Banen van werknemers	1 000	7 284*	7 450*	7 524*	7 492*	7 498*	7 477*	7 521*	7 555*	7 541*
Landbouw en visserij	1 000	118*	121*	122*	128*	124*	114*	125*	127*	124*
Industrie en bouwnijverheid	1 000	1 528*	1 538*	1 518*	1 547*	1 545*	1 519*	1 522*	1 521*	1 510*
Commerciële dienstverlening	1 000	3 470*	3 546*	3 545*	3 562*	3 554*	3 546*	3 551*	3 553*	3 529*
Niet-commerciële dienstverlening	1 000	2 168*	2 245*	2 338*	2 255*	2 275*	2 298*	2 323*	2 354*	2 378*
Mannen	1 000	4 118*	4 175*	4 187*	4 195*	4 184*	4 168*	4 200*	4 204*	4 177*
Vrouwen	1 000	3 166*	3 275*	3 336*	3 297*	3 314*	3 308*	3 321*	3 351*	3 365*
Voltijd	1 000	4 134*	4 207*
Deeltijd	1 000	3 150*	3 243*
Vast	1 000	6 528*	6 694*
Flexibel	1 000	756*	756*
Vacatures ²⁾	1 000	203	197	.	171	164	178	162	115	121
Landbouw en visserij	1 000	3	3	.	3	3	5	4	1	2
Industrie en bouwnijverheid	1 000	47	41	.	35	34	35	32	19	20
Commerciële dienstverlening	1 000	110	106	.	88	82	90	82	59	62
Niet-commerciële dienstverlening	1 000	42	47	.	45	45	48	44	36	37
2. Beroepsbevolking en werkloosheid										
Beroepsbevolking	1 000	7 188*	7 315*	7 444*	7 409*	7 341*	7 344*	7 420*	7 534*	7 477*
Mannen	1 000	4 277*	4 317*	4 366*	4 355*	4 317*	4 322*	4 370*	4 407*	4 365*
Vrouwen	1 000	2 911*	2 998*	3 077*	3 054*	3 024*	3 021*	3 049*	3 126*	3 112*
Werkzame beroepsbevolking	1 000	6 919*	7 064*	7 141*	7 154*	7 101*	7 062*	7 132*	7 212*	7 159*
Mannen	1 000	4 164*	4 209*	4 219*	4 247*	4 218*	4 193*	4 230*	4 248*	4 205*
Vrouwen	1 000	2 755*	2 855*	2 922*	2 907*	2 882*	2 869*	2 902*	2 963*	2 954*
Werkloze beroepsbevolking	1 000	269*	251*	302*	255*	240*	282*	287*	322*	318*
Mannen	1 000	113*	108*	147*	108*	99*	129*	140*	159*	160*
Vrouwen	1 000	156*	142*	155*	147*	142*	152*	147*	163*	158*
Geregistreerde werkloosheid	1 000	188	146	170	141	135	161	164	172	182
Mannen	1 000	98	77	91	72	67	82	87	94	100
Vrouwen	1 000	90	69	79	69	69	79	77	77	82
Geregistreerde werkloosheid	%	2,6*	2,0*	2,3*	1,9*	1,9*	2,2*	2,2*	2,3*	2,5*
Mannen	%	2,3*	1,8*	2,1*	1,7*	1,5*	1,9*	2,0*	2,2*	2,3*
Vrouwen	%	3,1*	2,3*	2,6*	2,3*	2,3*	2,6*	2,6*	2,6*	2,7*

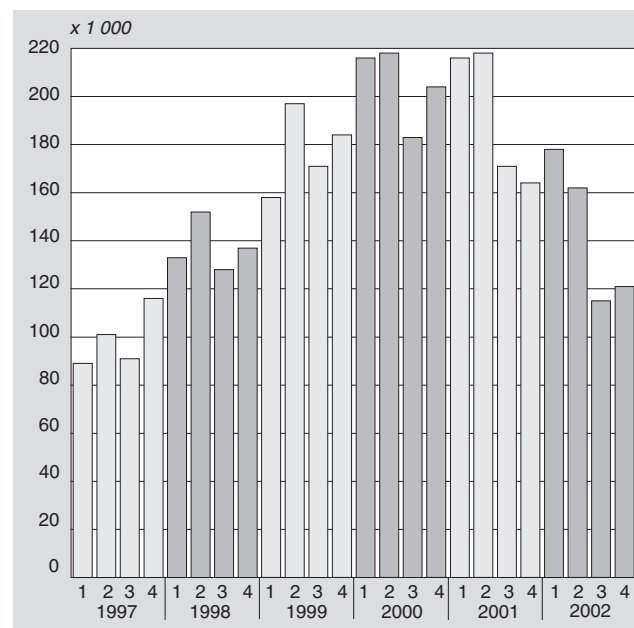
¹⁾ De gehele werkgelegenheid inclusief minder dan 12 uur.

²⁾ Exclusief vacatures bij overheid en onderwijs.

1. Werkloze beroepsbevolking en geregistreerde werkloosheid (driemaandsgemiddelden onder de middelste maand) gecorrigeerd voor seizoeninvloeden

2. Vacatures, ultimo kwartaal

	Basis c.q. eenheid	2000	2001	2002	2001		2002			
					3e kw.	4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.
3. Collectieve arbeidsvoorwaarden en vakverenigingen										
Cao-lonen per uur incl. bijzondere beloningen	1990=100	132,2	138,5	143,7	139,7	140,2	141,7	142,8	144,6	145,1
Particuliere bedrijven	1990=100	132,8	139,2	144,1	140,5	140,8	142,2	143,2	144,9	145,6
Gesubsidieerde sector	1990=100	131,3	138,2	144,0	139,7	139,7	141,8	142,6	145,9	145,8
Overheid	1990=100	130,4	136,3	142,0	136,8	138,0	139,8	141,4	142,7	142,9
Leden van vakverenigingen ¹⁾	1 000	1 797	1 800	1 781	1 804	1 801	1 781	1 786	1 787	1 777
Verloren arbeidsdagen door stakingen ²⁾	1 000	9,4	45,1	.	18,9
4. Lonen en loonkosten										
Verdiende lonen per maand van Voltijdwerknemers ³⁾	euro	2 369*	2 517
Minimumloon per maand	euro	.	.	.	1 180,42	1 180,42	1 206,60	1 206,60	1 231,80	1 231,80
Aantal minimumloners	1 000	284,6	282,6
Loonkosten per uur in industrie en (bouw)-nijverheid	euro	25,18*	26,44*	27,61*	26,74*	26,88*	27,14*	27,49*	27,84*	27,92*
5. Inkomen, vermogen en consumptie										
Gemiddeld beschikbaar inkomen van huishoudens ⁴⁾	1 000 euro	24,8
Dynamische koopkrachtverandering ⁵⁾ , t.o.v. 1 jaar eerder	%	2,0
Gemiddeld vermogen per huishouden	1 000 euro	108	113*
Gemiddelde bestedingen per huishouden	1 000 euro
Consumptie (volumemutatie per persoon) ⁶⁾	%	2,7*	0,2*	.	0,4*	0,5*	0,4*	0,1*	0,5*	.
Consumentenvertrouwen ⁷⁾ , gem. saldo pos. en neg. antw.		25	-1	-20	-4	-9	-5	-17	-27	-32
Consumentenprijsindex										
Alle huishoudens	2000=100	100,0	104,2	107,6	104,6	105,2	106,5	107,7	108,0	108,4
Geharmoniseerde index CPI, Nederland	1996=100	108,2	113,8	118,3	114,3	115,0	116,9	118,5	118,6	119,0
6. Sociale zekerheid										
WW ⁸⁾	1 000	204	176	.	164	166	180	179	184	.
Algemene bijstandswet, (incl. RWW) periodiek algemeen <65 jaar, thuiswonend	1 000	335	322	.	323	322	321	318	.	.
Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen	1 000	942	970	.	973	981	985	988	988	.
Ziekteverzuim (exclusief overheid) ⁹⁾	%	6,1	6,1	.	5,7	6,1	6,5	6,0	5,6	.

¹⁾ Betreft vakverenigingen aangesloten bij de FNV, het CNV en de Vakcentrale MHP en tot 1998 de AVC.

²⁾ De gegevens voor het tweede kwartaal van 2001 zijn exclusief de acties in verband met de CAO Ziekenhuizen. Ter voorkoming van onthulling van herkenbare afzonderlijke bedrijven zijn de gegevens van het derde en vierde kwartaal 2001 samengevoegd.

³⁾ De samenstelling is ingaande 1999 gewijzigd (zie art. 'Banen, lonen en arbeidsduur van werknemers' in de Sociaal-economische maandstatistiek, december 2001).

⁴⁾ Het besteedbaar inkomen is de som van inkomsten uit alle bronnen na aftrek van premies en belastingen.

⁵⁾ De ontwikkeling van werkelijk ondervonden koopkracht.

⁶⁾ Consumptie door huishoudens incl. Instellingen Zonder Winstoogmerk werkzaam ten behoeve van huishoudens (binnenlands). Het betreft hier mutaties t.o.v. de overeenkomstige periode voorgaand jaar.

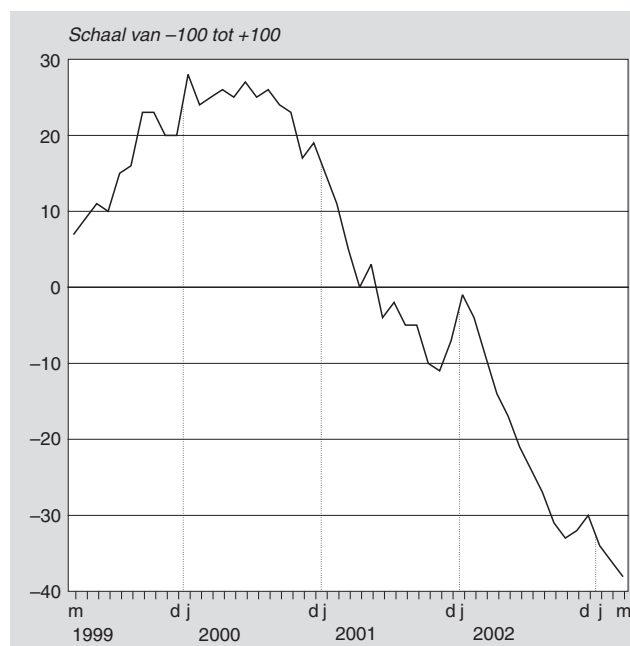
⁷⁾ Jaar- en kwartaalcijfers zijn berekend als een gewogen gemiddelde van het maandelijks vastgestelde consumentenvertrouwen. De index is weergegeven op een schaal van -100 tot +100.

⁸⁾ De WW-cijfers wijken af van eerder gepubliceerde cijfers.

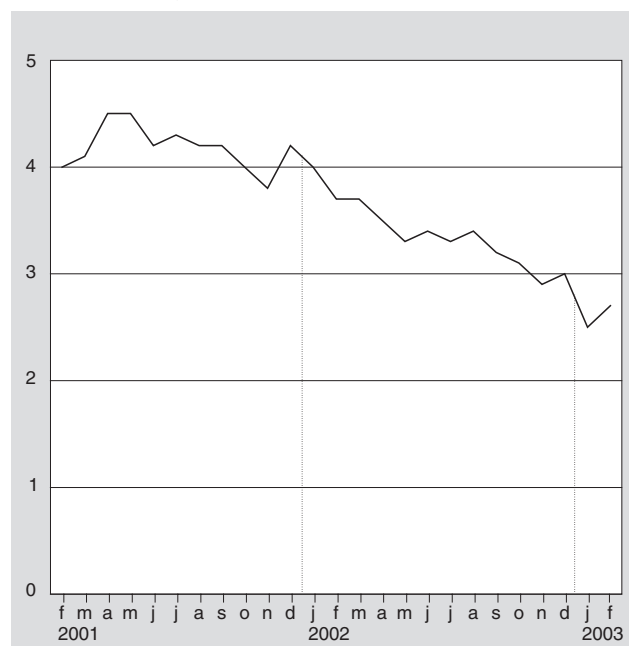
⁹⁾ In het verleden werd het aantal WW-uitkeringen gepubliceerd op transactiebasis. Hierbij werden uitkeringen gecorrigeerd met maximaal 6 maanden nagekomen informatie.

⁹⁾ Inclusief verzuim als gevolg van zwangerschaps- en bevallingsverlof.

3. Index consumentenvertrouwen

4. Procentuele verandering CPI-Alle huishoudens t.o.v. overeenkomstige maand een jaar eerder

2.1 Werkgelegenheid

Tabel 2.1.1
Werkzame beroepsbevolking ¹⁾

	Dec.– Febr.	Jan.– Mrt.	Febr.– Apr.	Mrt.– Mei	Apr.– Juni	Mei– Juli	Juni– Aug.	Juli– Sept.	Aug.– Okt.	Sept.– Nov.	Okt.– Dec.	Nov.– Jan.
<i>x 1 000</i>												
2000*	6 812	6 791	6 834	6 846	6 900	6 964	7 038	7 010	6 982	6 959	6 973	6 938
2001*	6 934	6 958	6 984	7 017	7 045	7 104	7 165	7 154	7 121	7 090	7 101	7 082
2002*	7 053	7 062	7 067	7 094	7 132	7 174	7 212	7 212	7 194	7 164	7 159	7 136
2003*	7 087											
<i>Verandering t.o.v. een jaar eerder</i>												
2001*	122	167	150	171	145	140	127	144	139	131	128	144
2002*	119	104	83	77	87	70	47	58	73	74	58	54
2003*	34											
<i>Na verwijdering van seizoensinvloeden</i>												
2000*	6 868	6 846	6 889	6 885	6 913	6 922	6 952	6 942	6 941	6 954	6 969	6 966
2001*	6 990	7 013	7 039	7 056	7 058	7 062	7 079	7 086	7 080	7 084	7 097	7 110
2002*	7 108	7 117	7 122	7 134	7 145	7 131	7 126	7 144	7 153	7 159	7 155	7 164
2003*	7 143											

¹⁾ Werkzame beroepsbevolking van van 15–64 jaar.

Bron: CBS, Enquête beroepsbevolking en Arbeidsrekeningen.

Tabel 2.1.2
Werkzame beroepsbevolking ¹⁾

	2001*			2002*			2003*
	Sept.–Nov.	Okt.–Dec.	Nov.–Jan.	Dec.–Febr.	Sept.–Nov.	Okt.–Dec.	Nov.–Jan. Dec.–Febr.
<i>x 1 000</i>							
Totaal	7 090	7 101	7 082	7 053	7 164	7 159	7 136 7 087
15–24 jaar	827	824	815	814	820	815	805 800
25–44 jaar	3 984	3 993	3 976	3 950	3 957	3 963	3 946 3 905
45–64 jaar	2 278	2 284	2 291	2 289	2 387	2 381	2 385 3 120
Man	4 212	4 218	4 209	4 197	4 212	4 205	4 182 4 155
15–24 jaar	431	431	429	434	428	428	423 419
25–44 jaar	2 316	2 316	2 309	2 295	2 276	2 276	2 260 2 237
45–64 jaar	1 465	1 471	1 472	1 468	1 508	1 501	1 500 2 237
Vrouw	2 877	2 882	2 872	2 856	2 953	2 954	2 954 2 933
15–24 jaar	396	393	386	380	392	388	382 381
25–44 jaar	1 668	1 677	1 667	1 654	1 682	1 686	1 686 1 669
45–64 jaar	813	812	820	821	880	880	885 883

¹⁾ Werkzame beroepsbevolking van van 15–64 jaar naar geslacht en leeftijd, niet voor seizoen gecorrigeerde cijfers.

Bron: CBS, Enquête beroepsbevolking en Arbeidsrekeningen.

Tabel 2.1.3
Banen van werknemers naar geslacht en bedrijfstak

	2001*				2002*			
	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
<i>x 1 000</i>								
Totaal	7 369	7 443	7 492	7 498	7 477	7 521	7 555	7 541
Landbouw en visserij	110	123	128	124	114	125	127	124
Delfstoffenwinning	9	8	8	8	9	9	8	8
Industrie	1 053	1 056	1 056	1 054	1 045	1 039	1 031	1 026
Energie en water	37	36	36	36	36	37	36	35
Bouwnijverheid	425	436	447	447	430	438	445	441
Handel, horeca en reparatie	1 549	1 559	1 559	1 560	1 570	1 572	1 566	1 564
Vervoer en communicatie	459	463	470	469	465	463	466	461
Financiële en zakelijke diensten	1 513	1 524	1 534	1 525	1 511	1 516	1 521	1 504
Overheid	924	930	930	939	952	960	965	976
Zorg en overige diensten	1 290	1 306	1 325	1 336	1 346	1 363	1 389	1 402
Mannen	4 141	4 180	4 195	4 184	4 168	4 200	4 204	4 177
Landbouw en visserij	77	86	88	85	79	86	87	85
Delfstoffenwinning	7	7	7	7	7	7	7	7
Industrie	798	797	799	800	791	787	783	780
Energie en water	30	30	29	29	29	29	28	28
Bouwnijverheid	387	399	407	406	392	402	407	400
Handel, horeca en reparatie	818	825	824	818	829	834	831	825
Vervoer en communicatie	327	329	333	334	330	329	330	329
Financiële en zakelijke diensten	840	846	848	843	836	845	847	835
Overheid	518	520	521	523	526	530	532	535
Zorg en overige diensten	340	341	338	338	348	352	351	352
Vrouwen	3 228	3 262	3 297	3 314	3 308	3 321	3 351	3 365
Landbouw en visserij	33	37	40	39	34	39	39	39
Delfstoffenwinning	1	1	1	1	1	2	1	1
Industrie	255	259	256	255	253	252	248	247
Energie en water	7	7	7	7	7	7	8	7
Bouwnijverheid	38	38	39	40	38	37	38	40
Handel, horeca en reparatie	732	734	735	741	741	739	735	738
Vervoer en communicatie	133	134	136	135	134	134	135	132
Financiële en zakelijke diensten	673	678	686	682	674	670	674	669
Overheid	406	409	409	416	426	430	434	442
Zorg en overige diensten	950	965	987	997	998	1 012	1 038	1 050
<i>% verandering t.o.v. hetzelfde kwartaal van voorgaand jaar</i>								
Totaal	2,6	2,3	2,2	2,0	1,5	1,1	0,8	0,6
Landbouw en visserij	2,6	3,0	2,6	2,4	2,9	1,2	-0,6	-0,4
Delfstoffenwinning	-3,7	-5,6	-3,6	-1,5	0,1	2,1	0,3	-0,9
Industrie	0,5	0,2	0,2	-0,1	-0,8	-1,6	-2,3	-2,6
Energie en water	-3,5	-2,6	-2,3	-2,1	-0,9	0,1	-1,1	-2,1
Bouwnijverheid	2,6	2,3	2,1	1,8	1,2	0,4	-0,3	-1,4
Handel, horeca en reparatie	3,2	2,6	2,2	1,7	1,4	0,9	0,5	0,3
Vervoer en communicatie	3,7	3,0	2,6	2,2	1,1	0,0	-0,8	-1,6
Financiële en zakelijke diensten	2,6	1,8	1,5	1,2	-0,1	-0,6	-0,8	-1,4
Overheid	2,1	2,8	3,0	3,2	3,0	3,2	3,8	4,0
Zorg en overige diensten	3,7	3,9	4,2	4,4	4,3	4,4	4,8	5,0
Mannen	1,7	1,4	1,3	1,1	0,7	0,5	0,2	-0,2
Landbouw en visserij	3,2	4,2	2,7	3,2	2,4	0,0	-0,6	-0,1
Delfstoffenwinning	-3,6	-6,3	-4,9	-2,8	-0,6	1,8	0,0	-1,3
Industrie	0,0	-0,6	-0,5	-0,6	-0,8	-1,3	-2,0	-2,5
Energie en water	-3,5	-2,5	-2,3	-2,2	-1,6	-1,3	-3,2	-3,6
Bouwnijverheid	2,0	1,3	1,3	1,3	1,3	0,8	-0,2	-1,5
Handel, horeca en reparatie	2,8	2,2	2,1	1,8	1,4	1,1	0,9	0,9
Vervoer en communicatie	3,0	2,5	2,4	2,1	1,1	0,1	-0,8	-1,3
Financiële en zakelijke diensten	2,6	1,9	1,5	0,9	-0,4	-0,2	-0,2	-1,0
Overheid	0,4	1,0	1,0	1,8	1,6	1,8	2,1	2,3
Zorg en overige diensten	1,4	3,0	2,0	2,2	2,3	3,1	4,0	4,1
Vrouwen	3,7	3,5	3,5	3,2	2,5	1,8	1,6	1,5
Landbouw en visserij	1,2	0,3	2,4	0,6	4,2	4,0	-0,7	-1,2
Delfstoffenwinning	-4,5	-2,3	3,4	6,2	4,0	3,4	1,8	1,4
Industrie	2,2	2,8	2,5	1,6	-0,8	-2,7	-3,2	-3,1
Energie en water	-3,4	-3,0	-2,5	-1,7	1,8	6,3	7,9	4,1
Bouwnijverheid	9,3	15,2	11,1	7,8	0,9	-2,9	-1,6	0,3
Handel, horeca en reparatie	3,5	3,0	2,2	1,7	1,3	0,6	0,0	-0,4
Vervoer en communicatie	5,6	4,4	3,2	2,3	1,1	-0,3	-0,8	-2,3
Financiële en zakelijke diensten	2,7	1,7	1,5	1,6	0,2	-1,1	-1,6	-1,9
Overheid	4,2	5,3	5,8	5,0	4,9	5,0	6,0	6,1
Zorg en overige diensten	4,6	4,2	5,0	5,2	5,0	4,8	5,1	5,3

Bron: CBS, Arbeidsrekeningen.

Tabel 2.1.4
Arbeidsvolume van werknemers naar geslacht en bedrijfstak

	2001*				2002*			
	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
<i>1 000 arbeidsjaren</i>								
Totaal	5 733	5 798	5 814	5 800	5 813	5 844	5 829	5 794
Landbouw en visserij	81	91	93	90	84	92	93	90
Delfstoffenwinning	8	8	8	8	8	8	8	8
Industrie	935	935	934	932	927	919	910	905
Energie en water	34	34	33	33	33	34	33	33
Bouwnijverheid	401	413	422	422	406	415	420	415
Handel, horeca en reparatie	1 093	1 108	1 100	1 090	1 109	1 116	1 103	1 091
Vervoer en communicatie	385	386	393	394	389	386	390	387
Financiële en zakelijke diensten	1 194	1 207	1 206	1 197	1 195	1 199	1 191	1 173
Overheid	746	751	751	758	768	774	776	783
Zorg en overige diensten	856	865	873	877	893	900	905	910
Mannen	3 669	3 707	3 713	3 698	3 695	3 720	3 710	3 678
Landbouw en visserij	63	70	71	69	64	70	71	69
Delfstoffenwinning	7	7	7	7	7	7	7	7
Industrie	751	748	749	748	745	738	733	729
Energie en water	29	29	28	28	28	28	28	27
Bouwnijverheid	377	388	397	395	382	391	395	389
Handel, horeca en reparatie	663	672	667	659	672	677	671	662
Vervoer en communicatie	294	295	300	301	297	296	297	297
Financiële en zakelijke diensten	738	747	745	740	738	746	742	729
Overheid	471	473	473	475	478	482	483	486
Zorg en overige diensten	277	277	275	276	284	285	283	285
Vrouwen	2 064	2 091	2 101	2 102	2 119	2 124	2 119	2 115
Landbouw en visserij	18	21	22	21	19	22	22	21
Delfstoffenwinning	1	1	1	1	1	1	1	1
Industrie	184	187	185	184	183	181	177	176
Energie en water	5	5	5	5	5	5	6	5
Bouwnijverheid	25	25	26	26	25	24	25	26
Handel, horeca en reparatie	431	436	433	431	437	439	432	429
Vervoer en communicatie	91	91	94	93	92	91	93	91
Financiële en zakelijke diensten	456	459	461	458	457	453	449	443
Overheid	275	278	278	283	290	292	292	297
Zorg en overige diensten	578	588	597	601	609	615	622	626
<i>% verandering t.o.v. hetzelfde kwartaal van voorgaand jaar</i>								
Totaal	2,1	2,3	2,2	2,0	1,4	0,8	0,2	-0,1
Landbouw en visserij	0,8	3,7	2,9	3,0	3,1	1,1	-0,6	-0,3
Delfstoffenwinning	-3,4	-5,8	-3,8	-1,7	0,1	2,0	-0,2	-1,3
Industrie	0,6	0,1	0,1	-0,1	-0,8	-1,7	-2,5	-2,9
Energie en water	-3,5	-2,6	-2,3	-2,1	-1,1	0,1	-0,9	-1,9
Bouwnijverheid	2,3	2,0	1,8	1,7	1,2	0,4	-0,6	-1,7
Handel, horeca en reparatie	2,2	2,6	2,3	2,0	1,4	0,8	0,3	0,1
Vervoer en communicatie	3,8	2,8	2,5	2,2	1,2	0,0	-1,0	-1,6
Financiële en zakelijke diensten	2,0	2,1	1,9	1,5	0,1	-0,6	-1,3	-2,1
Overheid	2,1	2,9	3,0	3,2	2,9	3,0	3,3	3,4
Zorg en overige diensten	3,2	4,0	4,0	4,4	4,4	4,0	3,7	3,8
Mannen	1,3	1,4	1,3	1,2	0,7	0,3	-0,1	-0,5
Landbouw en visserij	2,3	4,6	2,9	3,6	2,6	0,0	-0,5	-0,1
Delfstoffenwinning	-3,4	-6,3	-4,9	-2,8	-0,5	2,1	0,1	-1,3
Industrie	0,0	-0,6	-0,5	-0,6	-0,8	-1,4	-2,1	-2,6
Energie en water	-3,6	-2,5	-2,3	-2,2	-1,6	-1,4	-3,3	-3,7
Bouwnijverheid	1,8	1,2	1,3	1,3	1,3	0,7	-0,4	-1,7
Handel, horeca en reparatie	1,8	2,1	2,1	1,8	1,3	0,8	0,5	0,5
Vervoer en communicatie	3,2	2,4	2,3	2,1	1,2	0,0	-1,0	-1,4
Financiële en zakelijke diensten	1,8	2,2	1,9	1,3	0,0	-0,2	-0,4	-1,4
Overheid	0,5	1,1	1,0	1,7	1,6	1,8	2,1	2,2
Zorg en overige diensten	1,7	2,9	1,9	2,1	2,3	2,7	2,9	3,0
Vrouwen	3,5	3,8	3,8	3,5	2,6	1,6	0,8	0,6
Landbouw en visserij	-3,9	0,6	3,1	1,2	4,8	4,7	-0,8	-1,0
Delfstoffenwinning	-3,4	-2,7	3,2	5,9	4,2	1,3	-2,0	-1,8
Industrie	2,8	3,0	2,7	1,8	-0,7	-3,1	-4,1	-4,2
Energie en water	-3,2	-3,0	-2,6	-1,8	1,8	8,7	12,7	8,6
Bouwnijverheid	9,5	16,4	11,7	8,3	0,9	-3,9	-3,2	-1,2
Handel, horeca en reparatie	2,8	3,3	2,7	2,3	1,5	0,8	-0,1	-0,5
Vervoer en communicatie	5,8	3,9	3,1	2,3	1,3	-0,2	-0,9	-2,3
Financiële en zakelijke diensten	2,4	1,9	1,9	1,7	0,2	-1,4	-2,6	-3,2
Overheid	5,1	6,2	6,5	5,7	5,3	5,0	5,2	5,2
Zorg en overige diensten	4,0	4,5	5,1	5,5	5,3	4,6	4,1	4,2

Bron: CBS, Arbeidsrekeningen.

2.2 Vacatures

Tabel 2.2.1
Vacatures naar economische activiteit en bedrijfsgrootte

	SBI-code	2000				2001				2002				Jaar- mutatie 2001- 2002
		31 dec.	31 maart	30 juni	30 sept.	31 dec.	31 maart	30 juni	30 sept.	31 dec.	31 dec.			
<i>x 1 000</i>														
Totaal		204,2	215,6	218,1	170,7	163,9	177,8	162,0	115,1	120,9		-43,0		
w.v.														
Particuliere bedrijven ¹⁾		188,8	200,6	201,7	156,1	147,8	162,8	146,0	103,3	107,9		-39,9		
Overheid		15,4	15,0	16,4	14,7	16,0	15,1	15,9	11,8	12,9		-3,1		
Bedrijfssector														
Landbouw en visserij	01-05	3,8	4,4	3,4	2,7	2,6	4,6	4,0	1,2	1,9		-0,7		
Industrie en bouwnijverheid	10-45	43,8	45,2	45,5	35,0	33,8	35,1	31,6	18,7	19,6		-14,2		
Commerciële dienstverlening	50-74	112,0	118,7	118,6	88,1	82,0	90,0	82,3	59,2	62,0		-20,0		
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	44,6	47,4	50,6	44,9	45,5	48,1	44,1	36,0	37,3		-8,2		
Bedrijfstak														
Delfstoffenwinning	10-14	0,2	0,1	0,2	0,1	0,1	0,3	0,2	0,3	0,3		0,1		
Industrie	15-37	26,4	24,5	24,8	20,0	18,5	18,4	16,8	11,2	12,3		-6,2		
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	0,5	0,7	0,5	0,4	0,6	0,5	0,4	0,4	0,3		-0,3		
Bouwnijverheid	45	16,7	19,8	20,1	14,5	14,6	15,8	14,2	6,9	6,8		-7,8		
Handel	50-52	35,3	35,3	35,9	26,6	25,9	29,9	27,7	20,7	23,7		-2,2		
Horeca	55	7,5	9,3	9,5	8,4	7,4	9,0	9,9	6,7	5,7		-1,7		
Vervoer en communicatie	60-64	12,2	11,4	10,7	8,1	7,0	8,2	7,8	5,6	4,8		-2,2		
w.o. post en telecommunicatie	64	2,7	2,8	2,1	1,3	1,3	1,2	0,9	0,6	1,1		-0,3		
Financiële instellingen	65-67	8,0	8,2	7,5	5,9	7,5	6,0	4,8	3,0	3,4		-4,1		
Zakelijke dienstverlening	70-74	49,1	54,4	54,9	39,2	34,2	36,9	32,0	23,2	24,5		-9,8		
w.o. computerservice, informatietechnologie	72	8,3	10,7	8,4	6,1	5	4,1	3,3	1,8	2,3		-2,7		
Openbaar bestuur	75	9,4	9,8	9,6	9,0	10,0	9,9	9,0	7,3	7,8		-2,1		
Onderwijs	80	6,1	5,7	7,0	6,3	6,1	4,3	5,8	3,7	3,5		-2,6		
Gezondheids- en welzijnszorg	85	20,6	22,8	23,8	22,2	21,5	24,0	20,9	19,4	19,6		-1,9		
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	8,5	9,1	10,3	7,5	7,9	10,0	8,4	5,7	6,4		-1,5		
Bedrijfsgrootte														
Bedrijven met 1- 9 werknemers		49,5	54,4	61,1	45,7	44,1	54,0	47,6	28,0	34,6		-9,5		
Bedrijven met 10-99 werknemers		63,1	65,0	69,6	52,4	50,4	55,5	51,3	33,8	33,2		-17,1		
Bedrijven met 100 werknemers en meer		91,6	96,2	87,4	72,7	69,4	68,3	63,0	53,4	53,1		-16,4		

¹⁾ Inclusief gesubsidieerde sector.

Bron: CBS Vacature-enquête.

Tabel 2.2.2
Ontstane vacatures naar economische activiteit en bedrijfsgrootte ¹⁾

	SBI-code	2001					2002					Jaar- mutatie 2001- 2002
		31 dec.	31 maart	30 juni	30 sept.	31 dec.	31 maart	30 juni	30 sept.	31 dec.		
<i>x 1 000</i>												
Totaal		254	270	273	209	194	213	200	160	162	-32	
w.v.												
Particuliere bedrijven ²⁾		237	252	252	189	176	196	182	141	149	-28	
Overheid		17	18	20	20	17	17	18	19	13	-4	
Bedrijfssector												
Landbouw en visserij	01-05	6	6	4	4	3	6	4	2	3	0	
Industrie en bouwnijverheid	10-45	42	49	42	33	30	35	31	20	21	-9	
Commerciële dienstverlening	50-74	149	152	160	114	107	115	111	86	92	-14	
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	57	62	67	58	54	57	54	52	45	-8	
Bedrijfstak												
Delfstoffenwinning	10-14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Industrie	15-37	27	27	27	20	18	19	17	13	13	-4	
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	
Bouwnijverheid	45	14	22	15	12	11	15	13	7	7	-4	
Handel	50-52	61	55	52	45	44	43	40	35	38	-5	
Horeca	55	11	17	23	16	11	15	19	11	9	-2	
Vervoer en communicatie	60-64	15	14	15	10	9	12	12	9	8	-2	
w.o. post en telecommunicatie	64	4	3	3	2	2	2	1	1	1	0	
Financiële instellingen	65-67	10	9	7	7	8	5	5	4	5	-4	
Zakelijke dienstverlening	70-74	52	56	63	37	34	40	35	27	33	-2	
w.o. computerservice, informatietechnologie	72	7	9	6	5	4	3	3	2	3	-1	
Openbaar bestuur	75	7	9	9	7	9	8	7	6	6	-3	
Onderwijs	80	10	9	11	14	8	8	10	12	6	-2	
Gezondheids- en welzijnzorg	85	28	32	32	27	27	30	27	26	24	-2	
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	12	12	14	9	10	11	11	8	9	-1	
Bedrijfsgrootte												
Bedrijven met 1- 9 werknemers		69	76	82	55	54	64	60	38	51	-3	
Bedrijven met 10-99 werknemers		80	86	93	69	62	69	67	47	44	-18	
Bedrijven met 100 werknemers en meer		104	108	97	85	77	79	73	74	67	-11	

¹⁾ In het kwartaal eindigend op aangegeven datum.

²⁾ Inclusief gesubsidieerde sector.

Bron: CBS Vacature-enquête.

Tabel 2.2.3
Vervulde vacatures naar economische activiteit en bedrijfsgrootte ¹⁾²⁾

	SBI-code	2001					2002					Jaar- mutatie 2001- 2002
		31 dec.	31 maart	30 juni	30 sept.	31 dec.	31 maart	30 juni	30 sept.	31 dec.		
<i>x 1 000</i>												
Totaal		233	258	270	256	200	199	216	207	156	-45	
w.v.												
Particuliere bedrijven ³⁾		217	241	251	234	185	181	199	184	144	-40	
Overheid		16	18	19	22	16	18	17	23	12	-4	
Bedrijfssector												
Landbouw en visserij	01-05	5	6	5	5	3	4	5	5	3	-1	
Industrie en bouwnijverheid	10-45	41	48	42	43	31	33	34	33	20	-11	
Commerciële dienstverlening	50-74	136	145	160	145	113	107	119	109	89	-24	
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	52	60	64	63	53	55	58	61	44	-9	
Bedrijfstak												
Delfstoffenwinning	10-14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Industrie	15-37	26	28	26	25	19	19	19	18	12	-7	
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	
Bouwnijverheid	45	15	19	15	18	11	14	15	14	7	-4	
Handel	50-52	57	55	51	54	44	39	42	42	35	-9	
Horeca	55	11	15	23	17	12	13	18	14	10	-2	
Vervoer en communicatie	60-64	16	15	15	13	10	10	12	11	8	-2	
w.o. post en telecommunicatie	64	4	3	3	3	2	2	1	1	1	-1	
Financiële instellingen	65-67	8	9	8	8	7	7	6	5	4	-3	
Zakelijke dienstverlening	70-74	45	51	62	53	39	37	40	35	31	-8	
w.o. computerservice, informatietechnologie	72	5	7	9	7	6	4	4	4	3	-3	
Openbaar bestuur	75	7	8	9	8	8	8	8	7	5	-2	
Onderwijs	80	9	9	10	14	8	10	9	15	6	-2	
Gezondheids- en welzijnszorg	85	26	30	31	29	28	28	30	28	24	-3	
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	10	12	13	12	9	9	12	11	8	-1	
Bedrijfsgrootte												
Bedrijven met 1- 9 werknemers		59	71	76	71	56	54	66	58	44	-11	
Bedrijven met 10-99 werknemers		77	84	88	87	64	64	71	65	44	-20	
Bedrijven met 100 werknemers en meer		97	103	106	99	81	80	78	84	67	-14	

¹⁾ Het aantal vervulde vacatures is inclusief het aantal vervallen vacatures.

²⁾ In het kwartaal eindigend op aangegeven datum.

³⁾ Inclusief gesubsidieerde sector.

Bron: CBS Vacature-enquête.

2.3 Werkloosheid

Tabel 2.3.1
Werkloze beroepsbevolking ¹⁾

	Dec.– Febr.	Jan.– Mrt.	Febr.– Apr.	Mrt.– Mei	Apr.– Juni	Mei– Juli	Juni– Aug.	Juli– Sept.	Aug.– Okt.	Sept.– Nov.	Okt.– Dec.	Nov.– Jan.
<i>x 1 000</i>												
2000*	260	269	275	274	269	281	278	276	268	269	262	259
2001*	273	277	262	236	232	245	249	255	235	242	240	248
2002*	270	282	290	272	287	309	325	322	313	315	318	321
2003*	343											
<i>Verandering t.o.v. een jaar eerder</i>												
2001*	13	8	-13	-38	-37	-36	-29	-21	-33	-27	-22	-11
2002*	-3	5	28	36	55	64	76	67	78	73	78	73
2003*	73											
<i>Na verwijdering van seizoensinvloeden</i>												
2000*	255	259	267	283	277	274	265	269	275	276	272	268
2001*	268	267	254	245	239	239	236	248	242	250	250	257
2002*	265	271	282	280	295	303	312	315	320	322	328	330
2003*	338											

¹⁾ Werkloze beroepsbevolking van 15–64 jaar.

Bron: CBS, Enquête beroepsbevolking en Arbeidsrekeningen.

Tabel 2.3.2
Werkloze beroepsbevolking ¹⁾

	2001*			2002*			2003*	
	Sept.–Nov.	Okt.–Dec.	Nov.–Jan.	Dec.–Febr.	Sept.–Nov.	Okt.–Dec.	Nov.–Jan.	Dec.–Febr.
<i>x 1 000</i>								
Totaal	242	240	248	270	315	318	321	343
15–24 jaar	59	58	61	66	78	73	69	75
25–44 jaar	121	120	122	131	156	162	168	183
45–64 jaar	63	62	64	72	80	83	84	85
Man	101	98	102	119	157	160	166	179
15–24 jaar	30	28	31	35	47	44	43	45
25–44 jaar	44	45	46	55	73	79	84	93
45–64 jaar	27	25	25	29	37	37	39	41
Vrouw	142	142	145	151	158	158	156	164
15–24 jaar	29	30	30	31	32	29	27	30
25–44 jaar	77	75	76	77	83	83	84	90
45–64 jaar	36	37	39	43	43	46	45	44
Werkloosheidspercentage ²⁾								
Totaal	3,3	3,3	3,4	3,7	4,2	4,3	4,3	4,6
15–24 jaar	6,7	6,6	7,0	7,5	8,7	8,2	7,9	8,6
25–44 jaar	2,9	2,9	3,0	3,2	3,8	3,9	4,1	4,5
45–64 jaar	2,7	2,7	2,7	3,1	3,2	3,4	3,4	3,4
Man	2,3	2,3	2,4	2,8	3,6	3,7	3,8	4,1
15–24 jaar	6,6	6,2	6,7	7,5	9,8	9,3	9	9,6
25–44 jaar	1,9	1,9	2,0	2,3	3,1	3,3	4	4
45–64 jaar	1,8	1,7	1,7	1,9	2,4	2,4	3	2,7
Vrouw	4,7	4,7	4,8	5,0	5,1	5,1	5	5,3
15–24 jaar	6,8	7,0	7,3	7,5	7,5	7,0	7	7,4
25–44 jaar	4,4	4,3	4,4	4,4	4,7	4,7	5	5,1
45–64 jaar	4,2	4,3	4,6	5,0	4,6	5,0	5	4,7

¹⁾ Werkloze beroepsbevolking van 15–64 jaar naar geslacht en leeftijd, niet voor seizoen gecorrigeerde cijfers.

²⁾ Werklozen in % van de beroepsbevolking.

Bron: CBS, Enquête beroepsbevolking en Arbeidsrekeningen.

Tabel 2.3.3
Geregisteerde werklozen naar geslacht, leeftijd en duur van inschrijving, driemaandsgemiddelden ¹⁾

	2001			2002			2003	
	oktober	november	december	januari	oktober	november	december	januari
	<i>x 1 000</i>							
Leeftijd en geslacht								
Totaal	141	135	146	152	183	182	196	215
16-24 jaar	22	22	22	21	24	24	26	31
25-34 jaar	34	33	38	39	48	46	51	58
35-64 jaar	85	80	86	92	110	112	119	127
Man	70	67	75	82	99	100	113	123
16-24 jaar	11	11	11	12	14	15	16	18
25-64 jaar	59	56	64	70	85	85	97	105
Vrouw	71	69	71	70	84	82	83	92
16-24 jaar	11	11	11	8	10	9	10	13
25-64 jaar	60	57	60	62	74	73	73	79
Duur inschrijving en geslacht ²⁾								
Korter dan 1 jaar	95	89	94	102	125	126	136	154
man	48	45	49	56	68	71	80	90
vrouw	47	43	45	46	57	55	57	64
1 jaar of langer	46	47	52	50	58	56	60	61
man	23	21	26	26	31	29	34	33
vrouw	24	25	26	24	27	27	26	28

¹⁾ Driemaandsgemiddelden opgenomen onder de middelste maand. Niet voor seizoen gecorrigeerde cijfers.

²⁾ Duur inschrijving volgens registratie bij arbeidsbureaus; het betreft een onafgebroken periode van inschrijving.

Bron: CBS, Enquête beroepsbevolking.

Tabel 2.3.4
Geregisteerde werklozen ¹⁾ van 16-64 jaar naar landsdeel en de 4 grote gemeenten ²⁾

	2001			2002			2001	2002
	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	4e kwartaal
	<i>x 1 000</i>						<i>% van de beroepsbevolking</i>	
Nederland	132	141	135	161	164	172	2,5	182
Noord-Nederland	19	20	22	26	23	23	3,5	25
Oost-Nederland	30	26	30	28	29	31	2,5	37
West-Nederland	55	69	53	73	77	81	2,3	77
Zuid-Nederland	28	26	31	34	35	37	2,7	43
Vier grote gemeenten	21	34	24	35	35	39	3,6	34

¹⁾ Niet voor seizoeninvloeden gecorrigeerd.

²⁾ Noord-Nederland: Groningen, Friesland, Drenthe;
 Oost-Nederland: Overijssel, Flevoland, Gelderland;
 West-Nederland: Utrecht, Noord-Holland, Zuid-Holland, Zeeland;
 Zuid-Nederland: Noord-Brabant, Limburg;
 4 grote gemeenten: Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage, Utrecht.

Bron: CBS, Enquête beroepsbevolking.

Tabel 2.3.5
Ingeschreven personen van 16-64 jaar naar arbeidspositie volgens de Enquête Beroepsbevolking

	2001				2002			
	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
<i>x 1 000</i>								
Totaal ¹⁾	629	579	553	571	592	572	572	606
Geregistreerde werklozen	176	132	141	135	162	163	172	182
Werkzame beroepsbevolking	236	203	179	180	175	160	164	176
Niet beschikbaar voor de arbeidsmarkt	218	244	233	255	255	248	237	248
<i>% van ingeschreven personen</i>								
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100
Geregistreerde werklozen	28	23	25	24	27	29	30	30
Werkzame beroepsbevolking	37	35	32	32	30	28	29	29
Niet beschikbaar voor de arbeidsmarkt	35	42	42	45	43	43	41	41

¹⁾ De hier vermelde aantallen volgens de registratie zijn bepaald uit het maandelijks door het Centrum voor Werk en Inkomen aan het CBS ter beschikking gestelde databestand (het zgn. Gis-bestand).

Bron: CBS, Enquête beroepsbevolking.

Tabel 2.3.6
Werkzoekenden zonder baan ¹⁾; maandcijfers seizoensgecorrigeerd

	2000	2001*		2002*				2003*			
		nov.	dec.	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.
<i>in % van de beroepsbevolking</i>											
België	7,0	6,7	6,9	7,4	7,3	7,3	7,4	7,5	7,6	7,7	.
Denemarken	4,7	4,3	4,3	4,5	4,6	4,7	4,7	4,7	4,8	4,9	.
Duitsland	8,1	7,9	7,9	8,3	8,3	8,3	8,4	8,4	8,5	8,6	.
Finland	9,8	9,2	9,3	9,2	9,2	9,1	9,0	9,0	9,0	8,8	8,8
Frankrijk	9,5	8,6	8,7	8,8	8,8	8,8	8,8	8,9	8,9	9,0	.
Griekenland	.	10,7	10,7	9,9	9,9	9,9	9,6	9,6	9,6	.	.
Ierland	4,2	4,1	4,1	4,4	4,4	4,4	4,4	4,4	4,4	4,5	4,5
Italië	10,5	9,2	9,1	9,0	9,0	9,0	8,9
Luxemburg	2,2	2,1	2,1	2,4	2,5	2,5	2,6	2,6	2,7	2,7	.
Nederland	2,8	2,3	2,4	2,8	2,8	2,9	2,9	3,0	3,1	.	.
Oostenrijk	3,7	3,8	3,9	4,3	4,3	4,4	4,3	4,3	4,4	4,3	4,2
Portugal	4,2	4,1	4,2	5,0	5,2	5,4	5,3	6,1	6,3	6,5	.
Spanje	14,1	10,6	10,7	11,4	11,5	11,6	11,6	11,6	11,8	11,9	11,9
Verenigd Koninkrijk	5,5	5,1	5,1	5,2	5,2	5,1	5,1	5,1	.	.	.
Zweden	5,9	4,8	5,0	4,9	4,7	5,0	5,0	5,1	5,1	5,3	5,1
EU-15	8,3	7,4	7,4	7,6	7,6	7,7	7,7	7,7	7,8	7,9	.
Verenigde Staten	5,5	5,6	5,7	5,8	5,8	5,7	5,8	5,9	5,9	5,7	5,8
Japan	4,7	5,4	5,5	5,4	5,4	5,5	5,5	5,3	5,5	5,5	.

¹⁾ Het betreft personen zonder werk die betaald werk zoeken en onmiddellijk voor een werkkring beschikbaar zijn (werkloosheid volgens de ILO-definitie). De maand- en jaarcijfers zijn door Eurostat berekend op grond van het Labour Force Survey van de EU en gegevens over de geregistreerde werkloosheid.

Bron: Eurostat.

2.4 Cao-lonen

Tabel 2.4.1
Cao-lonen per uur inclusief bijzondere beloningen

	Sbi-code ¹⁾	2002											2003*	
		febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.
<i>1990=100</i>														
Totaal	01–93	141,9	142,3	142,8	142,9	143,1	144,6	144,7	144,8	145,1	145,1	145,2	146,1	146,2
Leeftijdscategorie														
Jeugd		144,9	145,2	145,4	145,4	145,4	147,0	147,1	147,1	148,0	147,8	147,9	149,3	149,3
Volwassenen		141,7	142,1	142,6	142,7	143,0	144,4	144,5	144,6	144,9	144,9	145,0	145,9	145,9
Cao-sector														
Particuliere bedrijven		142,3	142,7	143,2	143,3	143,7	144,9	145,1	145,2	145,6	145,5	145,5	146,5	146,6
Overheid		140,8	141,1	141,4	141,4	141,4	142,7	142,7	142,7	142,9	143,3	143,8	144,1	144,1
Gesubsidieerde sector		141,9	142,1	142,6	142,7	142,9	145,9	145,6	145,6	145,8	145,8	145,8	147,1	147,1
Bedrijfssector¹⁾														
Landbouw en visserij	01–05	145,3	145,3	145,3	145,3	145,3	148,4	148,4	148,7	148,7	148,7	148,7	150,3	150,3
Industrie en bouw nijverheid	10–45	143,1	143,8	144,8	144,8	145,0	146,5	146,4	146,5	146,6	146,4	146,2	147,5	147,6
Commerciële dienstverlening	50–74	141,2	141,5	141,8	142,0	142,4	143,5	143,7	143,8	144,4	144,4	144,4	145,3	145,4
Niet-commerciële dienstverlening	75–93	141,6	141,9	142,2	142,3	142,4	144,4	144,3	144,3	144,4	144,7	145,0	145,7	145,7
Bedrijfstak¹⁾														
Industrie	15–37	141,7	142,2	143,4	143,5	143,6	144,8	144,7	144,8	145,0	144,8	144,5	145,9	146,0
Energie- en waterleidingbedrijven	40–41	138,8	138,8	141,8	141,8	141,8	141,8	141,8	141,8	142,0	142,0	142,0	142,2	142,2
Bouwnijverheid	45	147,4	148,5	148,5	148,5	148,9	151,5	151,5	151,5	151,5	151,0	151,0	152,6	152,6
Handel	50–52	142,0	142,6	142,7	142,8	143,0	144,4	144,4	144,9	145,7	145,5	145,5	146,6	146,7
Horeca	55	144,3	144,3	144,3	144,3	144,3	144,3	144,3	144,3	144,3	144,3	144,3	147,4	147,4
Vervoer en communicatie	60–64	137,5	137,6	139,0	139,1	140,4	140,7	140,7	140,6	140,9	140,9	140,9	141,1	141,4
Financiële instellingen	65–67	141,6	142,0	142,2	142,8	142,8	145,2	146,0	146,0	146,1	146,1	146,4	146,2	146,2
Zakelijke dienstverlening	70–74	141,9	141,9	141,9	141,9	142,3	143,1	143,5	143,5	144,3	144,4	144,5	145,5	145,5
Openbaar bestuur	75	140,5	140,5	141,0	141,1	141,1	141,4	141,4	141,4	141,8	142,7	143,5	143,8	143,8
Onderwijs	80	141,1	141,1	141,1	141,1	141,1	144,0	144,0	144,0	144,0	144,0	144,0	144,0	144,0
Gezondheids- en welzijnzorg	85	142,7	143,4	143,5	143,6	143,8	147,0	146,7	146,7	146,7	146,7	146,9	148,6	148,5
Cultuur en overige dienstverlening	90–93	142,2	142,5	143,8	143,8	143,8	145,2	145,2	145,2	145,4	145,4	145,5	145,9	145,9
Bedrijfsklasse¹⁾														
Voedings- en genotmiddelenindustrie	15–16	141,2	141,4	142,8	142,9	143,3	144,6	144,5	144,9	145,2	145,2	145,2	146,1	146,2
Grafische industrie	22	140,8	140,8	141,4	141,4	141,4	141,5	141,5	141,5	142,4	142,4	142,4	142,5	142,5
Chemische industrie	24	144,7	144,9	149,8	149,8	149,8	149,9	150,0	150,0	150,0	150,0	150,0	150,1	150,1
Metaal- en elektrotechnische industrie	27–35	141,3	142,4	142,4	142,4	142,4	143,4	143,4	143,4	143,4	143,0	142,3	144,9	145,0
Groothandel	51	140,4	140,4	140,5	140,6	141,0	142,5	142,5	142,6	143,8	143,8	143,8	145,2	145,2
Detailhandel	52	145,4	145,7	145,8	145,9	145,9	147,6	147,6	149,0	149,4	149,4	149,4	150,3	150,3
Financiële instellingen en zakelijke dienstverlening	65–74	141,8	141,9	142,0	142,2	142,4	143,7	144,1	144,1	144,8	144,9	145,0	145,7	145,7
Bankwezen	65	141,7	142,4	142,4	143,3	143,3	145,4	146,6	146,6	146,6	146,6	146,6	146,3	146,3
Verzekeringswezen en pensioenfondsen	66	141,8	141,8	142,2	142,4	142,4	145,4	145,2	145,2	145,3	145,3	146,8	146,8	146,8

¹⁾ Indeling naar economische activiteit volgens de Standaard bedrijfsindeling (SBI 1993).

Tabel 2.4.2
Cao-lonen per maand inclusief bijzondere beloningen

	Sbi-code ¹⁾	2002										2003*		
		febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.
<i>1990=100</i>														
Totaal	01-93	138,6	139,0	139,5	139,5	139,8	141,2	141,3	141,4	141,7	141,7	141,8	142,7	142,7
Leeftijdscategorie														
Jeugd		143,2	143,4	143,6	143,7	143,7	145,2	145,3	145,4	146,3	146,0	146,1	147,5	147,5
Volwassenen		138,3	138,7	139,2	139,3	139,5	141,0	141,0	141,1	141,4	141,4	141,5	142,4	142,4
Cao-sector														
Particuliere bedrijven		140,3	140,7	141,3	141,4	141,7	142,9	143,1	143,2	143,6	143,5	143,4	144,5	144,5
Overheid		135,0	135,3	135,6	135,6	135,6	136,8	136,8	136,8	137,0	137,4	138,0	138,2	138,2
Gesubsidieerde sector		134,8	135,0	135,4	135,6	135,7	138,6	138,4	138,4	138,5	138,5	138,5	139,8	139,7
Bedrijfssector¹⁾														
Landbouw en visserij	01-05	142,1	142,1	142,1	142,1	142,1	145,1	145,1	145,5	145,5	145,5	145,5	147,1	147,1
Industrie en bouwrijverheid	10-45	141,1	141,7	142,7	142,7	142,9	144,4	144,3	144,4	144,5	144,3	144,1	145,4	145,5
Commerciële dienstverlening	50-74	139,2	139,5	139,8	140,0	140,4	141,4	141,7	141,8	142,4	142,3	142,4	143,2	143,3
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	135,3	135,6	135,9	135,9	136,0	137,9	137,8	137,8	138,0	138,2	138,5	139,2	139,2
Bedrijfstak¹⁾														
Industrie	15-37	140,1	140,6	141,8	141,8	141,9	143,1	143,1	143,2	143,3	143,1	142,9	144,2	144,3
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	136,3	136,3	139,2	139,2	139,2	139,2	139,2	139,2	139,4	139,4	139,4	139,5	139,5
Bouwnijverheid	45	144,2	145,3	145,4	145,4	145,7	148,3	148,3	148,3	148,3	147,8	147,8	149,4	149,4
Handel	50-52	140,3	140,8	141,0	141,1	141,2	142,7	142,7	143,1	143,9	143,7	143,7	144,8	144,9
Horeca	55	144,2	144,2	144,2	144,2	144,2	144,2	144,2	144,2	144,2	144,2	144,2	147,2	147,2
Vervoer en communicatie	60-64	135,6	135,7	137,1	137,3	138,5	138,8	138,8	138,8	139,0	139,0	139,1	139,2	139,6
Financiële instellingen	65-67	135,4	135,8	135,9	136,5	136,5	138,9	139,6	139,6	139,7	139,7	140,0	139,8	139,8
Zakelijke dienstverlening	70-74	141,0	141,0	141,1	141,1	141,4	142,2	142,6	142,6	143,4	143,5	143,6	144,6	144,6
Openbaar bestuur	75	135,1	135,1	135,5	135,7	135,7	135,9	135,9	135,9	136,3	137,2	138,0	138,3	138,3
Onderwijs	80	134,7	134,7	134,7	134,7	134,7	137,5	137,5	137,5	137,5	137,5	137,5	137,5	137,5
Gezondheids- en welzijnszorg	85	134,8	135,5	135,6	135,6	135,8	138,9	138,6	138,6	138,6	138,6	138,8	140,3	140,3
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	138,3	138,6	139,9	139,9	139,9	141,3	141,3	141,3	141,5	141,5	141,6	142,0	142,0
Bedrijfsklasse¹⁾														
Voedings- en genotmiddelenindustrie	15-16	141,1	141,2	142,6	142,7	143,2	144,4	144,3	144,8	145,0	145,0	145,1	146,0	146,0
Grafische industrie	22	140,8	140,8	141,5	141,5	141,5	141,6	141,6	141,6	142,5	142,5	142,5	142,5	142,5
Chemische industrie	24	140,5	140,6	145,4	145,4	145,4	145,5	145,6	145,6	145,6	145,6	145,6	145,7	145,7
Metaal- en elektrotechnische industrie	27-35	140,1	141,1	141,1	141,1	141,1	142,1	142,1	142,1	142,1	141,7	141,0	143,5	143,7
Groothandel	51	139,4	139,4	139,5	139,6	140,0	141,5	141,5	141,6	142,8	142,8	142,8	144,2	144,2
Detailhandel	52	142,3	142,6	142,7	142,8	142,8	144,4	144,5	145,8	146,2	146,2	146,2	147,1	147,1
Financiële instellingen en zakelijke dienstverlening	65-74	139,4	139,5	139,6	139,7	140,0	141,2	141,7	141,7	142,3	142,4	142,5	143,2	143,2
Bankwezen	65	133,3	134,0	134,0	134,7	134,7	136,8	137,9	137,9	137,9	137,9	137,9	137,5	137,5
Verzekeringswezen en pensioenfondsen	66	139,7	139,7	140,2	140,3	140,3	143,3	143,1	143,1	143,2	143,2	144,6	144,7	144,7

¹⁾ Indeling naar economische activiteit volgens de Standaard bedrijfsindeling (SBI 1993).

Tabel 2.4.3
Contractuele loonkosten per uur inclusief bijzondere beloningen

	Sbi-code ¹⁾	2002										2003*		
		febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.
<i>1990=100</i>														
Metaal- en elektrotechnische industrie	27-35	139,8	140,9	140,9	140,9	140,9	141,9	141,9	141,9	141,9	141,5	140,8	143,9	144,0
Verzekeringswezen en pensioenfondsen	66	142,1	142,1	142,6	142,7	142,7	145,8	145,5	145,5	145,6	145,6	147,1	146,1	146,1
Openbaar bestuur	75	141,9	141,9	142,4	142,5	142,5	142,8	142,8	142,8	143,2	144,1	145,0	145,5	145,5
Onderwijs	80	144,3	144,3	144,3	144,3	144,3	147,3	147,3	147,3	147,3	147,3	147,3	147,8	147,8
Gezondheids- en welzijnszorg	85	139,7	140,5	140,6	140,6	140,8	143,9	143,7	143,7	143,7	143,7	143,8	144,9	144,8

¹⁾ Indeling naar economische activiteit volgens de Standaard bedrijfsindeling (SBI 1993).

2.5 Verdiende lonen en loonkosten

Tabel 2.5.1
Loonkosten per arbeidsjaar naar bedrijfstak

	2001*				2002*			
	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
<i>1 000 euro</i>								
Totaal	8,8	10,9	8,9	9,4	9,3	11,4	9,3	9,9
Landbouw en visserij	6,8	7,7	6,9	7,1	7,0	8,1	7,2	7,5
Delfstoffenwinning	16,7	17,1	15,3	17,1	17,4	18,0	16,3	18,3
Industrie	9,1	11,3	9,1	9,9	9,5	11,9	9,6	10,3
Energie en water	11,5	14,2	12,0	12,1	12,0	14,7	12,5	12,6
Bouwnijverheid	8,6	10,9	9,0	8,9	9,1	11,5	9,5	9,3
Handel, horeca en reparatie	7,3	8,9	7,4	7,9	7,7	9,4	7,7	8,2
Vervoer en communicatie	9,5	11,6	9,5	10,4	9,9	12,2	9,9	10,9
Financiële en zakelijke diensten	9,5	11,4	9,5	10,3	10,1	12,1	10,0	10,8
Overheid	10,9	13,8	11,1	11,5	11,3	14,2	11,4	11,9
Zorg en overige diensten	7,6	9,5	7,8	8,0	7,9	10,0	8,1	8,3
<i>% verandering t.o.v. hetzelfde kwartaal van voorgaand jaar</i>								
Totaal	5,0	4,9	4,8	5,3	4,6	5,0	4,6	4,4
Landbouw en visserij	8,7	1,9	6,0	5,8	3,4	5,8	5,1	5,7
Delfstoffenwinning	4,7	5,3	6,9	8,1	4,5	5,5	6,9	6,9
Industrie	4,6	4,6	4,9	4,9	4,3	5,2	5,2	4,4
Energie en water	5,4	5,4	5,0	4,8	4,5	3,7	3,8	3,8
Bouwnijverheid	6,0	6,4	5,8	6,4	5,8	5,2	5,1	4,8
Handel, horeca en reparatie	5,2	3,4	4,4	4,9	4,7	4,9	4,0	3,8
Vervoer en communicatie	5,0	5,1	5,1	5,2	4,6	5,2	4,6	4,8
Financiële en zakelijke diensten	5,0	6,5	5,4	6,4	6,0	6,5	5,6	5,3
Overheid	5,8	5,6	5,3	5,4	3,2	3,0	3,1	3,3
Zorg en overige diensten	4,0	3,6	3,3	4,3	3,8	4,8	4,6	4,9

Bron: CBS, Arbeidsrekeningen.

Tabel 2.5.2
Loonkosten naar bedrijfstak

	2001*				2002*			
	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
<i>mln euro</i>								
Totaal	50,7	63,1	51,9	54,8	53,8	66,7	54,4	57,1
Landbouw en visserij	0,6	0,7	0,6	0,6	0,6	0,8	0,7	0,7
Delfstoffenwinning	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Industrie	8,5	10,6	8,5	9,2	8,8	11,0	8,7	9,4
Energie en water	0,4	0,5	0,4	0,4	0,4	0,5	0,4	0,4
Bouwnijverheid	3,5	4,5	3,8	3,8	3,7	4,8	4,0	3,9
Handel, horeca en reparatie	8,0	9,9	8,2	8,6	8,5	10,4	8,5	8,9
Vervoer en communicatie	3,6	4,5	3,7	4,1	3,9	4,7	3,9	4,2
Financiële en zakelijke diensten	11,3	13,7	11,4	12,3	12,0	14,5	11,9	12,7
Overheid	8,2	10,4	8,3	8,7	8,7	11,0	8,9	9,3
Zorg en overige diensten	6,5	8,3	6,8	7,0	7,1	9,0	7,4	7,6
<i>% verandering t.o.v. hetzelfde kwartaal van voorgaand jaar</i>								
Totaal	7,2	7,3	7,1	7,5	6,0	5,8	4,9	4,3
Landbouw en visserij	9,6	5,7	9,1	9,0	6,7	7,0	4,5	5,3
Delfstoffenwinning	1,2	-0,8	2,8	6,3	4,6	7,5	6,6	5,5
Industrie	5,2	4,8	5,1	4,8	3,5	3,4	2,5	1,3
Energie en water	1,8	2,6	2,6	2,6	3,3	3,8	2,8	1,9
Bouwnijverheid	8,4	8,5	7,7	8,2	7,1	5,6	4,5	3,0
Handel, horeca en reparatie	7,5	6,1	6,8	7,1	6,2	5,7	4,4	3,9
Vervoer en communicatie	9,0	8,0	7,7	7,5	5,9	5,2	3,6	3,1
Financiële en zakelijke diensten	7,1	8,6	7,3	8,0	6,1	5,8	4,3	3,1
Overheid	8,0	8,7	8,4	8,7	6,2	6,1	6,5	6,8
Zorg en overige diensten	7,4	7,7	7,5	8,9	8,3	9,0	8,5	9,0

Bron: CBS, Arbeidsrekeningen.

2.6 Consumentenprijzen

Tabel 2.6.1
Consumentenprijsindexcijfers, (2000=100)

	Jan.	Febr.	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Jaar
Alle huishoudens													
2000	98,1	98,7	99,4	99,6	99,9	99,8	99,7	100,1	101,2	101,3	101,4	100,8	100,0
2001	101,8	102,6	103,5	104,1	104,4	104,0	104,0	104,3	105,5	105,4	105,3	105,0	104,2
2002	105,9	106,4	107,3	107,7	107,8	107,5	107,4	107,8	108,9	108,7	108,4	108,1	107,6
2003	108,6	109,3*											
Alle huishoudens, afgeleid													
2000	98,2	98,7	99,5	99,6	99,9	99,8	99,6	100,0	101,2	101,3	101,3	100,8	100,0
2001	101,1	101,9	102,8	103,3	103,7	103,3	103,3	103,6	104,8	104,7	104,6	104,3	103,4
2002	105,1	105,6	106,5	107,0	107,0	106,7	106,6	107,0	108,1	107,9	107,6	107,3	106,9
2003	107,5	108,2*											

Bron: CBS, Consumentenprijzen.

Tabel 2.6.2
Geharmoniseerde consumentenprijsindex (1996=100)

	2000	2001	2002	2002												2003
				jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	
België	106,4	109,0	110,7	108,7	110,5	110,7	110,8	111,0	110,7	109,6	111,2	111,3	111,2	111,0	111,1	110,0
Duitsland	104,3	106,5	107,9	107,4	107,7	107,9	107,8	107,9	107,8	108,3	108,0	107,9	107,7	107,3	108,5	108,5
Finland	107,0	109,8	112,0	110,9	111,2	111,8	112,3	112,5	112,3	111,9	111,9	112,4	112,7	112,3	112,3	112,5
Frankrijk	104,4	106,3	108,3	107,2	107,3	107,8	108,3	108,4	108,4	108,3	108,5	108,7	108,9	108,8	109,0	109,3
Griekenland	115,8	120,1	124,8	122,4	121,0	124,5	125,5	125,8	125,5	123,0	123,2	125,8	126,4	126,5	127,4	126,4
Ierland	111,5	116,0	121,5	118,3	119,0	120,1	121,0	121,7	121,9	121,3	122,0	122,4	122,9	123,0	123,9	123,9
Italië	108,4	110,9	113,8	112,1	111,8	112,8	113,6	113,9	114,0	113,9	113,7	114,3	114,9	115,2	115,5	115,2
Luxemburg	107,3	109,9	112,1	109,6	110,9	111,0	111,6	112,1	112,4	111,7	112,6	113,0	113,5	113,7	113,5	113,2
Nederland	108,2	113,8	118,3	116,1	116,7	117,9	118,7	118,5	118,2	118,0	118,3	119,5	119,4	118,9	118,8	119,5
Oostenrijk	104,5	106,9	108,8	107,9	108,0	108,2	108,7	108,9	108,8	108,7	109,0	108,9	109,2	109,2	109,5	109,7
Portugal	109,4	114,2	118,4	116,1	115,9	116,4	117,4	118,3	118,7	119,0	119,2	119,1	119,8	120,5	120,6	120,7
Spanje	109,7	112,8	116,8	114,2	114,3	115,3	116,9	117,3	117,3	116,5	116,9	117,3	118,4	118,6	119,0	118,5
EURO-12	106,0	108,6	111,0	109,7	109,9	110,5	111,0	111,2	111,1	111,1	111,1	111,4	111,6	111,6	112,1	112,1
Denemarken	108,3	110,7	113,4	111,6	112,1	113,0	113,4	113,5	113,6	113,2	113,4	114,1	114,4	114,3	114,3	114,5
Ver. Koninkrijk	105,6	106,9	108,3	107,1	107,3	107,7	108,1	108,4	108,4	108,1	108,4	108,7	108,9	108,9	109,3	108,6
Zweden	104,8	107,6	109,7	108,2	108,5	109,6	109,9	110,1	109,9	109,3	109,4	110,2	110,6	110,3	110,7	111,0
EURO-15	106,2	108,7	110,9	109,6	109,8	110,4	110,9	111,1	111,0	110,9	111,0	111,3	111,5	111,5	112,0	111,9
IJsland ¹⁾	110,0	117,3	123,5	122,9	122,6	123,1	123,0	123,0	123,7	123,9	123,3	123,9	124,4	124,1	124,1	124,3
Noorwegen ¹⁾	110,0	113,0	113,9	112,9	113,3	113,6	113,6	113,8	113,8	113,7	113,3	114,1	114,3	114,7	115,7	117,6

¹⁾ De landen IJsland en Noorwegen berekenen eveneens een geharmoniseerde index volgens de uitgangspunten van de Europese Unie (EU). Deze landen zijn echter geen lid van de EU.

2.7 Consumentenvertrouwen

Tabel 2.7.1
Consumentenvertrouwen, economisch klimaat en koopbereidheid (oorspronkelijke cijfers)

	2002										2003		
	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	maart
Consumentenvertrouwen	-9	-14	-17	-21	-24	-27	-31	-33	-32	-30	-34	-36	-38
Mutatie t.o.v. voorgaande maand	-4	-5	-3	-5	-3	-2	-4	-2	1	2	-3	-3	-1
zelfde maand van het afgelopen jaar	-14	-14	-19	-18	-22	-21	-31	-24	-21	-23	-32	-32	-29
Economisch klimaat	-24	-33	-31	-39	-44	-48	-52	-56	-54	-51	-58	-62	-65
Mutatie t.o.v. voorgaande maand	-5	-8	2	-8	-5	-4	-4	-4	2	3	-8	-4	-2
zelfde maand van het afgelopen jaar	-11	-6	-11	-10	-16	-13	-52	-15	-9	-15	-40	-43	-41
Koopbereidheid	2	-1	-7	-9	-11	-12	-17	-18	-17	-17	-18	-19	-19
Mutatie t.o.v. voorgaande maand	-4	-3	-6	-2	-2	-1	-4	-1	0,7	0,3	-1	-2	0
zelfde maand van het afgelopen jaar	-16	-18	-24	-23	-26	-27	-17	-29	-28	-29	-28	-25	-21

Bron: CBS, Consumenten conjunctuuronderzoek.

Tabel 2.7.2
Consumentenvertrouwen, economisch klimaat en koopbereidheid (na verwijdering van seizoeninvloeden)

	2002										2003		
	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	maart
Consumentenvertrouwen	-9	-13	-17	-21	-26	-28	-32	-33	-30	-26	-36	-37	-38
Economisch klimaat	-24	-29	-32	-38	-45	-48	-54	-57	-50	-47	-64	-64	-65
Koopbereidheid	2	-2	-7	-10	-13	-14	-18	-17	-16	-12	-18	-19	-20

Bron: CBS, Consumenten conjunctuuronderzoek.

Tabel 2.7.3
Houdingen en verwachtingen van consumenten t.a.v. de economische situatie in Nederland en de eigen financiële situatie

	2002										2003		
	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	maart
Aantal respondenten	1 006	980	961	945	933	904	983	989	1 052	1 019	1 031	1 014	950
	%												
1. Economische situatie laatste 12 maanden													
- verbeterd	4	3	5	3	2	3	2	2	1	2	1	0	45
- verslechterd	51	56	57	62	67	70	74	81	78	75	79	83	6
Saldo	-47	-52	-52	-59	-65	-67	-72	-79	-77	-73	-78	-83	38
2. Economische situatie komende 12 maanden													
- verbeteren	23	15	17	16	14	13	12	11	10	12	9	8	25
- verslechteren	24	28	26	35	36	41	44	44	41	41	47	50	12
Saldo	-2	-13	-9	-19	-23	-29	-32	-33	-31	-28	-39	-42	12
3. Financiële situatie laatste 12 maanden													
- verbeterd	22	22	20	19	18	19	14	14	13	16	15	14	30
- verslechterd	21	24	27	29	30	28	31	30	31	32	33	36	12
Saldo	2	-2	-7	-10	-12	-10	-17	-16	-18	-16	-18	-22	18
4. Financiële situatie komende 12 maanden													
komende 12 maanden													
- verbeteren	20	21	19	18	18	18	16	14	17	16	15	12	27
- verslechteren	11	11	12	13	13	12	14	15	13	18	21	19	9
Saldo	9	10	6	5	5	6	2	-1	4	-2	-6	-6	18
5. Gunstige tijd voor aankoop duurzame artikelen													
- gunstige tijd	18	14	14	11	10	9	8	7	9	10	13	9	44
- ongunstige tijd	23	27	34	34	37	42	43	43	46	42	41	38	10
Saldo	-5	-13	-21	-23	-27	-33	-35	-36	-37	-32	-29	-29	35

Bron: CBS, Consumenten conjunctuuronderzoek.

2.8 Sociale zekerheid

Tabel 2.8.1
Ziekteverzuim exclusief verzuim als gevolg van zwangerschaps- en bevallingsverlof (exclusief overheid)

	SBI- code	2000		2001		2002				
		3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal
		%								
Totaal		5,2	5,6	5,8	5,3	5,1	5,5	5,9	5,4	5,0
Bedrijfssector										
Landbouw en visserij	01-05	3,7	4,1	3,7	3,3	3,4	3,0	4,3	3,4	3,5
Industrie en bouwnijverheid	10-45	5,5	6,4	6,4	6,0	5,6	6,3	6,6	6,0	5,5
Commerciële dienstverlening	50-74	4,7	4,8	5,0	4,6	4,6	4,8	5,1	4,8	4,5
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	6,5	7,3	7,3	6,8	6,2	6,9	7,4	6,4	5,8
Bedrijfstak										
Delfstoffenwinning	10-14	4,0	4,9	4,6	4,2	3,4	3,9	3,9	3,5	3,0
Industrie	15-37	5,9	6,8	6,9	6,4	6,0	6,8	7,1	6,3	5,8
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	6,0	7,0	7,1	5,8	5,4	5,5	6,7	5,8	5,4
Bouwnijverheid	45	4,8	5,4	5,2	5,1	4,8	5,2	5,5	5,2	4,8
Handel	50-52	4,1	4,3	4,5	4,3	4,2	4,3	4,8	4,6	4,3
Horeca	55	4,3	3,4	3,5	3,7	3,8	3,5	3,3	3,5	3,0
Vervoer en communicatie	60-64	5,3	5,7	5,7	5,2	5,1	5,8	6,1	5,6	5,1
Financiële instellingen	65-67	4,7	5,0	5,7	4,8	4,5	4,7	5,5	4,7	4,2
Zakelijke dienstverlening	70-74	5,1	5,4	5,6	5,0	5,0	5,4	5,5	5,1	4,7
Gezondheids- en welzijnzorg	85	7,2	8,0	8,2	7,6	6,8	7,5	8,0	6,9	6,3
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	4,4	5,2	4,7	4,7	4,1	5,1	5,0	4,7	4,2
Bedrijfsklasse										
Voedings- en genotmiddelenindustrie	15-16	5,2	6,5	6,3	5,7	5,2	6,0	6,2	5,4	4,9
Grafische industrie	22	4,9	5,6	6,2	5,5	4,7	5,7	5,9	5,3	5,1
Aardolie- en chemische industrie	23-25	5,0	5,8	6,0	5,8	5,0	5,7	6,0	5,3	5,0
Metaal- en elektrotechnische industrie	27-35	5,2	5,9	6,1	5,5	5,2	5,9	6,1	5,3	4,7
Rest industrie ¹⁾		8,0	9,3	9,1	8,9	8,6	9,3	9,8	9,1	8,4
Autohandel en -reparatie	50	3,5	3,7	4,1	3,8	4,0	3,9	3,8	3,5	3,2
Groothandel	51	4,0	4,2	4,5	4,3	4,2	4,5	4,6	4,4	4,1
Detailhandel	52	4,4	4,5	4,6	4,4	4,3	4,2	5,1	5,0	4,7
Openbaar vervoer en wegvervoer	60	5,0	4,9	5,1	4,7	4,3	4,9	5,5	5,7	4,7
Rest vervoer en communicatie	61-64	5,4	6,4	6,2	5,6	5,8	6,5	6,7	5,5	5,6
Schoonmaakbedrijven	747	6,8	6,7	7,2	7,0	6,8	7,5	6,7	6,8	7,0
Rest zakelijke dienstverlening		4,8	5,2	5,3	4,6	4,7	5,0	5,3	4,8	4,3
Ziekenhuizen	8511	6,7	7,6	8,1	7,1	6,3	6,9	7,2	5,9	5,4
Verpleeg- en bejaardentehuizen	8531	7,7	8,9	8,9	8,3	7,4	8,1	8,6	7,5	6,6
Rest gezondheids- en welzijnzorg		7,0	7,5	7,6	7,1	6,7	7,2	7,9	7,0	6,5
Bedrijfsgrootte										
Bedrijven met 1- 9 werknemers		2,9	2,8	2,6	2,8	3,2	3,0	2,5	3,5	3,2
Bedrijven met 10-99 werknemers		4,3	4,8	5,0	4,7	4,4	4,8	4,9	4,4	4,1
Bedrijven met 100 werknemers en meer		6,6	7,6	7,8	7,1	6,6	7,1	7,5	6,5	6,0
Verzekeringsvorm										
Volledig eigen-risicodragers		6,1	6,8	6,9	6,4	5,9	6,5	6,8	6,0	5,5
Gedeeltelijk herverzekerd		4,8	5,0	5,3	4,8	4,6	4,8	5,0	4,6	4,3
Volledig herverzekerd		3,7	3,9	4,2	3,9	4,0	4,1	4,3	4,5	4,1

¹⁾ Inclusief sociale werkvoorziening.

Bron: CBS, Kwartaalonderzoek ziekteverzuim.

Tabel 2.8.2
Ziekteverzuim inclusief verzuim als gevolg van zwangerschaps- en bevallingsverlof (exclusief overheid)

	SBI-code	2000		2001		2002				
		3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal
		%								
Totaal		5,8	6,3	6,4	6,0	5,7	6,1	6,5	6,0	5,6
Bedrijfssector										
Landbouw en visserij	01-05	4,0	4,4	4,0	3,9	3,7	3,1	4,6	3,6	3,8
Industrie en bouwnijverheid	10-45	5,8	6,6	6,6	6,2	5,8	6,5	6,8	6,2	5,7
Commerciële dienstverlening	50-74	5,2	5,4	5,6	5,2	5,1	5,4	5,8	5,4	5,0
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	7,6	8,4	8,5	8,0	7,3	8,0	8,5	7,5	7,0
Bedrijfstak										
Delfstoffenwinning	10-14	4,1	5,0	4,7	4,3	3,5	4,0	4,1	3,7	3,2
Industrie	15-37	6,2	7,1	7,2	6,7	6,3	7,1	7,4	6,6	6,1
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	6,3	7,3	7,3	6,0	5,6	5,6	7,0	6,0	5,5
Bouwnijverheid	45	4,9	5,5	5,4	5,2	4,9	5,3	5,6	5,3	4,9
Handel	50-52	4,7	4,8	5,0	4,8	4,7	4,8	5,3	5,1	4,9
Horeca	55	4,7	3,8	3,9	4,1	4,1	3,9	3,6	3,8	3,3
Vervoer en communicatie	60-64	5,5	6,0	6,1	5,6	5,4	6,2	6,5	6,0	5,5
Financiële instellingen	65-67	5,5	6,0	6,5	5,6	5,3	5,5	6,4	5,7	5,2
Zakelijke dienstverlening	70-74	5,8	6,1	6,3	5,6	5,6	6,0	6,3	5,7	5,4
Gezondheids- en welzijnszorg	85	8,6	9,5	9,6	9,1	8,2	8,8	9,4	8,3	7,7
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	5,1	5,5	5,2	5,2	4,7	5,4	5,4	5,1	4,7
Bedrijfsklasse										
Voedings- en genotmiddelenindustrie	15-16	5,7	6,9	6,8	6,1	5,7	6,5	6,5	5,8	5,3
Grafische industrie	22	5,5	6,0	6,8	6,1	5,3	6,4	6,3	5,7	5,6
Aardolie- en chemische industrie	23-25	5,5	6,3	6,4	6,2	5,3	6,0	6,3	5,7	5,4
Metaal- en elektrotechnische industrie	27-35	5,4	6,1	6,3	5,7	5,4	6,1	6,3	5,5	4,9
Rest industrie ¹⁾		8,3	9,6	9,4	9,2	8,9	9,6	10,2	9,4	8,7
Autohandel en -reparatie	50	3,7	4,0	4,3	4,0	4,2	4,1	4,1	3,7	3,4
Groothandel	51	4,3	4,6	4,8	4,7	4,6	4,9	5,0	4,7	4,5
Detailhandel	52	5,1	5,1	5,3	5,1	4,9	4,9	5,8	5,7	5,4
Openbaar vervoer en wegvervoer	60	5,2	5,0	5,3	4,9	4,5	5,3	5,6	5,9	4,8
Rest vervoer en communicatie	61-64	5,8	7,0	6,8	6,2	6,4	7,1	7,3	6,0	6,2
Schoonmaakbedrijven	747	7,3	7,3	7,8	7,7	7,5	8,1	7,5	7,4	7,5
Rest zakelijke dienstverlening		5,6	5,9	6,0	5,3	5,3	5,6	6,1	5,5	5,1
Ziekenhuizen	8511	8,2	9,1	9,7	8,7	7,8	8,5	8,6	7,4	7,0
Verpleeg- en bejaardentehuizen	8531	9,3	10,5	10,4	10,0	8,9	9,5	10,1	9,1	8,1
Rest gezondheids- en welzijnszorg		8,1	8,8	8,9	8,5	7,8	8,3	9,1	8,1	7,7
Bedrijfsgrootte										
Bedrijven met 1- 9 werknemers		3,2	3,2	3,0	3,3	3,5	3,3	2,6	3,6	3,4
Bedrijven met 10-99 werknemers		4,8	5,2	5,4	5,2	4,8	5,2	5,3	4,8	4,5
Bedrijven met 100 werknemers en meer		7,5	8,4	8,6	7,9	7,4	7,9	8,4	7,3	6,8
Verzekeringsvorm										
Volledig eigen-risicodragers		6,8	7,6	7,6	7,1	6,6	7,3	7,6	6,7	6,3
Gedeeltelijk herverzekerd		5,3	5,5	5,8	5,3	5,1	5,2	5,4	5,0	4,7
Volledig herverzekerd		4,1	4,3	4,7	4,4	4,4	4,5	4,7	4,9	4,5

¹⁾ Inclusief sociale werkvoorziening.

Bron: CBS, Kwartaalonderzoek ziekteverzuim.

Tabel 2.8.3
Uitkeringen krachtens de Werkloosheidswet ¹⁾

	2001				2002			
	aug.	sept.	okt.	nov.	aug.	sept.	okt.	nov.
<i>x 1 000</i>								
Totaal ²⁾	167,3	164,1	162,6	166,3	182,2	183,6	187,1	197,8
Geslacht								
Man	92,0	90,6	90,0	93,2	103,8	105,1	107,5	114,4
Vrouw	75,3	73,5	72,5	73,0	78,4	78,6	79,6	83,3
Leeftijd								
15-24 jaar	5,9	5,7	5,9	6,6	7,9	8,2	8,6	9,8
25-34 jaar	29,3	28,7	28,5	29,9	36,8	37,3	38,4	41,5
35-44 jaar	33,5	32,6	32,3	33,6	41,3	41,7	42,6	45,4
45-54 jaar	33,4	32,6	32,1	32,8	36,4	36,8	37,5	39,9
55-64 jaar	65,1	64,4	63,7	63,3	59,7	59,6	60,0	61,0
Provincie								
Groningen	7,6	7,4	7,2	7,5	8,0	7,9	8,1	8,7
Friesland	8,5	8,2	8,3	8,5	8,7	8,7	8,9	9,8
Drenthe	6,2	6,2	6,1	6,5	6,7	6,6	6,8	7,4
Overijssel	10,6	10,3	10,1	10,3	11,4	11,5	11,7	12,3
Flevoland	3,0	3,0	3,0	3,1	3,5	3,6	3,7	4,0
Gelderland	17,8	17,6	17,6	18,0	19,8	20,1	20,4	21,4
Utrecht	9,1	8,9	8,8	8,8	10,3	10,5	10,8	11,4
Noord-Holland	23,6	23,4	23,3	23,7	25,7	26,1	26,6	28,1
Zuid-Holland	34,2	33,5	33,1	33,6	36,8	37,0	37,4	38,9
Zeeland	4,1	4,0	3,8	4,0	4,1	3,9	3,9	4,1
Noord-Brabant	27,0	26,4	26,2	26,9	29,7	29,9	30,4	32,2
Limburg	14,8	14,6	14,3	14,6	16,5	16,8	17,3	18,3
Duur van de uitkering								
0 tot 6 maanden	46,3	45,1	45,6	52,3	61,7	62,4	66,3	74,2
6 maanden tot 1 jaar	28,6	28,5	27,8	26,8	38,1	38,8	38,4	39,1
1 jaar en langer	92,0	90,4	89,1	87,2	82,4	82,5	82,4	84,6

¹⁾ Niet-beëindigde WW-uitkeringen aan het eind van de verslagperiode.

²⁾ Inclusief onbekend.

Bron: CBS, Sociale zekerheidsstatistieken.

Tabel 2.8.4
Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen ultimo de verslagperiode

	2001				2002			
	augustus	september	oktober	november	augustus	september	oktober	november
	<i>x 1 000</i>							
Totaal ¹⁾	973,0	973,5	975,0	977,7	988,4	988,2	990,2	991,7
Geslacht								
Man	551,8	551,3	551,1	551,7	549,9	549,1	549,5	549,6
Vrouw	421,2	422,2	423,9	426,0	438,5	439,1	440,7	442,1
Leeftijd								
15–24 jaar	31,4	31,4	31,5	31,6	32,7	32,6	32,9	33,0
25–34 jaar	104,0	103,9	104,3	104,6	105,0	104,8	104,9	105,0
35–44 jaar	177,2	177,4	177,9	178,5	181,1	180,9	181,3	181,7
45–54 jaar	290,5	289,8	289,6	290,1	286,9	286,3	286,6	286,4
55–64 jaar	368,8	369,8	370,6	371,8	381,5	382,4	383,4	384,5
Regio								
Groningen	36,4	36,4	36,5	36,6	36,7	36,7	36,8	36,8
Friesland	37,1	37,0	35,5	35,6	37,0	36,9	37,0	37,0
Drenthe	32,2	32,2	32,3	32,3	32,4	32,3	32,4	32,4
Overijssel	68,7	68,7	68,8	69,0	69,8	69,8	70,0	70,2
Flevoland	19,8	19,8	19,9	20,0	20,7	20,7	20,8	20,9
Gelderland	113,9	113,9	114,0	114,2	115,5	115,5	115,8	115,9
Utrecht	65,1	65,3	65,4	65,4	66,7	66,6	66,8	67,0
Noord-Holland	168,5	168,5	168,8	169,1	170,6	170,6	171,0	171,3
Zuid-Holland	162,2	162,3	162,7	163,1	165,2	165,1	165,3	165,5
Zeeland	18,4	18,4	18,4	18,5	19,0	19,0	19,0	19,1
Noord-Brabant	139,8	139,9	140,2	140,7	142,3	142,1	142,4	142,7
Limburg	84,8	84,9	85,1	85,3	86,3	86,4	86,5	86,6
Buitenland	21,3	21,1	21,1	21,2	20,5	20,6	20,6	20,6
Mate van arbeidsongeschiktheid								
Gedeeltelijk (15%–<80%)	269,9	270,6	271,7	273,3	281,7	282,0	283,0	283,7
Volledig (80–100%)	702,7	702,4	702,9	703,9	706,2	705,7	706,7	707,5
Arbeidsongeschiktheidsregeling								
WAO	786,6	787,0	788,7	790,8	798,8	798,4	799,9	800,9
WAZ	57,1	56,9	56,5	56,8	56,8	56,7	56,7	56,9
Wajong	129,4	129,6	129,9	130,1	132,9	133,0	133,6	134,0

¹⁾ Inclusief onbekend.

Bron: CBS, Sociale zekerheidsstatistieken.

Tabel 2.8.5
Uitkeringen krachtens de Algemene bijstandswet ¹⁾

	2001				2002			
	maart	april	mei	juni	maart	april	mei	juni
	<i>x 1 000</i>							
Totaal ²⁾	330,9	329,5	328,1	326,2	320,5	319,8	319,2	318,3
Geslacht								
Man	138,5	137,7	136,9	135,7	134,1	133,6	133,2	132,7
Vrouw	192,3	191,7	191,2	190,5	186,4	186,2	186,0	185,6
Leeftijd								
15-24 jaar	26,5	26,2	25,9	25,6	26,6	26,6	26,4	26,2
25-34 jaar	76,6	75,9	75,2	74,4	71,4	71,0	70,8	70,5
35-44 jaar	90,3	74,5	89,6	89,1	86,4	86,1	85,9	85,7
45-54 jaar	74,9	74,6	74,2	73,7	71,6	71,4	71,3	71,0
55-64 jaar	62,7	63,0	63,2	63,4	64,5	64,7	64,8	64,9
Duur van de uitkering								
Korter dan 1 jaar	65,2	64,8	64,2	63,6	66,0	66,3	66,2	65,8
1 jaar en langer	265,7	264,7	263,9	262,6	254,6	253,5	253,0	252,5
Leefvorm								
Alleenstaand	180,5	179,6	178,7	177,4	175,9	175,6	175,2	174,5
Alleenstaande ouder	94,5	94,3	94,2	94,1	91,8	91,7	91,7	91,7
(Echt)paar	54,9	54,6	54,2	53,9	52,3	51,9	51,7	51,5
Anders	1,0	1,0	0,9	0,8	0,6	0,5	0,5	0,5

¹⁾ Niet-beëindigde Abw-uitkeringen aan het eind van de verslagmaand aan personen van jonger dan 65 jaar.

²⁾ Inclusief onbekend.

Bron: CBS, Bijstandskennmerkenstatistiek.

2.9 Vakverenigingen

Tabel 2.9
Leden van de vakcentrales

	2001		2002			2003	
	1 oktober		1 januari	1 april	1 juli	1 oktober	1 januari
	<i>x 1 000</i>						
Totaal ¹⁾	1 800,5		1 781,3	1 785,7	1 787,3	1 777,5	1 750,9
Federatie Nederlandse Vakbeweging	1 226,0		1 230,0	1 231,4	1 233,4	1 226,0	1 225,8
Christelijk Nationaal Vakverbond	355,9		351,4	354,4	354,9	355,2	355,5
Unie mhp	218,7		199,9	199,9	199,0	196,3	169,7

¹⁾ Betreft ledentallen van vakverenigingen aangesloten bij de FNV, het CNV en de Unie mhp.

Bron: CBS, Statistiek van de Vakbeweging, Kwartaalenquête.

3. Technische toelichtingen

3. Technische toelichtingen

Arbeidsrekeningen

Banen en arbeidsvolume van werknemers, loonkosten (tabel 2.1.3, 2.1.4, 2.5.1, 2.5.2)

De Arbeidsrekeningen vormen een geïntegreerd stelsel van gegevens over de arbeidsmarkt. Gegevens uit allerlei bronnen worden in een statistisch integratieproces samengebracht om tot zo nauwkeurig mogelijke ramingen van arbeidsmarktgegevens te komen. Belangrijke bronnen voor de Arbeidsrekeningen zijn de jaar- en kwartaalcijfers uit de Enquête Werkgelegenheid en Lonen, de Enquête Beroepsbevolking en de Statistiek Verloonde dagen en Loonsommen van het CBS. Voor het samenstellen van de kwartaalgegevens over werkgelegenheid en lonen is vooral gebruik gemaakt van de uitkomsten uit de Enquête Werkgelegenheid en Lonen. Dit onderzoek meet elk kwartaal het aantal banen en de loonsommen van werknemers, op basis van een steekproef bij bedrijven en instellingen.

De hier gepubliceerde gegevens over banen, arbeidsvolume en loonkosten hebben uitsluitend betrekking op werknemers.

Werknemers zijn personen die arbeid verrichten in loondienst. Als werknemer worden alle ingezetenen en niet-ingezetenen personen beschouwd, die in dienstbetrekking werkzaam zijn (inbegrepen directeuren van NV's en BV's; hun salarissen zijn ook in de loonkosten begrepen).

Een *baan* is een arbeidsplaats die bezet wordt door een werknemer. Met het aantal banen wordt bedoeld het gemiddelde aantal banen in een kwartaal (of in een jaar). Omdat één persoon meerdere banen kan hebben is het aantal banen gelijk of groter dan het aantal werknemers.

Het opgetelde aantal arbeidsuren van alle werknemers (in een kwartaal) wordt het *arbeidsvolume* genoemd. Het arbeidsvolume wordt hier uitgedrukt in arbeidsjaren: dat wordt berekend door alle (voltijd-, deeltijd- en flexibele) banen in een jaar om te rekenen naar voltijdbanen of voltijdequivalenten. Het voltijdequivalent van een baan wordt bepaald door de overeengekomen jaarlijkse arbeidsduur, die bij die baan behoort, te delen door de overeengekomen jaarlijkse arbeidsduur die bij een voltijdbaan (in de bedrijfstak) behoort. Zo leveren twee halve banen samen één arbeidsjaar op.

De *loonkosten* geven de kosten van de werkgever weer die direct samenhangen met het inzetten van werknemers in het productieproces. Het begrip loonkosten bestaat uit de volgende elementen: lonen en salarissen (inclusief de ingehouden loonbelasting en sociale premies), bijzondere beloningen (zoals vakantietoeslag), loon in natura, onkostenvergoedingen in verband met de dienstbetrekking (zoals kosten woon-werkverkeer) en sociale premies ten laste van de werkgever (betalingen en afdrachten in het kader van de wettelijke en contractuele sociale zekerheid).

De gegevens worden niet voor seizoenen gecorrigeerd. Om deze reden worden alleen jaar-op-jaarmutaties van dezelfde kwartalen gepubliceerd.

Wat betreft de gegevens over arbeidsvolume en loonkosten sluiten de Arbeidsrekeningen en de Nationale rekeningen op elkaar aan. Het begrip 'loonkosten' in de Arbeidsrekeningen komt overeen met het begrip 'beloning van werknemers' in de Nationale rekeningen – 'beloning' heeft daar betrekking op de vergoeding voor geleverde arbeid.

Relatie tussen de P-serie bedrijfstakindeling van Nationale rekeningen en SBI 1993

Nationale rekeningen, P-serie	Sbi-code
Landbouw en visserij	01–05
Delfstoffenwinning	10–14
Industrie	15–37
Energie- en waterleidingbedrijven	40–41
Bouwnijverheid	45
Handel, horeca en reparatie	50–52, 55
Vervoer en communicatie	60–64
Financiële en zakelijke dienstverlening	65–74
Overheid (exclusief overig onderwijs)	75, 80 (exclusief sbi 804)
Zorg en dienstverlening (inclusief overig onderwijs)	85, 90–95 (inclusief sbi 804)

Cao-lonen

(tabel 2.4.1–2.4.3)

Uit de statistiek Indexcijfers van cao-lonen komen elke maand cijfers beschikbaar over de contractuele loon- en arbeidsduurontwikkeling. Deze cijfers hebben betrekking op de loon- en arbeidsduurgegevens zoals die staan vermeld in collectieve arbeidsovereenkomsten en andere collectieve loonregelingen (cao's). Bij dit onderzoek worden geen enquêteformulieren aan bedrijven en instellingen verstuurd, maar wordt gebruik gemaakt van de in cao's opgenomen gegevens.

Hieronder volgt een beknopte toelichting op deze cijfers. Een meer uitgebreide beschrijving kunt u vinden in het *Supplement bij de Sociaal-economische maandstatistiek 1993, no. 3* en in de publicatie *Arbeid en lonen van werknemers 1993 (CBS 1994)*. Praktische informatie over het gebruik van indexcijfers voor leveringscontracten met een lange doorlooptijd is opgenomen in de brochure *Prijnsindexering in leveringscontracten (CBS 1996)*.

Begrippen

De statistiek biedt indexcijfers over de ontwikkeling van

- de cao-lonen;
- de contractuele loonkosten;
- de contractuele arbeidsduur.

Met de *indexcijfers van de cao-lonen* wordt de ontwikkeling van de bruto lonen weergegeven waarop werknemers bij een normale arbeidsduur onvoorwaardelijk recht hebben. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt naar cao-lonen inclusief bijzondere beloningen en cao-lonen exclusief bijzondere beloningen, en tussen cao-lonen per uur en cao-lonen per maand. Het cao-loon inclusief bijzondere beloningen omvat de volgende elementen:

- het loon voor normale arbeidstijd;
- alle bindend voorgeschreven, regelmatig betaalde toeslagen;
- alle bindend voorgeschreven bijzondere (niet maandelijks) beloningen, zoals de vakantietoeslag of de eindejaarsuitkering.

Uitgesloten zijn dus toeslagen die in de cao's voorwaardelijk zijn gesteld, zoals een leeftijdstoelag of een toeslag voor ploegen-dienst, en individuele loonstijgingen.

De brutoering van de overhevelingstoelag (vanaf januari 2001) is zodanig in de indexcijfers verwerkt, dat de brutoering niet leidt tot loonmutaties, voorzover niet van de wettelijke brutoeringsregeling (verhoging van het loon met 1,9 procent met een maximum van 791,85 euro per jaar) is afgeweken.

De *indexcijfers van de contractuele loonkosten* geven de ontwikkeling weer van de loonkosten voor werkgevers. Hiertoe wordt het bovenvermelde cao-loon inclusief bijzondere beloningen uitgebreid met:

- alle wettelijk voorgeschreven sociale lasten (premies voor WAO, WW, wachtgeld en ZFW, uitgezonderd premie ZW) en (t/m 2000) de overhevelingstoeslag;
- alle contractueel aangegane, bindend voorgeschreven sociale lasten (premies voor VUT, (pre)pensioen, bovenwettelijke verzekering voor arbeidsongeschiktheid e.d. en sociale en bedrijfstakingfondsen).

De *indexcijfers van de contractuele arbeidsduur* geven de ontwikkeling weer van de in cao's overeengekomen jaarlijkse arbeidsduur van volwassen voltijdwerknemers. Deze contractuele arbeidsduur is te beschouwen als het maximaal aantal te werken uren per jaar. Dit wordt berekend door de normale arbeidsduur (zoals vermeld in de cao) te verminderen met het aantal officiële feestdagen (vastgesteld op zes dagen per jaar), het aantal onvoorwaardelijke vakantiedagen en eventuele arbeidsduurverkorting. Met voorwaardelijke arbeidsduurverkorting, bijvoorbeeld vanwege leeftijd of ploegendienst, wordt geen rekening gehouden.

Populatie

Het onderzoek omvat cao's van bedrijven en instellingen uit alle bedrijfstakken en grootteklassen, behalve:

- particuliere huishoudens met personeel in loondienst (Sbi-code 95);
- ambassades, consulaten en internationale gemeenschapsorganen (Sbi-code 99).

Buiten beschouwing blijft de loon- en arbeidsduurontwikkeling van:

- werknemers die geen voltijd baan hebben;
- werknemers die niet onder een cao vallen.

Per cao gemeten loon- en arbeidsduurontwikkelingen worden samengevoegd en gewogen met behulp van loonsommen waarin ook werknemers die geen voltijd baan hebben én werknemers die niet onder een cao vallen zijn meegenomen. Er wordt dus verondersteld dat de cao-loonmutaties ook betrekking hebben op werknemers die in deeltijd werken of die niet onder de werkingssfeer van een cao vallen. In 1990, het basisjaar van de huidige reeks indexcijfers, hadden twee van de drie werknemers een voltijd baan en viel ongeveer driekwart van alle werknemers onder de werkingssfeer van een cao.

Beschikbare cijfers

De indexcijfers zijn in een aantal varianten beschikbaar:

- cao-lonen per maand inclusief bijzondere beloningen;
- cao-lonen per maand exclusief bijzondere beloningen;
- cao-lonen per uur inclusief bijzondere beloningen;
- contractuele loonkosten per uur inclusief bijzondere beloningen;
- jaarlijkse contractuele arbeidsduur van volwassen voltijdwerknemers.

De indexcijfers van de cao-lonen per maand ontwikkelen zich onafhankelijk van wijzigingen in de arbeidsduur (normale arbeidsduur, verlofdagen en arbeidsduurverkorting). Deze wijzigingen zijn wel van invloed op de indexcijfers van de cao-lonen per uur, de contractuele loonkosten per uur en natuurlijk de jaarlijkse contractuele arbeidsduur.

Een uitsplitsing van de indexcijfers van de cao-lonen is beschikbaar naar categorie werknemers (jeugd en volwassenen), cao-sector (particuliere bedrijven, overheid en gesubsidieerde sector) en economische activiteit (bedrijfssector, bedrijfstak en -klasse). De indexcijfers van de contractuele loonkosten zijn beschikbaar naar economische activiteit en die van de contractuele arbeidsduur naar cao-sector en economische activiteit.

In de indexcijfers zijn regelingen verwerkt die op het moment van samenstellen van de cijfers bekend waren. Daarna kunnen de gegevens nog wijzigen als cao's met terugwerkende kracht worden

afgesloten. De eerst gepubliceerde indexcijfers zijn daarom vaak lager dan de later gepubliceerde voorlopige en definitieve indexcijfers. De gegevens van een kalenderjaar worden definitief vastgesteld, als alle cao's zijn afgesloten, maar uiterlijk in de maand mei van het daarop volgende jaar.

Voor een correct gebruik dienen indexcijfers van eenzelfde status te worden gehanteerd. Dit betekent dus dat eerst gepubliceerde cijfers vergeleken moeten worden met eerst gepubliceerde, voorlopige met voorlopige en definitieve met definitieve cijfers.

Methode

Om een goed beeld van de contractuele loon- en arbeidsduurontwikkeling te krijgen, is het niet nodig alle cao's waar te nemen. Enkele uitzonderingen daargelaten worden alleen cao's waargenomen die voor minstens 500 werknemers gelden én loontabellen bevatten. Van deze cao's worden niet alle loon- en arbeidsduurgegevens verwerkt, maar enkele representatieve meetpunten (zwaartepunten): ruim 8 100 voor de reeks 1990=100. De veranderingen per meetpunt worden in een aantal stappen samengevoegd tot te publiceren uitkomsten.

Eenmaal per tien jaar wordt het aantal meetpunten vastgesteld. De keuze van de meetpunten is gebaseerd op de verdeling van de werknemers over de loonschalen in het basisjaar. Informatie over deze verdeling wordt via een eenmalig onderzoek verkregen. Daarbij wordt ook het gewicht (loonsommen) van de meetpunten per cao vastgesteld. Deze gewichten blijven constant totdat het basisjaar wordt aangepast. Door het constant houden van deze gewichten hebben veranderingen in de samenstelling van de werknemerspopulatie per cao (zoals de leeftijdsopbouw) geen invloed op de indexcijfers. De gewichten per bedrijfsklasse en cao-sector worden wel ieder jaar aangepast. Hierdoor zijn verschuivingen in de aantallen werknemers naar bedrijfsklasse en cao-sector wel van invloed op de indexcijfers.

Standaard bedrijfsindeling (SBI 1993)

Voor de indeling van bedrijven naar economische activiteit wordt de Standaard bedrijfsindeling van 1993 (SBI 1993) gebruikt. Dit is een CBS-indeling waarbij de economische activiteit van een bedrijf of instelling gekenmerkt wordt door het voortgebrachte product, de in het productieproces gebruikte grondstoffen en hulpdiensten, en de aard van het productieproces. De SBI heeft een hiërarchische opbouw. Het hoogste niveau is een indeling in vier bedrijfssectoren. Deze bedrijfssectoren zijn onderverdeeld in zestien bedrijfstakken, die op hun beurt weer gesplitst zijn in bedrijfsklassen en bedrijfsgroepen. De cijfercodes die voor de indeling worden gebruikt vormen niet altijd een aaneensluitende reeks. Het ontbreken van bepaalde codes betekent dus niet automatisch dat deze groepen in de statistiek ontbreken. In de tabellen worden de uitkomsten gedetailleerd naar de vier bedrijfssectoren, alle waargenomen bedrijfstakken met uitzondering van de bedrijfstak delfstofwinning, en een selectie van de belangrijkste bedrijfsklassen.

Consumentenprijsindex

(tabel 2.6.1–2.6.2)

Maandelijks berekent en publiceert het CBS de consumentenprijsindex (CPI). De CPI geeft de prijsontwikkeling weer van goederen en diensten die huishoudens aanschaffen voor consumptie. De CPI is een belangrijke maatstaf voor de inflatie en wordt veel gebruikt door het bedrijfsleven en de overheid, onder andere bij loononderhandelingen, de indexering van huren en lijffrenten en voor de aanpassing van belastingtabellen.

De inflatie wordt gemeten als de procentuele stijging van de CPI in een bepaalde periode ten opzichte van dezelfde periode van het voorgaande jaar.

De CPI geeft de prijsontwikkeling weer van goederen en diensten die het gemiddelde huishouden in Nederland in een basisjaar heeft aangeschaft voor consumptie. Dit pakket goederen en diensten wordt ook wel het (boodschappen)mandje genoemd. Tot dit mandje behoren onder andere de dagelijkse boodschappen, uitgaven voor duurzame consumptiegoederen zoals wasmachines en auto's, huur, school- en collegegeld en consumptiegebonden belastingen zoals onroerendezaakbelasting en motorrijtuigenbelasting. Niet alle uitgaven tellen mee bij de berekening van de CPI. De inkomstenbelasting, sociale premies en uitgaven voor verzekerde medische zorg zijn daar voorbeelden van. Wanneer de eigenschappen van een artikel uit het boodschappenmandje wijzigen of het artikel niet meer in de winkel verkrijgbaar is, wordt de prijsontwikkeling van een vergelijkbaar artikel gevolgd. Zo'n vervangend product verschilt vaak in kwaliteit. Om dan toch een juist prijsindexcijfer te bepalen wordt voor dit kwaliteitsverschil gecorrigeerd. Zo wordt alleen de 'zuivere' prijsstijging gemeten.

Basisjaar

De CPI geeft het prijsniveau weer van het mandje ten opzichte van de gemiddelde prijs in een bepaald jaar: het zogenoemde basisjaar. Vanaf 2003 is dat basisjaar 2000.

De uitgaven van huishoudens kunnen in de loop van de tijd veranderen, bijvoorbeeld doordat er nieuwe producten op de markt komen of omdat de samenstelling van de bevolking anders wordt. Ook een verandering in het welvaartsniveau kan een ander kooppatroon tot gevolg hebben. Wanneer het mandje van de CPI niet meer aansluit bij het bestedingspatroon van de consument, kiest het CBS een recenter basisjaar. Dat heet een basisverlegging. In het verleden werd om de 5 jaar een nieuw basisjaar gekozen. Om sneller wijzigingen in het consumptiepatroon van de consumenten in de CPI tot uitdrukking te brengen, wordt vanaf 2004 overgegaan op een jaarlijkse basisverlegging. Dit houdt een belangrijke kwaliteitsverbetering van de CPI in.

Referentiejaar

In 2003 heeft de aanduiding 2000=100 nog twee betekenissen. Het geeft aan dat het indexcijfer betrekking heeft op het boodschappenmandje van 2000 en dat het prijsniveau van dat jaar uitgangspunt is voor de berekening van het indexcijfer.

Vanaf 2004 is alleen de tweede betekenis nog van toepassing.

Voorbeeld:

Als het CBS bijvoorbeeld in 2002 het consumentenprijsindexcijfer 105 publiceert met als basisjaar 2000, dan betekent dit dat men voor het pakket goederen en diensten in 2002 5 procent duurder uit is dan in 2000.

Met ingang van januari 2003 worden de prijzen vergeleken met het niveau van het jaar 2000. Het referentiejaar van de reeks is dan 2000. Dit wordt weergegeven met de toevoeging 2000=100. Vanaf 2004 wordt het mandje elk jaar geactualiseerd. Voor de berekening van het indexcijfer blijft echter het jaar 2000 het referentiejaar.

Vanaf 2004 zal het CBS een geschakelde CPI-reeks publiceren met als referentiejaar 2000. Deze geschakelde reeks wordt opgebouwd uit deelreeksen die zijn gebaseerd op verschillende mandjes. Voor het berekenen van het inflatiecijfer heeft dit geen gevolgen. Het samenstellen van deelindexcijfers van bepaalde artikelgroepen wordt hierdoor echter iets lastiger vanaf 2004. Op aanvraag verleent het CBS hierbij ondersteuning.

Geharmoniseerde Consumentenprijsindex

Het CBS stelt sinds maart 1997, naast de nationale consumentenprijsindex, ten behoeve van de Europese Unie (EU) ook de geharmoniseerde consumentenprijsindex van Nederland samen. De geharmoniseerde index dient voor vergelijkingen binnen de Europese Unie, maar is minder geschikt om de nationale inflatie weer te geven.

De consumentenprijsindex voor de monetaire unie (EURO-12, CPIMU) geeft de gemiddelde prijsontwikkeling weer in de landen die deelnemen aan de Economische en Monetaire Unie, ofwel de Eurozone. Tot december 2000 waren dat 11 lidstaten. Vanaf januari 2001 heeft de CPIMU betrekking op de Eurozone inclusief het nieuw toegetreden Griekenland.

De EU-15 geeft de gemiddelde prijsontwikkeling weer van de 15 lidstaten van de Europese Unie.

Geharmoniseerde index versus nationale consumentenprijsindex

Het belangrijkste verschil tussen de geharmoniseerde index en de nationale consumentenprijsindex betreft de consumptiepakketten waarop zij betrekking hebben. Wonen in een eigen huis (huurwaarde), consumptiegebonden belastingen (onroerendezaakbelasting, motorrijtuigenbelasting e.d.) en contributies aan sportverenigingen, maatschappelijke organisaties e.d. worden bijvoorbeeld wel meegenomen in de nationale index, maar niet in de geharmoniseerde. Anderzijds is bij de geharmoniseerde index een groter deel van de kosten van de gezondheidszorg inbegrepen dan in de nationale index.

Een ander verschil tussen beide indices is dat in de nationale index de prijsstijgingen van de particuliere consumptie van Nederlanders in het buitenland wordt meegenomen. Daarentegen weegt in de geharmoniseerde index de particuliere consumptie van buitenlanders in Nederland mee.

Wijzigingen in de geharmoniseerde index vanaf januari 2000

Met ingang van januari 2000 is de dekking van de geharmoniseerde index uitgebreid. Daarbij is zowel het inbegrepen pakket goederen en diensten uitgebreid als de bevolking waarop de index betrekking heeft.

De volgende artikelen zijn toegevoegd:

- Afvalstoffenheffing en rioolrecht;
- Een deel van de gezondheidszorg. Inbegrepen waren al een aantal niet onder een verzekering vallende uitgaven. Daaraan zijn toegevoegd medische artikelen en diensten, welke zijn geconsumeerd door particulier verzekerden, ook als deze door de particuliere verzekeraar zijn vergoed. Niet inbegrepen zijn echter ziekenhuisdiensten. Ook is niet inbegrepen de medische consumptie van personen welke onder de Ziekenfondswet verzekerd zijn, en welke door het ziekenfonds wordt betaald;
- Collegegelden en lesgelden;
- Eigen bijdragen aan de kinderopvang in crèches en dergelijke;
- Diensten van de ziektekostenverzekeraars;
- Schadeverzekeringen, maar geen levensverzekeringen.

De geharmoniseerde consumentenprijsindex heeft tot december betrekking gehad op de consumptie van Nederlandse ingezetenen binnen Nederland. Uitgesloten was de consumptie van bewoners van institutionele huishoudens. Ook consumptie in het buitenland is in de berekening uitgesloten. De dekking van de geharmoniseerde index is op twee punten uitgebreid:

- De consumptieve uitgaven van niet-ingezetenen, welke binnen Nederland worden gedaan, worden meegenomen. Bijvoorbeeld uitgaven van buitenlandse toeristen in Nederlandse hotels.
- De consumptieve uitgaven van bewoners van instellingen en tehuizen. Het gaat hierbij niet om de kosten van bijvoorbeeld de zorg die een bejaardentehuis aan de bewoners biedt, maar om de persoonlijke uitgaven voor goederen en diensten die niet door het tehuis worden verstrekt.

Wijzigingen in de geharmoniseerde index vanaf januari 2001

Per januari 2001 wordt de dekking van de geharmoniseerde index weer verder uitgebreid. De volgende artikelen zijn toegevoegd:

- Een deel van de gezondheidszorg, namelijk ziekenhuisdiensten. Een aantal niet onder een verzekering vallende uitgaven

in verband met ziekte was al vanaf de start van de geharmoniseerde index daarbij inbegrepen. In januari 2000 zijn daar aan toegevoegd medische artikelen en diensten, welke zijn geconsumeerd door particulier verzekerden, ook als deze door de particuliere verzekeraar worden vergoed. Niet inbegrepen waren echter ziekenhuisdiensten. Deze zijn nu toegevoegd.

De medische consumptie van mensen die onder de Ziekenfondswet verzekerd zijn en welke door het ziekenfonds wordt betaald, is niet inbegrepen in de geharmoniseerde index.

- Sociale bescherming. Hieronder worden verstaan allerlei soorten zorg voor ouderen, gehandicapten, kinderen en andere groepen. Meer concreet omvat het de eigen bijdragen die deze groepen betalen voor het verkrijgen van deze zorg, zoals ouderbijdragen voor kinderopvang, eigen bijdragen in de thuiszorg, en ook de eigen bijdragen die worden betaald door bewoners van verzorgingshuizen, verpleeghuizen en andere intramurale zorg.

Consumentenvertrouwen

Toelichting tabel 2.7.1–2.7.3

Consumenten Conjunctuur Onderzoek (CCO), maart 2003

In opdracht van de Europese Commissie houdt het Centraal Bureau voor de Statistiek sinds 1972 regelmatig conjunctuurenquêtes onder consumenten. Hoofddoel van deze enquêtes is het verschaffen van actuele informatie over consumentenvertrouwen en consumentenverwachtingen met betrekking tot de algemene economische ontwikkeling en de financiële situatie van het eigen huishouden. Vanaf april 1986 vinden deze conjunctuurenquêtes maandelijks plaats.

De steekproef in maart 2003 omvatte 1 475 telefoonnummers, waarbij 950 maal respons is verkregen. De totale non-respons bedroeg in maart 36 procent.

De indicator van het *consumentenvertrouwen* geeft aan in hoeverre dat consumenten vinden dat het economisch gezien beter of slechter gaat en wordt bepaald op basis van de mening van de consument over het algemene economische klimaat en over de eigen financiële situatie. Maandelijks worden hierover in het CCO vijf vragen gesteld aan ongeveer duizend personen. Daarnaast bevat het CCO onder andere vragen over de verwachtingen voor de werkloosheid, de inflatie en over het spaargedrag en aankoopplannen van huishoudens.

De ondervraagden kunnen vinden dat het beter gaat (de 'optimisten'), dat het slechter gaat (de 'pessimisten') of dat de situatie gelijk blijft. Als er evenveel optimistische als pessimistische consumenten zijn, heeft het consumentenvertrouwen de waarde nul. Een waarde van tien betekent dat de optimisten een meerderheid van tien procent hebben ten opzichte van de pessimisten.

Twee van de vragen gaan over de economische situatie in het algemeen. Het CBS berekent uit de antwoorden hierop de indicator van het economisch klimaat. De overige drie vragen gaan over de financiële situatie van het eigen huishouden. Daaronder is ook de vraag of de tijd gunstig is voor aankopen van duurzame goederen. De antwoorden op deze drie vragen worden samengevat in de indicator van de koopbereidheid.

Het CBS berekent ook tijdreeksen van het consumentenvertrouwen, economisch klimaat en koopbereidheid na verwijdering van seizoeninvloeden. De berekening van de seizoeninvloeden wordt eenmaal per jaar geactualiseerd. Dat is in januari 2002 gebeurd op basis van de cijfers tot en met december 2001. Daardoor zijn de seizoen gecorrigeerde cijfers vanaf 1996 tot en met 2001 bijgesteld, en zijn geringe afwijkingen met eerder gepubliceerde uitkomsten mogelijk.

Economische activiteit

De verzameling van werkzaamheden, gericht op de productie van goederen en diensten. Het gaat hierbij niet alleen om activiteiten van het bedrijfsleven, maar ook om activiteiten van niet op winst gerichte instellingen en de overheid.

Zie ook *Standaard bedrijfsindeling*.

Geregisteerde werkloosheid

(tabel 2.3.3–2.3.6)

Het CBS stelt sinds 1988 gegevens samen over de geregisteerde werkloosheid. De toegepaste methode staat beschreven in het artikel 'Hoe telt het CBS het aantal geregisteerde werklozen'. Dit artikel is opgenomen in de CBS-publicatie *Enquête beroepsbevolking 1994*. In dezelfde publicatie is ook het artikel 'Tijdreeksen geregisteerde werkloosheid en beroepsbevolking' opgenomen. Voor de jaren 1970–1994 vindt men hierin tijdreeksen van de werkzame en werkloze beroepsbevolking en van de geregisteerde werkloosheid.

Geregisteerde werklozen zijn mensen die bij 'Centra voor werk en inkomen (CWI)'; staan ingeschreven, direct beschikbaar zijn voor een baan van minstens twaalf uur per week en geen werk hebben of werk van minder dan twaalf uur per week. De cijfers over de geregisteerde werkloosheid zijn gebaseerd op de registratie van de CWI en de Enquête beroepsbevolking (EBB) van het CBS. Voor de EBB wordt jaarlijks één op de honderd inwoners van Nederland geïnterviewd. De geregisteerde werkloosheids cijfers hebben een onnauwkeurigheidsmarge omdat ze gebaseerd zijn op een steekproefonderzoek. Alleen uit grote veranderingen of uit veranderingen die zich gedurende een langere periode aftekenen mogen conclusies worden getrokken over de tendens van de werkloosheid.

Standaard bedrijfsindeling (SBI)

De indeling van bedrijven en instellingen naar hun economische activiteit. De indeling is overeenkomstig de Standaard bedrijfsindeling 1993. De SBI 1993 kent bedrijfstakken, die zijn onderverdeeld in bedrijfsklassen.

Zie ook *economische activiteit*.

Uitkeringen krachtens de Werkloosheidswet (WW)

(tabel 2.8.3)

In tabel 2.8.3 wordt informatie gegeven over het aantal uitkeringen krachtens de Werkloosheidswet. Het betreft de uitkeringen die aan het eind van de desbetreffende maanden niet waren beëindigd, de zogeheten lopende uitkeringen.

Populatie

Afhankelijk van de arbeidsmarktsituatie van een persoon voor de intreding van de volledige of gedeeltelijke werkloosheid kan aanspraak bestaan op meer dan een uitkering. Er is dan sprake van samenloop van uitkeringen. Het gaat hierbij om enkele duizendtallen. Bij een dergelijke samenloop zijn van elke uitkering de gegevens opgenomen. De tabel geeft dus geen informatie over het aantal mensen dat een of meer uitkeringen ontvangt, maar wel over het aantal werkloosheidsuitkeringen en de bijbehorende kenmerken van de uitkering of uitkeringontvanger.

Achtergrondvariabelen

De *leeftijd* in de tabel is de leeftijd aan het eind van het desbetreffende maand.

De *duur van de uitkering* geeft het aantal maanden of het aantal jaren weer dat is verstreken tussen de datum waarop het recht op een uitkering is aangevangen en de laatste dag van de maand.

Uitkeringen krachtens de Arbeidsongeschiktheidsregelingen

(tabel 2.8.4)

In tabel 2.8.4 wordt informatie gegeven over het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen krachtens de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO), de Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen (WAZ) en de Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong).

Deze regelingen zijn van kracht sedert de invoering op 1 januari 1998 van de Wet premiedifferentiatie en marktwerking bij arbeidsongeschiktheidsverzekeringen (PEMBA). Met de invoering van de Wet PEMBA is de Algemene Arbeidsongeschiktheidswet (AAW) ingetrokken. Personen die een AAW-uitkering ontvingen, hebben vanaf 1 januari 1998 recht op een uitkering krachtens de WAZ of Wajong. De WAO is van toepassing geworden op het overheidspersoneel. Tot 1998 had het overheidspersoneel recht op een aan de AAW gerelateerde uitkering. Bovendien kon men onder bepaalde voorwaarde aanspraak maken op een bovenwettelijke (aanvullende) uitkering.

Populatie

Afhankelijk van de arbeidsmarktsituatie voor de intreding van de volledige of gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid kan aanspraak bestaan op meer dan een uitkering. Er is dan sprake van samenloop van uitkeringen. Het gaat hierbij om meer dan tienduizend uitkeringen. Bij een dergelijke samenloop zijn van elke uitkering de gegevens opgenomen. De tabellen geven dus geen informatie over het aantal mensen dat een of meer uitkeringen ontvangt, maar wel over het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen en de bijbehorende kenmerken van de uitkering of uitkeringontvanger.

Nuluitkeringen

De gepubliceerde aantallen zijn inclusief nuluitkeringen. Nuluitkeringen zijn uitkeringen die niet tot uitbetaling komen door korting op de uitkering, sanctie of schorsing.

Korting op de uitkering leidend tot een nuluitkering wordt veroorzaakt doordat men voldoende inkomsten uit arbeid of een andere sociale zekerheidsuitkering heeft. Een sanctie kan worden opgelegd omdat men niet voldoet aan de voorschriften op grond waarvan voortzetting van de uitkering afhankelijk is. Een dergelijke sanctie wordt opgelegd in het kader van de Wet Boeten, Maatregelen en Terug- en invordering sociale zekerheid (wet BMT). Een uitkering kan worden geschorst of opgeschort als de uitvoering-instelling sociale zekerheid aanwijzingen heeft dat aan het recht op een uitkering kan worden getwijfeld.

Uitkeringen krachtens de Algemene bijstandswet (ABW)

(tabel 2.8.5)

In tabel 2.8.5 wordt informatie gegeven over het aantal huishoudens met een uitkering krachtens de Algemene bijstandswet (ABW). De uitkomsten over de ABW hebben betrekking op thuiswonenden jonger dan 65 jaar met een periodieke algemene bijstandsuitkering. Dit is een uitkering om in de noodzakelijke kosten van het bestaan te kunnen voorzien.

De resultaten van de ABW worden samengesteld op basis van waarneming van gegevens bij alle gemeenten. Deze gegevens worden vanaf 1996 maandelijks aan het CBS verstrekt.

De in deze tabellen gepubliceerde cijfers bevatten een correctie voor administratieve vertraging van drie maanden. Dat is nodig omdat uit onderzoek is gebleken dat een aanzienlijk deel van de instroom in de bijstand pas na enige tijd in de bijstandsadministratie wordt opgenomen. Het gevolg is dat pas na enkele maanden met voldoende volledigheid over een bepaalde verslagmaand gepubliceerd kan worden.

Vacatures

(tabel 2.2.1–2.2.3)

De tabellen 2.2.1–2.2.3 hebben zowel betrekking op vacatures bij particuliere bedrijven, als bij de overheid. De vacatures van de volgende groepen ontbreken:

- personeel in dienst van huishoudens;
- internationale gemeenschapsorganen;
- beroepsmilitairen;
- WSW-werknemers;
- bedrijven en instellingen die volgens het Algemeen bedrijfsregister van het CBS geen werknemers in dienst hebben.

Onder een vacature wordt verstaan een arbeidsplaats waarvoor, binnen of buiten een onderneming of instelling, personeel wordt gezocht dat onmiddellijk of zo spoedig mogelijk geplaatst kan worden. Tot de vacatures worden ook gerekend:

- vacatures waarvoor zich reeds sollicitanten hebben gemeld (ook wanneer al gesprekken worden gevoerd met deze sollicitanten);
- vacatures waarvoor de sollicitatieprocedure zoveel tijd zal kosten dat de feitelijke indiensttreding niet op korte termijn valt te verwachten;
- vacatures waarvoor uitzendkrachten of ander tijdelijk personeel wordt gezocht;
- open plaatsen voor leerlingen en personen in opleiding, mits het daarbij gaat om een arbeidsovereenkomst (dus geen onbetaalde stageplaatsen).

Bij de ontstane en vervulde vacatures worden ook gerekend de vacatures die in het verslagkwartaal zowel ontstaan als inmiddels weer vervuld zijn.

Als bij reorganisaties of afslankingen een open plaats alleen mag worden bezet door medewerkers waarvan de arbeidsplaats verdwijnt, mag de open plaats niet als vacature meegeteld worden.

De detaillering van de uitkomsten naar economische activiteit is gebaseerd op de Standaard bedrijfsindeling 1993 (SBI 1993) van het CBS.

Vakverenigingen

(tabel 2.9)

De gegevens in tabel 2.9 zijn afkomstig van de vakcentrales FNV, CNV en Vakcentrale MHP. Deze gegevens worden éénmaal per kwartaal door het CBS gepubliceerd. Gegevens betreffende de ledentallen van vakverenigingen en overkoepelende organisaties die aangesloten zijn bij één van de drie vakcentrales zijn in StatLine te vinden. Daarnaast beschikt het CBS over gegevens over alle vakverenigingen, met een detaillering naar kenmerken van het ledenbestand, en over de organisatiegraad in Nederland. Deze gegevens zijn gebaseerd op de tweejaarlijkse structuurenquête van de Statistiek van de vakbeweging en op gegevens uit de Enquête beroepsbevolking. Over de structuurgegevens van het verslagjaar 2001 is een artikel gepubliceerd in de Sociaal-economische maandstatistiek van december 2001.

Gedetailleerde informatie over deze structuurgegevens is in StatLine te vinden. De gegevens over vakbondsleden afkomstig uit de Enquête beroepsbevolking zijn voor de jaren 1992–1999 gepubliceerd in de Sociaal-economische maandstatistiek van oktober 2000.

Werkzame en werkloze beroepsbevolking

(tabel 2.1.1–2.1.2 en 2.3.1–2.3.2)

Cijfers over de werkzame en werkloze beroepsbevolking zijn in hoofdzaak gebaseerd op de Enquête Beroepsbevolking waarvoor maandelijks 30 duizend mensen worden geïnterviewd. Daarnaast wordt bij de samenstelling gebruik gemaakt van de Arbeidsrekeningen, die vooral op een enquête bij bedrijven en instellingen zijn gebaseerd.

De *werkzame beroepsbevolking* bestaat uit mensen van 15–64 jaar die betaald werk hebben van twaalf uur of meer per week.

De *werkloze beroepsbevolking* bestaat uit mensen van 15–64 jaar die zoeken naar een baan van twaalf uur of meer per week, daarvoor beschikbaar zijn en geen werk hebben of een baan van minder dan twaalf uur per week. Zoeken betekent dat men activiteiten ondernomen heeft om een betaalde baan te vinden. Voor zover deze mensen staan ingeschreven bij een Centrum voor Werk en Inkomen (CWI) behoren ze tevens tot de *geregistreeerde werklozen*. Daartoe behoren eveneens ingeschreven mensen die wel beschikbaar zijn maar niet naar werk zoeken.

De werkloze beroepsbevolking komt hoger uit dan de geregistreeerde werkloosheid. Dat komt vooral doordat mensen die werk zoeken maar niet ingeschreven staan bij een Centrum voor Werk en Inkomen (voorheen arbeidsbureau) ook meetellen. Een belangrijke categorie wordt gevormd door herintredende vrouwen die zich veelal niet laten inschrijven. In 2002 telde de werkloze beroepsbevolking ruim 130 duizend mensen meer dan de geregistreeerde werkloosheid.

Ziekteverzuim

(tabel 2.8.1–2.8.2)

De tabellen 2.8.1 en 2.8.2 hebben betrekking op het ziekteverzuim bij particuliere bedrijven. Het CBS publiceert ook gegevens over het ziekteverzuim bij de overheid in de publicatie 'Ziekteverzuim binnen de overheid'.

Met ingang van het vierde kwartaal van 1995 verricht het CBS ieder kwartaal onderzoek naar het ziekteverzuim bij particuliere bedrijven. Het onderzoek wordt gehouden in de vorm van een enquête bij bijna 17 duizend bedrijven en instellingen. Het kwartaalonderzoek is in de plaats gekomen van de jaaronderzoeken naar ziekteverzuim die het CBS over de jaren 1993 tot en met 1995 heeft gehouden.

Het onderzoek heeft betrekking op alle bedrijven en instellingen in Nederland met uitzondering van:

- overheidsinstellingen;
- personeel in dienst van huishoudens;
- internationale gemeenschapsorganen;
- bedrijven en instellingen die volgens het Algemeen bedrijfsregister van het CBS geen werknemers in dienst hebben.

Op het enquête-formulier worden vier vragen gesteld. Er wordt gevraagd naar de ziekteverzuimpercentages in- en exclusief zwangerschaps- en bevallingsverlof in het kwartaal, naar de volledigheid van de registratie en, vanaf het vierde kwartaal van 1996, de verzekeringsvorm.

Met de vraag naar de volledigheid van de registratie wordt getracht vast te stellen of opgegeven verzuimpercentages berekend zijn op basis van *alle* verzuimgevallen. Geeft een bedrijf aan dat niet al het verzuim geregistreerd wordt, dan wordt de opgave van dit bedrijf bij het samenstellen van de uitkomsten buiten beschouwing gelaten. Bij de vraag naar de verzekeringsvorm moet worden aangegeven hoe het bedrijf het recht op loondoorbetaling bij ziekte heeft geregeld:

- volledig eigen-risicodrager;
- loondoorbetaling gedeeltelijk herverzekerd (zogenaamde 'stop-lossverzekering');
- loondoorbetaling volledig herverzekerd (eventueel met een eigen risico in wachtdagen/ weken/ maanden).

Het percentage ziekteverzuim is in de toelichting bij het enquête-formulier als volgt omschreven:

'Het ziekteverzuimpercentage is het aantal door ziekte verzuimde dagen, in procenten van het totaal aantal beschikbare dagen van de werknemers in het kwartaal. Niet meegeteld moet worden het verzuim na een jaar ziekte.'

Bedrijven mogen het percentage ziekteverzuim zowel berekenen op basis van kalenderdagen als op basis van werkdagen.

Waarnemingsfouten zijn zo goed mogelijk gecorrigeerd in het controle-correctie proces. Het risico van waarnemingsfouten is het grootst bij bedrijven met 1 tot 10 werknemers. Het effect van waarnemingsfouten op het verzuimpercentage voor het totaal is overigens betrekkelijk gering omdat relatief weinig mensen werkzaam zijn bij deze kleine bedrijven.

Meer informatie over het Kwartaalonderzoek ziekteverzuim is opgenomen in het artikel 'Kwartaalonderzoek ziekteverzuim; methode en eerste uitkomsten'. Dit artikel is verschenen in de Sociaal-economische maandstatistiek van december 1996.

De detaillering van de uitkomsten naar economische activiteit is gebaseerd op de Standaard bedrijfsindeling 1993 van het CBS.

Nu en eerder verschenen

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Actieven				
<i>Zie: inkomen</i>				
Allochtonen				
<i>Zie: etniciteit</i>				
Arbeidsdeelname				
Omslag op de arbeidsmarkt in 2002	EBB	webmag	2003/3	10
Arbeidsdeelname van paren	EBB	artikel	2003/2	12
Arbeidsmarkt het gunstigt in Utrecht	EBB	webmag	2003/1	11
Niet-westerse allochtonen verkleinen achterstand op arbeidsmarkt	EBB	webmag	2003/1	13
Arbeidspositie en opleidingsniveau van personen met een uitkering, 1998	SSB	artikel	2002/12	82
Meer mensen aan het werk	OESO	webmag	2002/10	11
Werkgelegenheid en arbeidsmarkt 1987-2001	EWL	artikel	2002/9	13
<i>Zie ook: beroepsbevolking</i>				
Arbeidsduur				
Banen, lonen en arbeidsduur van werknemers, 2000-2001	EWL	artikel	2003/4	23
Ouderschapsverlof	EBB	artikel	2002/11	23
Arbeidsgehandicapten				
Arbeidsgehandicapten in Nederland, 2001	EBB	artikel	2003/4	22
Arbeidsjaren				
Arbeidsvolume van werknemers naar geslacht en bedrijfstak	AR	tabel	2003/4	65
Banengroei bij zorg en overheid, krimp in het bedrijfsleven	AR	persber	2003/3	7
Werkgelegenheid groeit in de zorg en daalt in het bedrijfsleven	AR	persber	2003/1	7
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/4	DIV	artikel	2002/12	9
Werkgelegenheid commerciële sector daalt	AR	berichten	2002/10	7
Werkgelegenheid lonen en koopkracht in 2002 en 2003	CPB	artikel	2002/10	24
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/3	DIV	artikel	2002/9	11
Banengroei valt terug in het eerste kw.	AR	berichten	2002/7	7
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/2	DIV	artikel	2002/6	12-13
<i>Zie ook: werkgelegenheid</i>				
Arbeidskosten				
Cao-lonen per uur/mnd, contract, loonkosten	CAO	tabel	2003/4	72-73
Loonkosten per arbeidsjaar/loonkosten naar bedrijfstak	AR	tabel	2003/4	74
Werkgelegenheid groeit in de zorg en daalt in het bedrijfsleven	AR	persber	2003/1	7
Arbeidskosten in 2000	AKO	artikel	2003/1	20
Cao-lonen 2001, de definitieve gegevens	CAO	artikel	2002/4	12-19
Arbeidsomstandigheden				
Arbeidsomstandigheden in kleine, middelgrote en grote bedrijven	EBB	artikel	2003/1	15
Arbeidsongeschiktheid				
Arbeidsongeschiktheid verschilt per provincie	SOZ	webmag	2003/4	10
Uitkeringen WW, AO en Abw	SOZ	tabel	2003/4	79-81
Aantal WW-uitkeringen blijft stijgen	SOZ	persber	2003/1	8
Wie komen in de WAO?	SOZ	artikel	2003/1	38
Aantal WW-uitkeringen stijgt	SOZ	berichten	2002/11	7
Arbeidsongeschiktheid groeit in 2001 naar 981 duizend uitkeringen	SOZ	webmag	2002/7	16
<i>Zie ook: inkomen</i> <i>sociale zekerheid</i>				
Arbeidsproductiviteit				
Arbeidsproductiviteit gedaald in 2001	NR	webmag	2002/10	9
Arbeidsvolumina				
<i>Zie: arbeidsjaren</i>				
Banen				
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2003/1	DIV	artikel	2003/4	11
Relatie tussen banen, werkzame personen en werkzame beroepsbevolking	DIV	artikel	2003/4	15
Banen, lonen en arbeidsduur van werknemers, 2000-2001	EWL	artikel	2003/4	23
Banen van werknemers naar geslacht en bedrijfstak	AR	tabel	2003/4	64
Banengroei bij zorg en overheid, krimp in het bedrijfsleven	AR	persber	2003/3	7
Bijbanen van onderwijsvolgende jeugd	EBB	artikel	2003/2	16

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Werkgelegenheid groeit in de zorg en daalt in het bedrijfsleven				
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/4	AR	persber	2003/1	7
Banen van werknemers naar geslacht en bedrijfstak	DIV	artikel	2002/12	9
Samenloop van banen en uitkeringen	AR	tabel	2002/12	99
Loon naar opleidings- en beroepsniveau: het Loonstruatuuronderzoek 1998	SBB	artikel	2002/12	22
Banen van studenten in het hoger onderwijs	LSO	artikel	2002/12	72
Vertraagde banengroei in 2001 in alle provincies	SSB	artikel	2002/12	59
Werkgelegenheid commerciële sector daalt	EWL	artikel	2002/11	9
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/3	AR	berichten	2002/10	7
Banengroei valt terug in het eerste kwartaal	DIV	artikel	2002/9	11
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/2	AR	berichten	2002/7	7
Banenmarkt vlak verder af in vierde kwartaal	DIV	artikel	2002/6	12-13
<i>Zie ook: werkgelegenheid</i> <i>werknemers</i>				
Bedrijfstak en -klasse				
<i>Zie: economische activiteit</i>				
Beroepsbevolking				
Relatie tussen banen, werkzame personen en werkzame beroepsbevolking	DIV	artikel	2003/4	15
Werkzame beroepsbevolking	EBB	tabel	2003/4	63
Ruim negen jaar bij dezelfde baas	EBB	webmag	2003/2	8
Bestedingen				
Uitgaven aan elektra fors hoger	BO	wegmag	2002/10	15
<i>Zie ook: consumptie</i>				
Bevolking				
Vertekening door non-respons	EBB	artikel	2002/4	20-25
Bijstand				
Geconstateerde bijstandfraude completer in beeld	SOZ	artikel	2003/4	43
Uitkeringen WW, AO en Abw	SOZ	tabel	2003/4	79-81
Achttienduizend keer bijstandsfraude	SOZ	webmag	2003/2	10
Aantal WW-uitkeringen blijft stijgen	SOZ	persber	2003/1	8
Aantal WW-uitkeringen stijgt	SOZ	berichten	2002/11	7
Daling bijstand komt tot stilstand	SOZ	berichten	2002/8	8
Daling bijstand en WW neemt af	SOZ	berichten	2002/5	7
Beweging in de bijstand vooral bij jongeren	SOZ	webmag	2002/5	10
<i>Zie ook: inkomen</i> <i>sociale zekerheid</i>				
CAO-lonen				
Cao-lonen 2002, de definitieve gegevens	CAO	artikel	2003/4	36
Cao-lonen per uur/mnd, contract, loonkosten	CAO	tabel	2003/4	72-73
Conjunctuuronderzoek				
<i>Zie: consumentenvertrouwen</i>				
Consumentenprijsindex				
Inflatie in februari iets hoger	CPI	persber	2003/4	7
Consumentenprijsindexcijfers	CPI	tabel	2003/4	75
Inflatie in januari gedaald	CPI	persber	2003/3	8
Inflatie	CPI	persber	2003/1	9
Inflatie in november gedaald	CPI	berichten	2002/12	7
Inflatie in september vrijwel onveranderd	CPI	berichten	2002/11	8
Inflatie loopt in augustus iets terug	CPI	berichten	2002/10	8
Prijkaartjes sinds de komst van de euro	CPI	webmag	2002/10	14
Inflatie in juni iets toegenomen	CPI	berichten	2002/9	7
Inflatie in mei gedaald tot 3,3 procent	CPI	berichten	2002/7	8
Waarom voelt de inflatie zo hoog?	CPI	webmag	2002/7	13
Inflatie in april gelijk gebleven	CPI	berichten	2002/6	7-8
Inflatie voelt hoger	CPI	webmag	2002/6	11
Inflatie in maart verder gedaald	CPI	berichten	2002/5	7-8
Inflatie in februari verder gedaald	CPI	berichten	2002/4	8-9
Consumentenvertrouwen				
Consumentenvertrouwen blijft laag	CCO	persber	2003/4	8
Consumentenvertrouwen	CCO	tabel	2003/4	76
Consumentenvertrouwen onveranderd laag	CCO	persber	2003/3	9
Consument weer somberder na lichte opleving	CCO	persber	2003/2	7
Consument opnieuw iets positiever	CCO	persber	2003/1	9
Consumentenvertrouwen gestegen	CCO	berichten	2002/12	7
Consumentenvertrouwen, econ. klimaat	CCO	tabel	2002/11	45
Consumentenvertrouwen daalt verder	CCO	berichten	2002/10	8

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Koopbereidheid jongeren en lage inkomens sterkst gedaald	CCO	webmag	2002/9	43
Consumentenvertrouwen verder gedaald	CCO	berichten	2002/6	8
Consumentenvertrouwen lager	CCO	berichten	2002/5	8– 9
Consumptie				
Uitgaven aan elektra fors hoger <i>Zie ook: bestedingen</i>	BO	webmag	2002/10	15
Etniciteit				
Een op de tien niet-westerse allochtonen werkloos	EBB	webmag	2003/4	9
Niet-westerse allochtonen verkleinen achterstand op arbeidsmarkt	EBB	webmag	2003/1	13
Niet-westerse allochtonen verkleinen achterstand op arbeidsmarkt	EBB	webmag	2003/1	13
Onderwijsachterstand van niet-westerse allochtonen		artikel	2003/1	53
Hoeveel allochtonen ontvangen een uitkering	SSB	artikel	2002/12	35
Hoeveel allochtonen zijn werknemers	SSB	artikel	2002/12	29
Niet-westerse allochtonen profiteerden van gunstige arbeidsmarkt	EBB	webmag	2002/7	10
Geregistreerde werkloosheid				
Stijgende werkloosheid	EBB	persber	2003/4	7
Werkloze beroepsbevolking	EBB	tabel	2003/4	70–71
Werkloosheid stijgt verder	EBB	persber	2003/3	7
Geregistreerde werklozen	GW	tabel	2003/3	37–39
Werkloosheid in 2002 gestegen	GW	persber	2003/2	7
Werkloosheid stijgt	GW	persber	2003/1	7
Bij CWI ingeschrevenen	EBB	tabel	2003/1	7
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/4	DIV	artikel	2002/12	9
Stijging werkloosheid vlakkt af	GW	berichten	2002/12	7
Werkloosheid stijgt minder snel	GW	berichten	2002/12	7
Werkloosheid vooral onder mannen toegenomen	GW	bericht	2002/10	7
Werkloosheid gestegen	GW	bericht	2002/6	7
Werkloosheid eerste kwartaal <i>Zie ook: werkloosheid</i>	GW	bericht	2002/5	7
Grensarbeid				
Grensarbeidersverkeer tussen Nederland en België of Duitsland	SGA	artikel	2003/2	19
Huisvesting				
<i>Zie: woningbehoefte</i>				
Industrie				
<i>Zie: economische activiteit</i>				
Inflatie				
<i>Zie: consumentenprijsindex</i>				
Inkomens				
Inkomens in de wijken van grote steden	RIO	webmag	2003/3	14
Inkomen van AOW'ers, 2000	IPO	artikel	2003/2	21
Bronnen van inkomen in de regio	SSB	artikel	2002/12	42
Drie keer zo vaak laag inkomen in niet-westerse huishoudens	RIO	wegmag	2002/10	13
Koopbereidheid jongeren en lage inkomens sterkst gedaald	CCO	webmag	2002/8	10
Minder huishoudens met een laag inkomen	IPO	artikel	2002/7	19
Inkomensdynamiek in de jaren 1995–2000	IPO	artikel	2002/6	14–18
Aantal tweeverdieners blijft stijgen	IPO	artikel	2002/6	19–22
Ruime stijging koopkracht werknemers in 2000 <i>Zie ook: koopkracht</i>	RIO	webmag	2002/5	11
Internationaal				
Werkzoekenden zonder baan	Eurostat	tabel	2003/2	39
Geharmoniseerde consumenten-prijsindex	Eurostat	tabel	2003/2	44
Koopkracht				
Inkomen van AOW'ers, 2000	IPO	artikel	2003/2	21
Werkgelegenheid, lonen en koopkracht in 2002 en 2003 <i>Zie ook: inkomen vermogen</i>	CPB	artikel	2002/10	24
Lonen				
Banen, lonen en arbeidsduur van werknemers, 2000–2001	EWL	artikel	2003/4	23
Loon naar opleidings- en beroepsniveau: het Loonstructuuronderzoek 1998	LSO	artikel	2002/12	72
Loonkosten				
<i>Zie: arbeidskosten</i>				
Meewerkende gezinsleden				
<i>Zie: positie in de werkring</i>				

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Onderwijs(niveau)				
Steeds meer niet-westerse allochtonen in het voltijd hoger onderwijs	EBB	artikel	2003/4	45
Bijbanen van onderwijsvolgende jeugd	EBB	artikel	2003/2	16
Onderwijsachterstand van niet-westerse allochtonen		artikel	2003/1	53
Loon naar opleidings- en beroepsniveau: het Loonstructuuronderzoek 1998	LSO	artikel	2002/12	72
Banen van studenten in het hoger onderwijs <i>Zie ook: economische activiteit schoolverlaters</i>	SSB	artikel	2002/12	59
Organisatiegraad				
<i>Zie: vakverenigingen</i>				
Pendel				
Inkomende en uitgaande pendel, 1998	SSB	artikel	2002/12	53
Prijzen				
<i>Zie: consumentenprijsindex</i>				
Regelingslonen				
Regionaal				
Minimuminkomens vooral in grote steden/noorden	RIO	webmag	2002/4	10–11
Schoolverlaters				
Schoolverlaters snel aan de slag	EBB	artikel	2002/10	16
Sociaal Statistisch Bestand				
Het Sociaal Statistisch Bestand 1998 en 1999	SSB	artikel	2002/12	13
Sociale zekerheid				
Arbeidsongeschiktheid verschilt per provincie	SOZ	webmag	2003/4	10
Geconstateerde bijstandsfraude beter in beeld	SOZ	artikel	2003/4	43
Uitkeringen WW, AO en Abw	SZ	tabel	2003/4	79–81
Aantal WW-uitkeringen blijft stijgen	SOZ	persber	2003/1	8
Gemiddelde looptijd werkloosheids-uitkeringen nog geen jaar	SOZ	artikel	2003/1	30
Wie komen in de WAO?	SOZ	artikel	2003/1	38
Samenloop van banen en uitkeringen	SSB	artikel	2002/12	22
Hoeveel allochtonen ontvangen een uitkering	SSB	artikel	2002/12	35
Arbeidspositie en opleidingsniveau van personen met een uitkering, 1998	SSB	artikel	2002/12	82
Aantal WW-uitkeringen stijgt	SZ	berichten	2002/11	7
Werkgelegenheid, lonen en koopkracht in 2002 en 2003	CPB	artikel	2002/10	24
Daling bijstand komt tot stilstand	SZ	berichten	2002/8	8
Arbeidsongeschiktheid groeit in 2001 naar 981duizend uitkeringen	SZ	webmag	2002/7	16
Laagste aantal WW-uitkeringen sinds tien jaar	SZ	artikel	2002/7	26
Deelname van allochtonen aan de WSW, 1e halfjaar 2001	SZ	tabel	2002/6	23–27
Daling bijstand en WW neemt af	SZ	berichten	2002/5	7
Beweging in de bijstand vooral bij jongeren <i>Zie ook: arbeidsongeschiktheid bijstand pensioen werkloosheid</i>	SZ	berichten	2002/5	10
Stakingen				
<i>Zie: werkstakingen</i>				
Uitgaven				
<i>Zie: bestedingen</i>				
Uitkeringen				
<i>Zie: sociale zekerheid</i>				
Vacatures				
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2003/1	DIV	artikel	2003/4	11
Lichte toename vacatures in vierde kwartaal	VAC	artikel	2003/4	13
Vacatures naar econ. activiteit en bedrijfsgrootte	VAC	tabel	2003/4	66–68
Constante afname aantal vacatures	VAC	artikel	2003/1	18
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/4	DIV	artikel	2002/12	9
Spanning op de arbeidsmarkt nader bekeken	VAC	artikel	2002/11	18
Daling vacatures zet krachtig door	VAC	artikel	2002/10	22
Meeste vacatures voor schoonmaakmedewerkers	VAC	artikel	2002/8	12
Daling vacatures zet door	VAC	artikel	2002/7	24
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/2	DIV	artikel	2002/6	12–13
Sterke daling aantal vacatures	VAC	artikel	2002/5	12–13

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Vakverenigingen				
Leden van vakcentrales, 1 okt. 2002	VB	tabel	2003/4	82
Organisatiegraad van werknemers, 2001	VB	artikel	2003/3	17
Ledental vakcentrales stabiel	VB	webmag	2002/6	10
Verdiende lonen				
Loonkosten per fte/beloning werknemer naar bedrijfstak	AR	tabel	2002/10	44
Vermogen				
Hypotheekschuld ruim 40 procent van woningwaarde	VRM	webmag	2002/7	18
Welvaart				
<i>Zie: inkomen koopkracht</i>				
Werkgelegenheid				
Banengroei bij zorg en overheid, krimp in het bedrijfsleven	AR	persber	2003/3	7
Werkloosheid stijgt verder	EBB	persber	2003/3	7
Omslag op de arbeidsmarkt in 2002	EBB	webmag	2003/3	10
Werkzame beroepsbevolking	EBB	tabel	2003/3	31
Banen van werknemers naar geslacht en bedrijfstak	AR	tabel	2003/3	32
Arbeidsvolume van werknemers naar geslacht en bedrijfstak	AR	tabel	2003/3	33
Werkgelegenheid groeit in de zorg en daalt in het bedrijfsleven	AR	persber	2003/1	7
Vertraagde banengroei in 2001 in alle provincies	EWL	artikel	2002/11	9
Spanning op de arbeidsmarkt nader bekeken	VAC	artikel	2002/11	18
Werkgelegenheid commerciële sector daalt	AR	bericht	2002/10	7
Werkgelegenheid, lonen en koopkracht in 2002 en 2003	CPB	artikel	2002/10	24
Banengroei valt terug in het eerste kwartaal	AR	berichten	2002/7	7
<i>Zie ook: arbeidsjaren arbeidsvolumina banen</i>				
Werkloosheid				
Stijgende werkloosheid	EBB	persber	2003/4	7
Een op de tien niet-westerse allochtonen werkloos	EBB	webmag	2003/4	9
Werkloze beroepsbevolking	EBB	tabel	2003/4	69–71
Uitkeringen WW, AO en Abw	SZ	tabel	2003/4	79–81
Werkloosheid stijgt verder	EBB	persber	2003/3	7
Omslag op de arbeidsmarkt in 2002	EBB	webmag	2003/3	10
Werkloosheid in 2002 gestegen	GW	persber	2003/2	7
Werkloosheid stijgt	GW	persber	2003/1	7
Aantal WW-uitkeringen blijft stijgen	SOZ	persber	2003/1	8
Arbeidsmarkt het gunstigst in Utrecht	EBB	webmag	2003/1	11
Gemiddelde looptijd werkloosheids-uitkeringen nog geen jaar	SOZ	artikel	2003/1	30
Bij CWI ingeschrevenen, 16–64 jaar	EBB	tabel	2003/1	77
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/4	DIV	artikel	2002/12	9
Stijging werkloosheid vlak af	GW	berichten	2002/12	7
Werkloosheid stijgt minder snel	GW	berichten	2002/11	7

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Werkloosheid stijgt minder	GW	berichten	2002/11	7
Aantal WW-uitkeringen stijgt	SZ	berichten	2002/11	7
Werkloosheid vooral onder mannen toegenomen	GW	berichten	2002/10	7
Werkgelegenheid, lonen en koopkracht in 2002 en 2003	CPB	artikel	2002/10	24
Werkloosheid in tweede kwartaal verder omhoog	GW	persbericht	2002/8	7
Stijgende werkloosheid	GW	berichten	2002/7	7
Werkloosheid daalde snel onder laagopgeleiden	EBB	webmag	2002/7	12
Laagste aantal WW-uitkeringen sinds tien jaar	SZ	artikel	2002/7	6
Werkloosheid gestegen	GW	berichten	2002/6	7
<i>Zie ook: geregistreeerde werkloosheid inkomen sociale zekerheid</i>				
Werkloze beroepsbevolking				
<i>Zie: beroepsbevolking</i>				
Werknemers				
Banen van werknemers naar geslacht en bedrijfstak	AR	tabel	2003/3	32
Arbeidsvolume van werknemers naar geslacht en bedrijfstak	AR	tabel	2003/3	33
Inkomende en uitgaande pendel, 1998	SSB	artikel	2002/12	53
Hoeverve allochtonen ontvangen een uitkering	SSB	artikel	2002/12	35
Samenloop van banen en uitkeringen	SSB	artikel	2002/12	22
Stromen op de arbeidsmarkt, april–oktober 1999	SSB	artikel	2002/12	66
Vertraagde banengroei in 2001 in alle provincies	EWL	artikel	2002/11	9
Ouderschapsverlof	EBB	artikel	2002/11	23
<i>Zie ook: banen</i>				
Werkstakingen				
Vorig jaar 45 duizend verloren arbeidsdagen door werkstakingen	STA	artikel	2002/6	28–30
Werkzame beroepsbevolking				
Werkzame beroepsbevolking	EBB	tabel	2003/3	31
Ruim negen jaar bij dezelfde baas	EBB	webmag	2003/2	8
Arbeidsdeelname van paren	EBB	artikel	2003/2	12
Werkdruk terug op niveau 1996	EBB	persbericht	2002/8	7
<i>Zie ook: beroepsbevolking</i>				
Werkzame personen				
<i>Zie: beroepsbevolking werkgelegenheid</i>				
Zelfstandigen				
<i>Zie: inkomen positie in de werkring</i>				
Ziekteverzuim				
Ziekteverzuim excl./incl. zwangerschapsverlof, 2e kwartaal 2002	ZVZ	tabel	2003/4	77
Ziekteverzuim ambtenaren vrijwel gelijk	SZ	webmag	2003/3	12
Ziekteverzuim bedrijfsleven stabiliseert	SZ	webmag	2002/6	9

Andere CBS-publicaties

Statistisch Jaarboek

Dit boek bevat cijfers over alle aspecten van de Nederlandse samenleving: bevolking, inkomen, economie, prijzen, financiële markten, milieu en vele andere onderwerpen. Het verschijnt jaarlijks in januari.

Jaarlijks, 569 blz., € 25,-, incl. StatLine cd-rom.
ISSN 0924-2686. Kengetal A-26.

Statistisch bulletin

Het Statistisch bulletin verschijnt wekelijks met de meest recente uitkomsten van alle statistische onderzoeken van het CBS. Het abonnement omvat tevens het maandelijks Conjunctuurbericht. Hierin wordt de actuele stand van zaken in de Nederlandse economie met behulp van korte en krachtige analyses en grafische presentaties getoond.

Wekelijks, ca. 10 blz., € 72,25 per jaar.
ISSN 0166-9680.

Jaarboek onderwijs in cijfers 2002

Deze publicatie geeft een overzicht van de stand van zaken in het onderwijs, w.o. aantal studenten en leerlingen, slagingspercentages voortgezet onderwijs en de kwaliteit van het werk in het onderwijs. Tevens zijn bijdragen opgenomen van het ministerie van OC&W, het researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt en het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting. Het Jaarboek onderwijs is in samenwerking met Kluwer uitgegeven. Het boek is te bestellen bij de Kluwer klantenservice (tel. 0172 466 833).

Jaarlijks, 270 blz., € 30,19.
ISBN 9014095848.

Allochtonen in Nederland, 2002

De publicatie Allochtonen richt zich op de leefsituatie van de (niet westerse) allochtonen in Nederland en vergelijkt deze met de autochtone bevolking. Onderwerpen die aan bod komen zijn onder meer bevolkingsopbouw, ruimtelijke spreiding, arbeid, inkomen en onderwijs. Bijzondere aandacht wordt geschonken aan de doelgroepen van het integratiebeleid etnische minderheden van de Nederlandse overheid.

Jaarlijks, 148 blz., € 14,50. Kengetal: B-52
ISSN: 1383-7311.

De Nederlandse Economie

Met deze publicatie beoogt het CBS op prettig leesbare wijze een breed en samenhangend overzicht te geven van de economie in Nederland. Behalve financieel-economische ontwikkelingen komen ook de arbeidsmarkt, bevolking, welzijn, milieu en regionale onderwerpen aan de orde.

Door Nederland te spiegelen aan het buitenland, wordt bovendien de internationale positie van ons land belicht.

Jaarlijks, 329 blz., € 13,90.
ISSN 1386-1042. Kengetal P-19.

Nationale Rekeningen

Deze publicatie geeft een compleet overzicht van de stand en de ontwikkeling van onze economie. Bevat gedetailleerde gegevens over de bedrijfstakken, over groepen producten en over ondernemingen, huishoudens en de overheid.

Jaarlijks, 291 blz., € 41,50.
ISSN 0168-3489. Kengetal P-2.

De Nederlandse conjunctuur

Met de in 2000 opgestarte publicatie De Nederlandse conjunctuur wordt de basis van de vele CBS-conjunctuurgegevens een gedetailleerd, samenhangend overzicht gegeven van de recente ontwikkelingen in de Nederlandse economie. De samenhang wordt onder andere bereikt door het gebruik van de uitkomsten van de Kwartaalrekeningen, die een systematische beschrijving van de economie geven.

Kwartaal, € 34,85 per jaar.
ISSN 1566-3191. Kengetal P-104.

Maandstatistieken

Het CBS publiceert nog een aantal andere maandelijks periodieken. Enkele zijn:

Maandstatistiek van de Prijzen
Maandelijks, ca. 115 blz., € 112,25 per jaar.
ISSN 0166-9486. Kengetal U-2.

Financiële Maandstatistiek
Maandelijks, ca. 50 blz., € 94,80 per jaar.
ISSN 1381-6780. Kengetal O-1.

Teletekst

Conjunctuurinformatie en de meest recente CBS-persberichten staan op pagina 506 en 507 van NOS-Teletekst.

Internet

De CBS-website is te bereiken via <http://www.cbs.nl>. De site bevat statistische kerncijfers over de Nederlandse samenleving. Actuele statistische uitkomsten staan in persberichten die kunnen worden gedownload.

StatLine

StatLine is de gratis elektronische centrale databank van het CBS. In StatLine vindt u statistische informatie in de vorm van tabellen, teksten en grafieken. Alle resultaten kunt u bekijken, printen of exporteren. StatLine bevat tevens tijdreeksen over vele maatschappelijke en economische onderwerpen, over de regio en de conjunctuur. U kunt StatLine vinden op onze website: <http://www.cbs.nl/> of direct via: <http://statline.cbs.nl/>.

StatLine op cd-rom

StatLine is tegen geringe kosten ook op cd-rom te bestellen. U kunt dan StatLine dan op een intranetomgeving plaatsen of gebruiken op een computer zonder internetverbinding.

10 keer per jaar, € 87,65 per jaar, € 10,75 per exemplaar.
Kengetal: A-159cd.

Tenzij anders vermeld kunnen de publicaties van het CBS besteld worden bij de bestelservice van het CBS te Heerlen, tel. (045) 570 70 70, fax (045) 570 62 68 of e-mail verkoop@cbs.nl of via de boekhandel.

Alle publicaties zijn ter inzage of kunnen in bruikleen worden verkregen bij de bibliotheek van ons Bureau in beide vestigingen. Tevens is in beide vestigingen een boekwinkel waar alle publicaties tegen contante betaling kunnen worden gekocht.